

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาภาพลักษณ์และความต้องการของชุมชนท้องถิ่นและ

คุณค่าทางวรรณศิลป์งานพะเพสังพันนา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เส้นหา บุณยรักษ์

สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม

พ.ศ. 2545

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากสถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม

หัวข้อวิจัย	การศึกษาภาระท่อนสังคมจังหวัดพิษณุโลก และคุณค่าเชิงวรรณศิลป์ จากบทเพลงพื้นบ้าน
ชื่อผู้วิจัย	นางสาวน้ำ บุณยรักษ์
คณะ	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
สถาบัน	สถาบันราชภัฏพิษณุโลกสังคրាន
ปีการศึกษา	2545

บทคัดย่อ

การศึกษาภาระท่อนสังคมจังหวัดพิษณุโลก และคุณค่าเชิงวรรณศิลป์จากเพลงพื้นบ้าน มีจุดประสงค์เพื่อร่วบรวมเพลงพื้นบ้านจังหวัดพิษณุโลก นำมาวิเคราะห์การสะท้อนภาพสังคม วิถีชีวิต ค่านิยม ความเชื่อ เศรษฐกิจ ความมั่นคง ประเพณี ฯลฯ และวิเคราะห์คุณค่าเชิงวรรณศิลป์ โดยผู้วิจัยร่วบรวมเพลงพื้นบ้านในพื้นที่ 6 อำเภอ ได้เพลงพื้นบ้านจำนวน 69 เพลง

ผลการวิจัยปรากฏว่าภาระท่อนสังคมของจังหวัดพิษณุโลกเป็นสังคมเกษตรกรรม มีสภาพภูมิอากาศ ภูมิประเทศ สั่งแวดล้อม และทรัพยากรที่เหลืออยู่มาก การประกอบอาชีพเกษตรทำให้มีวิถีชีวิตแบบพื้นเมืองและพื้นธรรมชาติ ซึ่งมีฐานะทางเศรษฐกิจพอเพียง มีวัฒนธรรมประเพณีที่งดงาม เช่น พิธีแต่งงาน ศรีบุญเรือง และผูกพันกับพระพุทธศาสนา เป็นเครื่องครดิในธรรมเนียมนิยม ได้แก่ ความนุ่มนวลของผู้ชาย การแต่งงานอย่างดูดีด้วยความประเพณี มีการละเล่นพื้นบ้านทั้งของเด็กและผู้ใหญ่ มีความเชื่อเรื่องบุญญาสนา โชคดี และขวัญ ในด้านค่านิยม ชาวจังหวัดพิษณุโลกนิคมคนรูปงาม ความรักนวลดุจกันด้วยห่วงผูกหูยุง ความมีทรัพย์ ความกตัญญู ความรักเดียวใจเดียว การนุ่มนวล การแสดงความรักให้อยู่ในนอบนอน เช่น บทเพลง “ขอรักขอามา” บุลลักษณ์ เทียนฉาษา การเล่นคำเล่นอักษร การใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ และใช้ภาษาในการเฉพาะตน

ส่วนคุณค่าเชิงวรรณศิลป์พบว่า มีบทเพลงพื้นบ้านที่ประกอบด้วยภาษา มีวรรณศิลป์

ที่ใช้กลอนร้อย言 บุลลักษณ์ เทียนฉาษา การเล่นคำเล่นอักษร การใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ และใช้ภาษาในการเฉพาะตน

Research Title A Study of the social reflection and the literary value of folk songs in Phitsanulok.

Natne Mrs.Sañeha Boonyarak
Faculty Human and Social Science
Institute Rajabhat Institute Pibulsongkram
Year 2002

Abstract

A study of the social reflection and the literary value of folk songs in Phitsanulok. The aims of this research were to study and analyze folk songs of Phitsanulok in terms of social reflection , way of life, popularity , beliefs , economics , culture, and traditions so as to identify their literary art value. The researcher collected 69 songs in six amphoes in Phitsanulok.

The results reveal that", with respect to social reflection , Phitsanulok is an agricultural society (community). Its climate is particularly suited both climatically and geographically for farming. The people's way of life is geared towards self-reliance, using nature as their guide for every day living. From this way of life , they derive sufficient economic strength to be considered self – sufficient. Their culture and traditions are related to Buddhis̄m. They are strict with their traditions such as : men becoming monks and traditional weddings. There is local entertainment for both children and adults. The people believe in good fortune , luck , fate and souls. The people in Phitsanulok prefer handsome and beautiful people. Women are somewhat modest and purinational. They like wealth , filial devotion , single love , ordination and showing love within the Thai cultural framework.

It was also discovered that Phitsanulok folk songs had a literary language that used simile , metaphor, transferred epithet , pun, onomatopoeia , and individual ornate phrases.

คำนำ

ผู้วิจัยได้เสนอหัวข้องานวิจัยเรื่อง “การศึกษาภาพสะท้อนสังคมจังหวัดพิษณุโลก และคุณค่าเชิงวรรณศิลป์จากเพลงพื้นบ้าน” ต่อสำนักวิจัยและบริการวิชาการและได้รับการพิจารณาให้ทำวิจัยเรื่องนี้ได้ในปี 2543 ผู้วิจัยจึงลงมือเก็บรวบรวมข้อมูลจากวิทยากรพ่อเพลงพื้นบ้านจำนวน 33 คน โดยมีนักศึกษาที่เรียนวิชาคติชนวิทยาเป็นผู้ช่วยรวบรวมข้อมูล บันทึกเสียง และบันทึกภาพ การรวบรวมข้อมูลมีอุปสรรคหน้างานเรื่องวิทยากรและผู้วิจัยมีเวลาว่างไม่ตรงกัน วิทยากรที่ได้รับการอนุมัติไว้เป็นผู้มีความรู้ทางท่านถึงแก่กรรมไปก่อนหน้าที่ผู้วิจัยจะไป สัมภาษณ์บ้าง และเครื่องมือในการบันทึกเสียงขัดข้องบ้าง หลังจากได้ข้อมูลอยู่ในแบบบันทึกเสียงจำนวน 69 เพลงเรียนร้อยแล้วก็นำมาอดอัศยิ่ง ซึ่งเป็นขั้นตอนการทำงานที่ใช้เวลานาน และต้องวินิจฉัยคำบางคำที่ได้ยินไม่ชัดเจนอันเนื่องมาจากการเดินทางบกวน และภาษาดั้นของวิทยากร แต่เมื่อใช้ความพยายามก็ผ่านพ้นอุปสรรคไปได้

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เพลงพื้นบ้านเป็น 2 ประเด็น คือ ประเด็นแรก เพลงพื้นบ้าน เป็นสื่อสะท้อนภาพสังคม และประเด็นที่สอง ศึกษาคุณค่าเชิงวรรณศิลป์ โดยพิจารณา องค์ประกอบต่างๆ ที่ทำให้เพลงพื้นบ้านมีความงามในทางภาษา จนเป็นที่จำของชาวบ้านและ สืบสานถ่ายทอดกันต่อมา

ผู้วิจัยหวังว่างานวิจัยฉบับนี้ คงจะเป็นข้อมูลทางคติชนวิทยาที่รอนูกคณานานต่อ ช่วงกันศึกษาเรียนรู้และเผยแพร่ให้กว้างขวางต่อไป หากมีความไม่สมบูรณ์อันเกิดจากวิสัยทัศน์ และภูมิปัญญาของผู้วิจัยก็ได้ ผู้วิจัยหวังว่าจะได้รับคำวิจารณ์และคำแนะนำจากผู้รู้ที่ได้อ่านงานวิจัยนี้ ทุกท่าน

ขอขอบคุณสถาบันราชภัฏพิษณุโลกส่ง過來ที่สนับสนุนงบประมาณจำนวน 20,000 บาท แก่ผู้วิจัย และขอบคุณนักวิชาการท้องถิ่นทุกท่านที่ผู้วิจัยได้อาศัยงานของท่านเป็นแนวทาง ในกรณีศึกษาของมา ผลงานฉบับนี้จะสำเร็จลงมือได้หากไม่ได้รับความร่วมมือจากนักศึกษา ผู้เดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลให้ด้วยความเห็นดีย และผู้พิมพ์ต้นฉบับคือ คุณพิไพบร พิไพบร นิตสาร ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

เสนอ หา นุฒารักษ์

10 มิถุนายน 2545

สารบัญ

หน้า

บทที่

1 บทนำ	1
ลักษณะของเพลงพื้นบ้าน	1
ประเภทของเพลงพื้นบ้าน	3
ความสำคัญของการวิจัย	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	6
คำสำคัญของเรื่องที่วิจัย	7
แหล่งข้อมูลในการวิจัย	7
วิธีดำเนินการวิจัย	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย	9
2 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจังหวัดพิษณุโลก	13
ที่ดึง ขนาด ภูมิศาสตร์	13
ด้วยประภูมิประเทศ	14
ประชากรและอาชีพ	15
การคมนาคม	15
ความสำคัญของจังหวัดพิษณุโลก	16
วัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิต	17
3 การศึกษาภาพลักษณ์สังคม	19
การสะท้อนภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ สิ่งแวดล้อมและทรัพยากร	20
การสะท้อนภาพเศรษฐกิจ	27
การสะท้อนภาพชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ และประภูมิการณ์ในสังคม	29
การสะท้อนภาพค่านิยม	34
การสะท้อนภาพการศึกษาเล่าเรียน	41

หน้า

บทที่

4 การวิเคราะห์คุณค่าเชิงวรรณศิลป์	43
อุปมา	44
อุปลักษณ์	46
เทียนฉาย	46
การเล่นคำเล่นอักษร	50
การใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ	51
กวีโวหาร	52
5 บทสรุป	55
ภาพสะท้อนสังคมจังหวัดพิษณุโลก	55
คุณค่าเชิงวรรณศิลป์	56
ข้อเสนอแนะ	56
บรรณานุกรม	59
ภาคผนวก ก. เพลงกล่อมเด็ก	67
ภาคผนวก ข. เพลงประกอบการเล่น	75
ภาคผนวก ค. เพลงปฏิพากษา	81
ภาคผนวก ง. เพลงประกอบพิธีกรรม	103
ประวัติผู้เขียน	113

บทที่ 1

บทนำ

จังหวัดพิษณุโลกเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีความสำคัญในภาคเหนือตอนล่าง ทั้งในด้านประวัติศาสตร์ การคุณนาคม การศึกษา เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม เป็นเมืองเก่าที่พัฒนามาพร้อมกับสุโขทัย ในสมัยหนึ่งสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถเคยทรงผนวชที่เมืองนี้ ปัจจุบันพิษณุโลกคือเมืองหลักของภูมิภาคภาคเหนือตอนล่าง มีจุดเด่นด้านเป็นศูนย์กลางของการคุณนาคม ประกอบกับลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบ ภูเขา และแม่น้ำ ทำให้มีวัฒนธรรมของชนชาติกลุ่มที่ร่วมกันอยู่ กลุ่มที่สูง และกลุ่มที่ราบรื่นทั้งหมด

นอกจากประชากรส่วนใหญ่ที่เป็นชาวไทยที่มีวัฒนธรรมแบบอุดมฯแล้ว ยังมีชนกลุ่มน้อย ได้แก่ กลุ่มไทยทรงคำ ไทยอีสาน และชาวไทยภูเขาด้วย

ชาวพิษณุโลกสร้างวัฒนธรรมของตนเองในรูปแบบต่าง ๆ ดังปรากฏในภาษาอินเพลงพื้นบ้าน นิทาน ปริคันคำทาย สำนวนคำพังเพย การละเล่น ศิลปหัตถกรรม สถาปัตยกรรม จิตรกรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณี ซึ่งข้อมูลวัฒนธรรมแต่ละประเภทดังกล่าว มีนักวิชาการสนใจศึกษาและเผยแพร่ไปทั่วโลก

การศึกษาเรื่องเพลงพื้นบ้านครั้นนี้ เป็นการศึกษาเพื่อให้เข้าใจความเป็นชาวพิษณุโลกในด้านความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม อุดมคติ และปรัชญาในการดำรงชีวิตว่าเป็นอย่างไร ตลอดจนศึกษาให้ทราบถึงวิถีชีวิตที่ปราฏภูในวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้านซึ่งจะสะท้อนภาพสังคมที่ดำเนินอยู่ในชีวิตประจำวัน สมัยอดีตและเดี๋ยวนี้ของมนุษย์ปัจจุบัน

นอกจากนี้การศึกษาคุณค่าเชิงวรรณศิลป์ในเพลงพื้นบ้านจะเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการศึกษาวรรณกรรมประเภทเดียวกันต่อไป

ลักษณะของเพลงพื้นบ้าน

เพลงพื้นบ้านคือทรัพย์กรรมของชาวบ้านที่สืบทอดกันมาตามประเพณีป่าrove (Oral Tradition) เป็นศิลปะของกลุ่มชนที่มีวิถีชีวิตอยู่ในสังคมเกษตรกรรม ซึ่งคนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์เพลง อาจโดยการจดจำเนื้อร้อง และทำนองจากบรรพบุรุษ ผสมผสานกับการตกแต่งถ้อยคำเพิ่มใหม่ หรืออาศัยทำนองของเก่า แต่ประพันธ์เนื้อร้องขึ้นใหม่

เพลงพื้นบ้านมีลักษณะดังนี้

1. มีความเรียบง่าย ความเรียบง่ายจะปรากฏในถ้อยคำ การร้อง และการแสดงออก ความเรียบง่ายในการใช้ถ้อยคำภาษาบ้านนั้น โดยทั่วไปเพลงพื้นบ้านมักใช้ภาษาไทยแท้ ไม่นิยมคำศัพท์ยากที่ต้องแปลความดังต่อไปนี้

เพลงพวงมาลัย

น้องจะเล่าความจน	ชนหนอให้พีฟัง
มีเรือนกีไม่มีฝ่า	มีหลังคาเก็จะพัง
มีข้าวกีไม่มีหม้อจะหุง	ถ้าน้องมีมือกีไม่มีสูบจะหุง
น้องจะหาผ้าขาวสวยสวาย	ໄວกีเมะเรวงบลotaangค์ (ชิน เดอะเกค)

ความเรียบง่ายในการร้อง ได้แก่ การร้องซ้ำคำ ข้าวรรค ร้องทวนวงค์คืน หรือมีลูกคู่ร้องรับ เพื่อให้ฟ่อนเพลงแม่นยำลงกับคำร้องในวรรคต่อไป ดังตัวอย่าง

(สร้อย) อัน เด เเด เด ละ เด เด

เชิญเดินเชิญรำ
(สร้อย)

พรักน้องจริงหนา
(สร้อย)

รักน้องอาจริง

จะให้เขามาขอริงนะเว

ละพีไม่ทึงหรอกนะเว
(ยืน บ้านหวก)

ความเรียบง่ายขึ้นปีกกฎในการแสดงออก กือ ในการเล่นเพลงพื้นบ้าน ไม่ต้องการซุปกรณ์ประกอบการเล่นมากนัก อาจใช้การปรนนิစ် มีการใช้อุปกรณ์อย่างง่ายประกอบบ้าง เช่น กีบิว ร่วงข้าว กระดัง ข่อง ฯลฯ และไม่ต้องอาศัยจาก แสง สี ที่วิจิตรพิสดารแต่ประการใด เพียงอาศัยห้องน้ำ ห้องน้ำ ลานบ้าน ลานวัด กีสามารถเล่นเพลงได้แล้ว

2. เพลงพื้นบ้านเป็นเพลงที่ไม่ทราบด้านกำหนดเนิดແน่นอนสืบต่อกันมาจากปากสู่ปาก โดยการจดจำถ่ายทอดกันมานานเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต

3. เพลงพื้นบ้านเป็นเพลงของกลุ่มชน ไม่มีผู้ใดเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ แต่ชาวบ้านช่วยกันร้อง ช่วยกันแต่ง และร่วมสนับสนุนด้วยกัน การเล่นเพลงประเภทเพลงปฏิพากษ์ ประกอบด้วย พ่อเพลง แม่เพลงและลูกคู่ ส่วนเพลงประกอบการละเล่น ชาวบ้านร่วมเล่นเป็นคณะใหญ่ ทั้งการละเล่นของเด็กและผู้ใหญ่

4. เพลงพื้นบ้านส่วนใหญ่ มีเนื้อร้องและทำนองไม่ตายตัว เนื่องจากเนื้อร้องหรือบทเพลง สามารถตัดตอนหรือขยายเพิ่มเติมไปได้เรื่อยๆ ก่อให้เกิดความงามทางภาษาหลากหลาย สำนวน

5. เพลงพื้นบ้านเป็นสื่อแสดงออกถึงเรื่องราวของสังคม วิถีชีวิต ความรู้สึก ภูมิปัญญา และอุดมคติของคนในสังคม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสังคมเกษตรกรรม

6. เพลงพื้นบ้านเป็นสมบัติของชาวบ้าน เพื่อความบันเทิงส่วนตัว และความเจริญของหมู่คณะ จึงมีทั้งเพลงที่ร้องเล่นสนับสนานและเพลงประกอบพิธีกรรม

ประเภทของเพลงพื้นบ้าน

การแบ่งประเภทของเพลงพื้นบ้าน อาจจัดแบ่งได้หลายวิธี นิยมแบ่งตามเขตพื้นที่ แบ่งตามคุณลักษณะธรรมของผู้เป็นเจ้าของ แบ่งตามโภคภาระ แบ่งตามจุดประสงค์ในการร้องเป็นต้น

สำหรับเพลงพื้นบ้านจังหวัดพิษณุโลก ผู้เขียนหานคแบ่งประเภทตามจุดประสงค์ใน การร้อง ซึ่งสามารถแบ่งได้ดังนี้

1. เพลงกล่อมเด็ก
2. เพลงประกอบการละเล่น
3. เพลงปฏิพากษ์
4. เพลงประกอบพิธีกรรม

เพลงกล่อมเด็ก

เพลงกล่อมเด็กเป็นเพลงที่ผู้ใหญ่ร้องกล่อมให้เด็กนอนหลับ เนื้อหามักกล่าวถึงธรรมชาติ อาหารการกิน ชีวิตความเป็นอยู่ และสภาพสังคมที่แวดล้อมตัวเด็ก ส่วนใหญ่นือเพลงมักแสดงความรักความห่วงใยของแม่ที่มีต่อลูก หรือเป็นนิทานนิยายเรื่องเล่าสนับสนาน

เพลงกล่อมเด็กคงมีขึ้นในสังคมไทยนานมากแล้ว เพียงแต่ไม่ปรากฏหลักฐาน เนื่องจากเป็นวรรณกรรมล่องลอย เพลงกล่อมเด็กจะเกิดขึ้นเองในวัฒนธรรมไทยหรือได้รับอิทธิพล

จากวัฒนธรรมของชาติอื่น ในขณะนี้ยังไม่อาจสรุปได้ เพราะการขับร้องเพลงกล่อมเด็กมีอยู่ทั่วไปเกือบทุกชาติทุกภาษา อย่างไรก็ได้ผู้รู้สันนิษฐานว่าเพลงกล่อมเด็กน่าจะเกิดขึ้นในหมู่ชาวบ้านก่อน ต่อมาชนชั้นสูงนำไปดัดแปลงให้ไฟแรงหรูราขึ้นด้วยฝีมือการแต่งเนื้อร้อง เช่น ของไทย มีบทขับกล่อมพระบรรทมสมัยอยุธยา มีเนื้อหาและฝีมือการแต่งประณิตงาม

เพลงกล่อมเด็กบางเพลงน่าจะวิพัฒนาการมาจากการเล่านิทาน หรืออนิยายให้เด็กฟัง ก่อนนอน แต่การเล่านิทาน นิยายนั้นผู้ล่าต้องมีเรื่องเล่าต่อ กันหลายเรื่องกว่าเด็กจะหลับ ซึ่งบางที่ เด็กที่ฉลาดมักจะซักถามหัวใจ ถ้าหากเล่าไม่เหมือนเดิม ด้วยเหตุนี้จึงมีผู้ดัดแปลงเรื่องเล่า เช่น เรื่อง แม่กาเหว่าอุกไใช่ไว้ให้แม่ฟิกไใช่เป็นเพลงร้องกล่อมเด็กที่ไฟ费率เพลงหนึ่ง หรือเรื่องเล่า เกี่ยวกับแม่ยาลูกเบยที่แม่ยาธังเกียจลูกเบยคนจน แม่ยาที่เลขพระภูษาหนานไปเป็นนิยายรักโศก เด็กก็ได้ฟังและรับรู้ความจริงในสังคมบางส่วนซึ่งอาจกล่าวเป็นค่านิยมนัยที่นั่นในสังคมไทยไป คือ ค่านิยมคนมีทรัพย์ เป็นต้น

ผู้รับงท่านกล่าวว่า เนื่องจากความจำเป็นในการดำเนินชีวิตในสังคมสมัยก่อนที่พ่อแม่ต้องออกไปทำงานตามไร่นาหรือเข้าป่าเพื่อหาของ吃的 จึงฝึกภาระในการเลี้ยงลูกให้อยู่ด้วยกันไว้ ตามข้อ เด็กอาจร้องกวนโดยเย ผู้เลี้ยงดูจึงห้ามไว้ทำให้เด็กพักผ่อนนอนหลับโดยชั่งเพลิงขึ้นกล่องเด็กมีความเพลิดเพลินเรื่องหลับไป ผู้ใหญ่ก็จะไม่มีเวลาทำงานบ้านหรือพักผ่อนบ้าง

เพลงคสอ้มเด็กที่ร่วบรวมได้ในช่วงที่ผู้วิจัยคุณฯ มีจำนวน 19 เพลง ดังปรากฏ
เนื้อร้องในภาคพนวกท้ายรายงานการวิจัยนี้

เพลงประกอบการละเล่น

การละเล่นของชาวบ้าน มีทั้งการละเล่นของเด็กและการละเล่นของผู้ใหญ่ มีที่มา
ของเพลงจากวัยเด็กเป็นวัยที่รักความสนุกสนาน เด็กจึงหาความสุขสนุกสนานจากการละเล่น
พื้นบ้าน ซึ่งเป็นการเล่นตามประสาเด็กที่คิดกฎหมาย กติกา ขึ้นมาเอง สรรหาอุปกรณ์ประกอบการเล่น
อย่างง่าย ๆ หากว่าสุดารมชาติรอบตัวเด็ก เช่น เศษกระเบื้อง เศษผ้า ลูกหิน ดอกไม้ ในไม้
ทางมะพร้าว เป็นต้น และเพื่อให้การเล่นสนุกสนานยิ่งขึ้น เด็กก็จะมีเนื้อเพลงประกอบการเล่น
ด้วย เช่น เพลง มองช่อนผ้า ริริข่าวสาร จำจี้ ภูกินทาง ชักเย่อ ไกวชิงชา เป็นต้น

ผู้วิจัยรวมเพลงประกอบการลุ้นได้จำนวน 10 เพลง มีรายละเอียดในภาคผนวกท้ายเล่ม

เพลงปฎิพักษ์

เพลงปฎิพักษ์ หมายถึง เพลงพื้นบ้านที่เป็นกลอนเพลงสำหรับให้ชายหญิงขับร้อง ได้ต่อ กันในเชิงเกี๊ยวพาราสี มีจุดเด่นอยู่ที่ โวหารและการซิงไหวยิงพริบ เพลงปฎิพักษ์ของจังหวัดพิษณุโลกขัดอยู่ในกลุ่มเพลงปฎิพักษ์ภาคกลาง ซึ่งเป็นแหล่งเพลงปฎิพักษ์หลายลิบชนิด แต่ที่รวมรวมจากวิทยากรได้เพลงปฎิพักษ์จำนวน 26 เพลง ปรากฏในหน้าภาคผนวก

เพลงประกอบพิธีกรรม

หมายถึง เพลงที่ใช้ร้องประกอบพิธีกรรม ซึ่งมีทั้งพิธีกรรมที่เกี่ยวกับชีวิต พิธีกรรมตามปฏิทิน และพิธีกรรมรักษาโรค ได้แก่ บทແلاء บทสาดทำวัญเด็ก เพลงแห่นางเมว เพลงแห่นาก และสูงวัญบ่าวสาว สูงวัญข้าว เป็นต้น พิธีกรรมดังกล่าวถือว่าเพลงประกอบพิธี มีความสำคัญยิ่ง เพราะได้สรุปจุดประสงค์ ลัทธิ ศาสนา ให้ชัดเจนและอวยพรให้ผู้เกี่ยวข้องในพิธีกรรมได้มีความสุขความเจริญ

เพลงประกอบพิธีกรรมเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้านส่วนใหญ่ซึ่งเป็นชาวนา ก่อนดูกุลการทำนาถ้าฝนไม่ตกต้องคำณัดดูกุล ชาวบ้านจะรวมตัวกันแห่นางเมว เด่นทางด้าน นางสุ่น นางข่อง นางควาด นางลิง ฯลฯ เพื่อเรียกร้องให้ฝนตก ซึ่งเป็นความเชื่อของชาวบ้านที่ เมื่อจัดการเล่นดังกล่าวแล้ว ฝนจะตกลงมาให้ได้โดยว่าวนทำนาต่อไป

เพลงที่ไม่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ เช่น เพลงแห่นาก เพลงสูงวัญบ่าวสาว นักจะมีความสัมพันธ์กับพิธีบวชนาคของชาวยไทย และความมั่นคงของชีวิตคุ้งเจ้าบ่าวเจ้าสาว

ผู้วิจัยรวมเพลงประกอบพิธีกรรมได้จำนวน 14 เพลง มีรายละเอียดในภาคผนวก

ความสำคัญของการวิจัย

เพลงพื้นบ้านเป็นข้อมูลทางภาษาหนึ่งในวิชาการคติชนวิทยา (Folklore) จัดอยู่ในหมวดข้อมูลมุขป่าずะ (Verbal Folklore) ข้อมูลที่รวบรวมไว้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ศึกษา วิชาคติชนวิทยา วรรณกรรมท้องถิ่นและประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ทั้งยังเป็นข้อมูลเบื้องต้นให้ผู้สนใจศึกษาได้ศึกษาในระดับสูงและละเอียดลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยประสงค์จะรวบรวมเพลงพื้นบ้านจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งเป็นวรรณกรรมพื้นบ้าน ที่มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตชาวบ้านนานับร้อยปี ถือเป็นสื่อแสดงความรู้สึกนึกคิด ให้ความบันเทิง รื่นเริงใจในบานว่างจากการงานที่หนักและเหนื่อยในไร่นา มีความบริสุทธิ์ในการแสดงความในใจของปราสาจากอิทธิพลครอบจำกฝ่ายใด จึงทำให้แผลเห็นเนื้อแท้ของประชาชนทั้งด้าน

บุคลิกภาพ สังคม วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ของบ้านที่มีเครื่องให้ความบันเทิง หลากหลายรูปแบบ ความนิยมเพลงพื้นบ้านเริ่มลดน้อยลงแทนสูญหายไปจากสังคมไทย การศึกษาวิจัยเรื่องนี้จึงเป็นการรวบรวมเพลงพื้นบ้านไว้เพื่อการอนุรักษ์และส่งเสริมเผยแพร่ ให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางขึ้น

ผลการศึกษาค้นคว้าจะก่อประโภชน์แก่ผู้ศึกษาทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ศึกษา ด้านมนุษยวิทยาและสังคมวิทยา เพราะวรรณกรรมย่อ民族ท่อนให้เห็นวิถีชีวิตและสภาพสังคม ของชาวเมืองพิษณุโลกในอดีตต่อเนื่องมาถึงปัจจุบันทำให้ได้เข้าใจค่านิยม อุดมคติของ ชาวพิษณุโลก หากมีกิจกรรมใดที่ต้องเกี่ยวข้องกับประชาชนก็ทำให้ผู้จัดกิจกรรมสามารถใช้ จัดได้สอดคล้อง กลมกลืนกับวัฒนธรรมของท้องถิ่น จะไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างผู้ปฏิบัติ และผู้ร่วมกิจกรรม ในที่สุดก็จะได้รับผลลัพธ์บูรณาและเพียงพอใจร่วมกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารวบรวมเพลงพื้นบ้านจังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อมีทราบถึงความหมายและคุณค่าของเพลงพื้นบ้าน
3. เพื่อศึกษาถึงท่อนสภาพสังคม วิถีชีวิต ค่านิยม ความเชื่อ เศรษฐกิจ และ วัฒนธรรมประเพณีที่ปรากฏในเนื้อเพลงพื้นบ้าน
4. เพื่อวิเคราะห์คุณค่าเชิงวรรณศิลป์จากเพลงพื้นบ้าน
5. ข้อมูลจากการวิเคราะห์ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการดำเนินกิจกรรม ทางสังคมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และองค์กร บริหารส่วนท้องถิ่น

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้จำกัดขอบเขตการศึกษาไว้ดังนี้

1. ศึกษาเฉพาะเพลงพื้นบ้านของจังหวัดพิษณุโลก
2. รวบรวมข้อมูลเชิงลึกที่บันทึกเสียง บันทึกภาพ ประกอบการสัมภาษณ์ และ การสารทิช เป็นข้อมูลชั้นต้น (Primary Source) เป็นส่วนใหญ่ มีข้อมูลจากเอกสาร ตำรา ซึ่งเป็น ข้อมูลชั้นรอง (Secondary Source) เป็นส่วนน้อย

คำสำคัญของเรื่องที่วิจัย

เพลงพื้นบ้าน คือ บทร้องกรองของชาวบ้านซึ่งสืบทอดกันมาตามประเพณีมาฐาน
จัดเป็นศิลปะของกลุ่มชนซึ่งคนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ ลักษณะเด่นของเพลง
พื้นบ้านอยู่ที่ความเรียบง่าย และความเป็นอิสระ ได้แก่ เพลงกล่อมเด็ก เพลงประกอบการละเล่น
เพลงปฏิพากษ์ และเพลงประกอบพิธีกรรมที่ใช้ขับร้องในจังหวัดพิษณุโลก

เพลงกล่อมเด็ก คือ เพลงที่ผู้ใหญ่ขับร้องกล่อมเด็กให้นอนหลับย่างมีความสุข
เพลงประกอบการละเล่น คือ เพลงที่เด็กหรือผู้ใหญ่ใช้ขับร้องประกอบการละเล่น
ในโอกาสต่างๆ

เพลงปฏิพากษ์ คือ เพลงที่ชายหญิงขับร้องโดยต้องกัน ส่วนใหญ่มีเนื้อหาเชิง
เกื้อกูลารส ซึ่งมีจุดเด่นอยู่ที่ปฏิภាសาการใช้ภาษาเชิงไห้วังพูดกัน

เพลงประกอบพิธีกรรม คือ เพลงที่ประกอบพิธีกรรมใช้ขับร้องในพิธีกรรมเกื้อกูล
ชีวิต หรือพิธีกรรมเพื่อจุดประสงค์บางอย่าง

ภาพสะท้อนสังคม หมายถึง สังคมอะไรหรือสภาพสังคมจังหวัดพิษณุโลกในค่านิยมต่างๆ
 เช่น เศรษฐกิจ การศึกษา ค่าใช้จ่าย ชีวิตความเป็นอยู่ และวัฒนธรรม

คุณค่าทางวรรณคดี หมายถึง คุณภาพในการสร้างความสะเทือนอารมณ์ด้วยศิลปะ
 การประพันธ์

แหล่งข้อมูลในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้จัดได้รวบรวมข้อมูลจากพ่อเพลง แม่เพลง ในพื้นที่จังหวัด
พิษณุโลก 6 อำเภอ ได้แก่

1. อำเภอเมือง
2. อำเภอบางระกำ
3. อำเภอบางกระฐุ่น
4. อำเภอครัวไทย
5. อำเภอชาติราษฎร์
6. อำเภอวัดโบสถ์

ยกเว้นอำเภอวังทอง ออำเภอพรหมพิราม และอำเภอเนินมะปราง เนื่องจากไม่สามารถ
หาพ่อเพลงและแม่เพลงได้

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. กำหนดปัญหาและความมุ่งหมายในการศึกษาวิจัย
2. รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย
3. ติดต่อประสานวิทยากรเพื่อนัดหมายการสัมภาษณ์
4. ดำเนินการรวบรวมข้อมูล บันทึกเสียง บันทึกภาพ และการจดบันทึก โครงการ
สัมภาษณ์วิทยากร ซึ่งบางส่วนผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์ด้วยตนเอง ข้อมูลบางส่วนนักศึกษาที่ได้รับ^{การฝึกฝนเรื่องเทคนิคการเก็บข้อมูลคดินวิทยาภาคสนามเป็นผู้ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูล}
5. นำข้อมูลมาถอดคำบรรยาย เรียนเรียง และวิเคราะห์ข้อมูล
6. สรุปผลการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- ท่องถิ่น
1. ข้อมูลที่รวมจุนไว้จะเป็นประโยชน์ในการศึกษาพื้นที่ทางวิชาการ และวรรณกรรม
 2. บทเพลงพื้นบ้านถือเป็นบันทึกทางสังคมที่การอนุรักษ์ และถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลัง^{ให้เชี่ยวชาญกับอนุรักษ์ต่อไป}
 3. งานวิจัยนี้จะเป็นพื้นฐานการวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมให้ยั่งยืน และให้ประชาชนมี^{ความสุข}
 4. ผลกระทบจะเป็นประโยชน์ต่อผู้นำท่องถิ่นในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา^{สังคมในรูปแบบต่างๆ}

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

สุนามาลย์ เรืองเดช (2520) ศึกษาร่วมเพลงกล่อมเด็กของไทย เพื่อเป็น^{เครื่องเตือนใจให้ชาวไทยได้สำนึกรักในความเป็นไทย สุนามาลย์กล่าวว่า เพลงกล่อมเด็กนั้น มีทุกชาติทุกภาษาถือเป็นเพลงบริสุทธิ์ที่บ่งบอกถึงความจริงอันยาวนานทางวัฒนธรรมของชาติ เพลงกล่อมเด็กในประเทศไทยมีเอกลักษณ์ในทุกภาค ทั้งภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคกลาง และภาคใต้ ทุกเพลงมีจุดประสงค์เดียวกัน คือ กล่อมให้เด็กนอนหลับ ใจความของเพลงจะแสดงถึงความรัก}

ความอ่าثر ความอึ้นคุหงแม่ที่มีต่อลูก และบางเพลงบังสะท้อนภาพของสังคมในท้องถิ่น เพลงกล่อมเด็กของไทยทุกภาค ไม่ปรากฏหลักฐานผู้แต่งและเวลาที่แต่ง จึงถือเป็นมรดกทาง วัฒนธรรมที่คนไทยควรรักษาไว้

เยาวเรศ สิริกิรติ (2521) ศึกษาเรื่องเพลงกล่อมเด็กของไทย โดยศึกษาประวัติ ความเป็นมา ฉันทลักษณ์ การจัดประเภทเพลงกล่อมเด็ก ได้แก่ เพลงเกี่ยวกับสัตว์ นิทาน เพลง เสียงดี ลือเลียน ประชดประชัน เพลงแสดงความรัก เพลงเกี่ยวกับธรรมชาติ บันทึกเหตุการณ์ คำสอน คติเดือนไหว เพลงชวนขัน เพลงเกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรม และเพลงที่เป็นคำค่า คำหยาบคาย เป็นต้น

พูนพงษ์ งามเกยม (2521) ศึกษาเรื่องเพลงกล่อมเด็กของหมู่บ้านจูงหาง ได้เนื้อเพลง กล่อมเด็กจำนวน 39 เพลง นำมาจำแนกประเภทตามเนื้อเพลง ได้ ๕ ชั้น เกท ได้แก่

- เนื้อเพลงที่แสดงความรัก ทะนุถนอมอางและปลอบใจ
- เนื้อเพลงที่ทำให้เกิดความเพลิดเพลิน
- เนื้อเพลงที่ใช้ญี่เด็ก
- เนื้อเพลงที่ใช้อ้มสั่งสอนโดยทางอ้อม
- เนื้อเพลงที่ถกถานถึงสภาพความเป็นอยู่ของสังคม

พระอนันต์ พิษณุโลกยนะ (2521) รวบรวมเพลงกล่อมเด็ก และเพลงประกอบการเล่น ของเด็กภาคกลาง 16 จังหวัด ผู้จัดได้วิเคราะห์ไว้ ดังนี้
เพลงกล่อมเด็กจะกล่าวถึงเพลงที่แสดงความรักความผูกพันระหว่างแม่กับลูก ให้ความรู้ด้านสังคมวิทยา ธรรมชาติวิทยา ศาสนา วรรณคดี ประวัติศาสตร์

เพลงประกอบการเล่นขึ้นชื่อเด็ก แบ่งเป็น ก. บทร้องเล่น ซึ่งแยกรายละเอียด ได้ดังนี้ บทร้องเล่นที่มีการกัดออก บทร้องเล่นที่ทำท่าประกอบ บทร้องเล่นประเภททায บทร้อง ลือเลียน บทร้องเล่นแปล่า ๆ บทร้องปนสอน และบทปริศนา ข. บทร้องประกอบการเล่น มี รายละเอียดเป็นการเล่นกตาก้าง เช่น การเล่นออกกำลัง การเล่น “อ้ายโน่น” การเล่นทาย กระลุนเชิญเข้าทรง การเล่นขอฝน การเล่นกัดออก บทเด็กเล่นจะใช้ภาษาไทยแท้ ใช้ภาษาเหมาะสม มีศักดิ์สิทธิ์ ประพันธ์ สอนคติธรรมและให้ความรู้

สุกัญญา ภัทรราช (2532) เรียนเรียงเอกสารคำบรรยาย เรื่อง เพลงพื้นบ้านของไทย ในเอกสารการสอนชุดวิชา ศิลปะ การละเล่น และการแสดงพื้นบ้านของไทย โดยกล่าวถึง ความหมาย ประเภทของเพลงพื้นบ้าน ซึ่งแบ่งประเภทไว้ ๘ ประเภทตามวิธีการค่างๆ ได้แก่

แบ่งตามเขตพื้นที่
แบ่งตามกลุ่มวัฒนธรรมของผู้เป็นเจ้าของ
แบ่งตามโอกาสที่ร้อง
แบ่งตามจุดประสงค์ในการร้อง
แบ่งตามความสัมภាពของบทเพลง
แบ่งตามเพศของผู้ร้อง
แบ่งตามจำนวนผู้ร้อง
แบ่งตามวัยของผู้ร้อง

และการแบ่งตามจุดประสงค์ในการร้อง สามารถแบ่งเพลงเป็น ๗ ประเภท ดังนี้

เพลงกล่อมเด็ก
เพลงปลอบเด็ก
เพลงร้องเล่น
เพลงปฏิพากย์
เพลงประกอบการละเล่นของเด็ก
เพลงประกอบการละเล่นของผู้ใหญ่
เพลงประกอบพิธีกรรม

สุกัญญา ได้สรุปบทบาทของเพลงพื้นบ้านในสังคมไทย คือ ให้ความบันเทิง ให้การศึกษา ความคุ้มสังคม เป็นทางระบายความคับข้องใจ เป็นตัว媒มวลชนชาวบ้าน

นอกจากนี้เพลงพื้นบ้านยังถือเป็นภาพสะท้อนของสังคมไทยในเรื่องอาชีพ ความเชื่อ ศาสนา พศนศาสตร์ เช่น คนไทยมักมีอาชีพทำนาทำไร่ ค้าขาย มีความเชื่อเรื่องนรา สรรษ์ กรรม เนื้อคู่ มีค่านิยมเกี่ยวกับการเลือกคู่ครองชายที่ต้องเป็นผู้มีความรู้ ขยันทำงานกิน และคู่รอง หญิงต้องเป็นหญิงที่รื่นลัดบด เมามเมาเร่อนที่ดี เป็นต้น

ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก วิทยาลัยครุพินลสังกรณ (2536) รวบรวมเพลงพื้นบ้านและศัพท์พื้นบ้าน จังหวัดพิษณุโลก โดยแบ่งเพลงพื้นบ้านเป็น 4 ประเภท ได้แก่ เพลงกล่อมเด็กจำนวน 6 เพลง เพลงประกอบการละเล่นของเด็กจำนวน 6 เพลง เพลงปฏิพากย์จำนวน 4 เพลง และเพลงประกอบพิธีกรรมจำนวน 10 เพลง

สุกัญญา กัตราษัย (2540) ศึกษาเพลงปฏิพากย์ : บทเพลงแห่งปฏิภานของชาวบ้านไทย ผู้ศึกษานำเสนอเพลงปฏิพากย์ในประเทศไทย ทั้งภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคกลาง และภาคใต้ กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของเพลงปฏิพากย์ในสมัยอยุธยา และสมัยรัตนโกสินทร์ จนถึงยุคความเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจทำให้เพลงปฏิพากย์เสื่อมสูญไป และมีความ

พยาบาลที่นั่นฟื้นในบุคปัจจุบัน มีการวิเคราะห์เนื้อหาของเพลงปฏิพักษ์ในด้านสังคมและวัฒนธรรมถือว่าเพลงปฏิพักษ์เป็นผลผลิตของสังคมเกยตระรรณ เกี่ยวกับระบบความเชื่อ เป็นเครื่องมือสะท้อนความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา และคติความเชื่อดั้งเดิม

อรชร เรียนคำ เสนอวิทยานิพนธ์ เรื่อง การศึกษาภาพสะท้อนสังคมล้านนาและคุณค่าเชิงวรรณศิลป์จากบทเพลงของรัล โนนเพ็ชร ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมบทเพลงของรัล โนนเพ็ชร ในด้านการสะท้อนภาพสังคมล้านนา และประเมินคุณค่าเชิงวรรณศิลป์จากบทเพลงที่รัล โนนเพ็ชร แต่งคำร้องรวม 83 เพลง ซึ่งเผยแพร่ในช่วง พ.ศ. 2520 – 2534 โดยผู้วิจัยได้จำแนกบทเพลงเป็น 3 ประเภท คือ บทเพลงพราหมณา บทเพลงเก้าเรือง และบทเพลงสะท้อนสังคม ซึ่งผลการศึกษาสรุปว่ารัล โนนเพ็ชร มีความสามารถด้านการแต่งบทเพลงพราหมณา และบทเพลงเล่าเรื่องมากกว่าบทเพลงสะท้อนสังคม ส่วนในด้านวรรณศิลป์อยู่ที่ลีลาการใช้คำเรียบง่าย เสียงของคำไฟเราะ มีความสละเนื้อน้ำเสียง และมีเนื้อหาชวนให้คิด ตลอดจนใช้ภาษาดั้นล้านนาในบทเพลงคัวๆ ทำให้มีบทเพลงของรัล โนนเพ็ชร ได้รับความนิยมจากผู้ฟังมาก

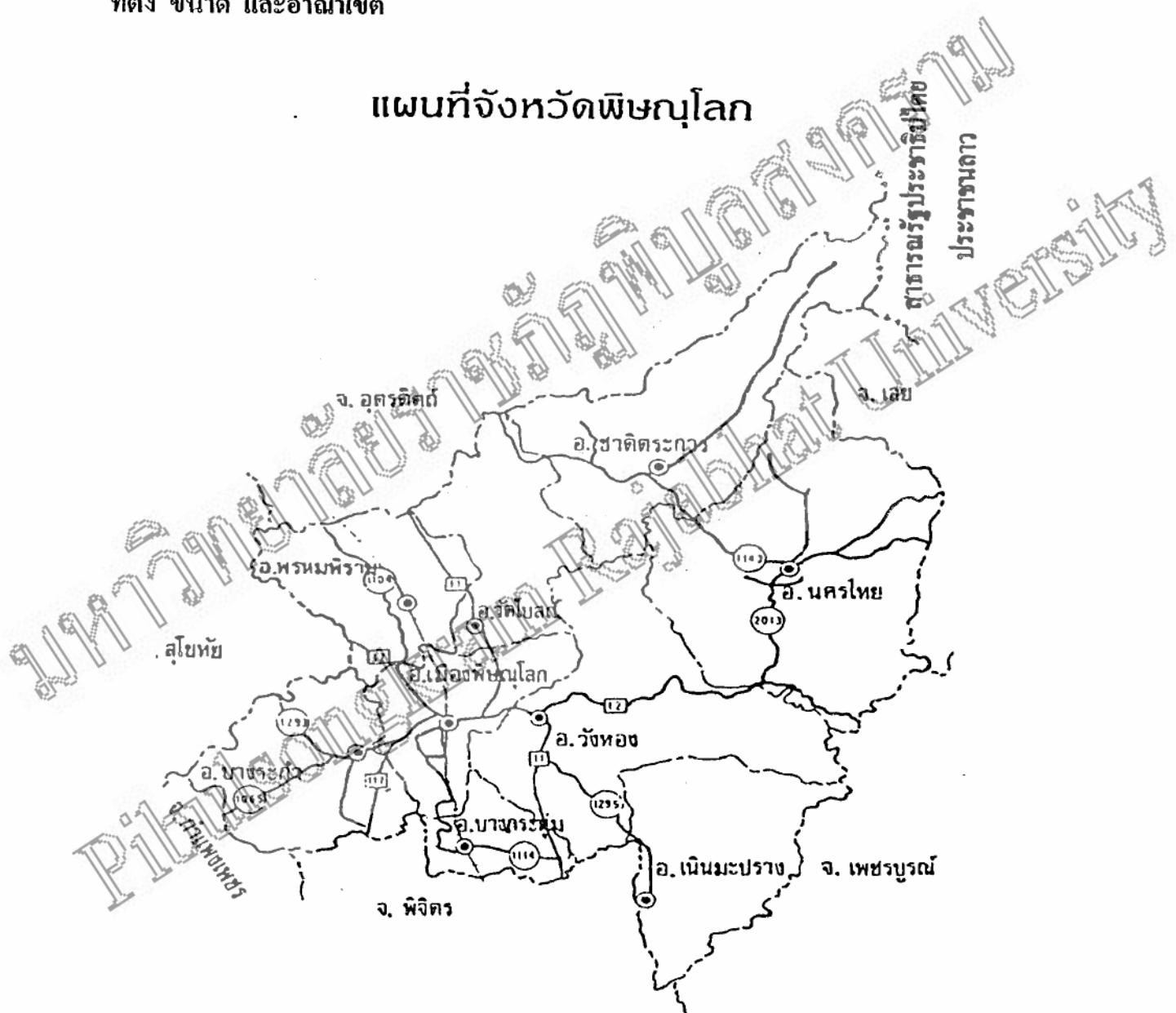
มหาวิทยาลัยราชภัฏ
Pibulsongkram Rajabhat University

บทที่ 2

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจังหวัดพิษณุโลก

ที่ตั้ง ขนาด และอาณาเขต

แผนที่จังหวัดพิษณุโลก

จังหวัดพิษณุโลกตั้งอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 16 องศา 21 ลิปดา 23 พิลิตาหนีอถึง 17 องศา 44 ลิปดา 31 พิลิตาหนีอ และระหว่างเส้นแบ่งที่ 99 องศา 55 ลิปดา 27 พิลิตา ตะวันออก ถึง 101 องศา 4 ลิปดา 34 พิลิตาตะวันออก มีพื้นที่ประมาณ 10,896.05 ตาราง กิโลเมตร หรือ 6,759,904 ไร่ กิตเป็นร้อยละ 6.3 ของพื้นที่ภาคเหนือ และกิตเป็นร้อยละ 2.1 ของประเทศไทย จำแนกเป็นพื้นที่การเกษตร 3,804 ตารางกิโลเมตรหรือร้อยละ 35.18 ของพื้นที่ จังหวัด พื้นที่ป่า 5,424 ตารางกิโลเมตรหรือร้อยละ 50.15 ของพื้นที่จังหวัด พื้นที่กรุงรัช วังเปล่า แหล่งน้ำ ที่อยู่อาศัยและอื่น ๆ ประมาณ 1,662.05 ตารางกิโลเมตรหรือร้อยละ 14.67 สภาพภูมิประเทศทั่วไปเป็นภูเขาประมาณร้อยละ 40 เป็นที่ราบลุ่มประมาณร้อยละ 60

อาณาเขตติดต่อมีดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับอำเภอป่าสัก จังหวัดชัยภูมิ ติดต่อกับอำเภอ
	ชาติธรรมการ มีอาณาเขตติดต่อกับกรุงเทพมหานคร
	ประเทศไทย ไปยังราชบูรณะ หัวมุมประมาณ 24 กิโลเมตร
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอเมือง และอำเภอสามง่าม จังหวัดนนทบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ และอำเภอ
	ค่านชัย จังหวัดเลย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับอำเภอไกรลาศ และอำเภอครัวสำโรง
	จังหวัดสุโขทัย และอำเภอพรานกระดาย
	จังหวัดกำแพงเพชร

ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดพิษณุโลกประกอบด้วยพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำ ที่ราบรัดหุบเขา และภูเขาสูง ท่ามกลางน้ำและตอนกลางของพื้นที่จังหวัดเป็นเขตเทือกเขาสูงและที่ราบสูง ทางทิศตะวันออก เผื่องเนินภูเขาสูงในท้องที่อำเภอวังทอง อ้ำเกอวัดโนสด อ้ำเกอชาติธรรมการ และอำเภอ หนองมะปราง ซึ่งมีลักษณะเป็นทิวเขาสลับซับซ้อนลับกันที่ราบรัดหุบเขา เดินไปได้ช้าไม่ที่เป็นเขตอุทยานแห่งชาติ มีลำน้ำสายเล็ก ๆ และน้ำตกหลายแห่ง

ทางทิศตะวันออกเป็นภูเขาสูงอุดมด้วยป่าไม้ที่ประดิษฐ์เป็นอุทยานแห่งชาติ คือ อุทยานแห่งชาติกูหินร่องกล้า อุทยานแห่งชาติҷาระการ อุทยานแห่งชาติทุ่งแสงหลวง ซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยว และแหล่งต้นน้ำของแม่น้ำแควน้อยที่ไหลจากเทือกเขาในเขต อําเภอนครไทยผ่านอําเภอวังทองแล้วไหลไปรวมกับแม่น้ำน่านที่อําเภอบางกระทุ่ม จึงทำให้เกิด พื้นที่รําริมน้ำทางบริเวณทิศตะวันตกของจังหวัด

พื้นที่ตอนกลางลงมาทางทิศใต้ เป็นที่รําริมน้ำและที่รําริมน้ำโขยเฉพาะบริเวณลุ่มน้ำแม่น้ำน่านและแม่น้ำยม ซึ่งถือเป็นแหล่งเกษตรกรรมสำคัญ ได้แก่ บริเวณอําเภอมีง อําเภอบัวจาง อำเภอพรหมพิราม อําเภอเนินมะปราง และบางส่วนของอําเภอวังทอง

ประชากรและอาชีพ

ประชาชนของจังหวัดพิษณุโลกมีประชากร 47 ล้านคนอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักจำนวนประมาณ 107,136 คน หรือ 42% นักเรียน นักศึกษา ทำไร่ และปลูกไม้ดอกไม้ประดับ รายได้ของประชากรเฉลี่ยต่อคน 34,530 บาท จัดอยู่ในลำดับที่ 8 ของภาค ลำดับที่ 46 ของประเทศ

กรรมมหаем

กล่าวไว้ว่า จังหวัดพิษณุโลกเป็นศูนย์กลางการคุณนาคมในภูมิภาคภาคเหนือ ตอนล่าง จนมีคำกล่าวว่าพิษณุโลกเป็นประตูไปสู่ภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออก เนียงเหนือ ประกอบกันทั้งสองเป็นสีแยกของอินโดจีนด้วย สำหรับการคุณนาคมที่ส่ง มีเครือข่ายเชื่อมต่อจังหวัดและการค้าต่าง ๆ ดังนี้

1. ทางบก ทางรถไฟ มีบahnรถไฟ โดยสารผ่านจีน – ล่องวันละ 38 บahn และ บahnรถสินค้า 14 บahn มีรถไฟด่วนพิเศษวันละ 4 เที่ยว ทางรถชนิดมีรถยกโดยสารไปสู่ กรุงเทพมหานคร ภาคเหนือ ภาคตะวันออก และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. ทางอากาศ จังหวัดพิษณุโลกมีท่าอากาศยานพาณิชย์ที่เครื่องบินขนาดกลาง สามารถขึ้นลงได้ สามารถเดินทางไปกรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ ลำปาง แพร่ น่านและแม่สอด จังหวัดตาก

3. ทางน้ำ ในถูกฝุ่นที่มีน้ำมาก สามารถเดินทาง หรือขนส่งสินค้าทางเรือได้ตามลำน้ำน่าน และลำน้ำขม สมัยก่อน พ.ศ. 2464 ทางรถไฟขึ้นไปยังไม่ค่านั้นจังหวัดพิษณุโลก การคมนาคมทางน้ำมีความสำคัญมาก ปัจจุบันความนิยมลดลง เนื่องจากการเดินทางโดยรถไฟ หรือรถบนแม่น้ำมีความรวดเร็ว และสะดวกสบายกว่า

ความสำคัญของจังหวัดพิษณุโลก

จังหวัดพิษณุโลกในอดีตเคยเป็นเมืองลูกหลวงหรือเมืองหน้าด่านทางคุ้งสุโขทัย เป็นเมืองที่สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถประทับนานถึง 25 ปี ระหว่าง พ.ศ. 2006 - 2031 จึงทำให้พิษณุโลกในช่วงเวลาดังกล่าวมีฐานะเป็นเมืองหลักของประเทศไทย หลังจากซึ่งสมัย สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถเมืองพิษณุโลกถูกครุยและเป็นเมืองลูกหลวง เป็นหัวเมืองที่สำคัญ เจ้าผู้ครองเมืองมีศักดิ์เป็นเจ้าพระยา มีศักดิ์เป็น 10,000 ให้ ซึ่งเป็นยศที่สูงที่สุดในบรรดาหัวเมือง ต่าง ๆ ในสมัยนั้น ในสมัยกรุงธนบุรี acula วงศ์ครุฑ์ศอน กอสินทร์ตันดัน พิษณุโลกมีฐานะเป็น เมืองเอกของหัวเมืองฝ่ายเหนือ

และเนื่องจากหัวคตพิมพ์โลกมีแม่น้ำสายสำคัญ 2 สายไหลผ่าน ได้แก่ แม่น้ำน่าน กับ แม่น้ำยน จึงทำให้มีการคมนาคมขนส่งสินค้าและน้ำดื่มน้ำทางได้มาศักดิ์ของเรือค้าขายตามลำน้ำ ลึกถึง 3 ไมล์คือรัตนน่านน่านบริเวณเทศบาลนครพิมพ์โลก เกษมท่าเรือสำคัญถึง 3 ท่า ได้แก่ ท่าเรือหนองอุบู่บริเวณตลาดกิตติกร ท่าเรือเมืองอุบู่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาไฟແນນ້ວ และท่าเรือขาว อุบู่บริเวณเชิงสะพานเอกาทศรอด ท่าให้พิมพ์โลกเป็นเมืองศูนย์กลางการค้าขายทางน้ำแห่งหนึ่ง นอกเหนือจากปากน้ำโพ วัดเจดีย์อนุสรณ์

ในคัมภีร์ปกรณ์ มีโบราณวัดถุ โบราณสถาน ที่ทรงคุณค่าเป็นมรดกทาง
วัฒนธรรมของชาติ คือ พระพุทธชินราช และพระราชวังจันทน์ พระพุทธชินราชนี้
เป็นพระพุทธรูปภูมิกรรมงดงาม ประดิษฐานในวิหารวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร
ส่วนพระราชวังจันทน์กำลังรอการบูรณะให้เป็นแหล่งศึกษาประวัติศาสตร์ของชาติอีกแห่งหนึ่ง
ซึ่งเมื่อบูรณะเสร็จแล้วก็จะเป็นสถานที่สำหรับนักท่องเที่ยวได้มาเที่ยวชมต่อไป

วัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิต

ประเพณีสำคัญที่ชาวจังหวัดพิษณุโลกปฏิบัติสืบท่อ กันมาช้านาน มีหลายประเพณี ดังต่อไปนี้

1. ประเพณีสมโภชพระพุทธชินราช ตรงกับวันขึ้น 6 ค่ำ เดือน 3 มีการสมโภช ครั้งแรกเมื่อ อ.ศ. 2477 เพื่อหารายได้ซ่อมแซมนูรณะปฏิสังขรณ์วัดที่ชำรุดทรุดโทรม สมโภช ถึง 5 วัน 5 คืน ต่อมากายเวลาเป็น 7 วัน 7 คืน เป็นงานที่ชาวพิษณุโลกซึ่งอาศัยในเขตอุบลฯ รอบนอกค่ายศรีทราเดินทางมาร่วมงานอย่างมากนายทุกปี

2. ประเพณีแข่งเรือยาว กำหนดจัดงานหลังออกพรรษา เป็นประเพณีสืบท่อ กันมา หลายสิบปีแล้ว โดยสมัยก่อนชาวบ้านลงเรือไปท่องกรุง ทดลองผ้าป่า ณ วัดที่อยู่ริมน้ำ โดยเฉพาะวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร หลังพิธีทำบุญแล้ว ชาวบ้านก็ซักชวนกันแข่งเรือ ณ บริเวณ ล้านนา่น่านหน้าวัด จนกลายมาเป็นประเพณีแข่งเรือยาวชิงถ้วยพระราชทานประจำปี สืบมา

3. ประเพณีปักธงชัย ที่จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อถึงวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 12 ชาวนครไทยจะหอบห่วงเชิงเผือกป้ายไม้ไผ่นำไไปปักบนยอดเขา 3 ยอด ให้แก่ ยอดเขาห้างสัวง ยอดเขาย่าน ไอ และยอดเขาฉันเพล และพระสงฆ์สวัสดิ์ชัยมงคลภูษา เพื่อความเป็นสิริมงคล เนื่องจากวันนี้

นอกจากประเพณีสำคัญดังกล่าวแล้ว ประชาชนชาวจังหวัดพิษณุโลกก็มีประเพณี อื่น ๆ เช่นเดียวกับคนไทยที่อยู่อาศัยในประเทศไทย ภาคกลางของประเทศไทย เช่น ประเพณีสงกรานต์ ลอยกระทง ทำบุญกลางบ้าน บวชนาค ขึ้นบ้านใหม่ แต่งงาน เป็นต้น

ด้านวิถีชีวิต กล่าวได้ว่ามีความหลากหลายในการดำเนินชีวิต เนื่องจากจังหวัด พิษณุโลกถูกจัดตั้งตามเขตการปกครอง สภาพภูมิศาสตร์ และลักษณะทางวัฒนธรรมอยู่ใน ภาคเหนือตอนล่างหรือภาคกลางตอนบน ซึ่งถ้าเปรียบเทียบวัฒนธรรมส่วนใหญ่แล้วคล้ายกัน วัฒนธรรมของกลุ่มนี้แม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง ทั้งในด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจน ภาษา

แต่เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดพิษณุโลกประกอบด้วยพื้นที่ราบลุ่ม แม่น้ำ ลักษณะที่ราบลุกๆ ที่ราบรื่นหุบเขา และภูเขาสูง จึงเกิดชุมชนที่มีวัฒนธรรม ประเพณีเฉพาะถิ่น ได้แก่ กลุ่มที่อาศัยตามบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาแบบลุ่มน้ำ มีประเพณี ความเชื่อ วัฒนธรรมเกี่ยวกับน้ำ ส่วนกลุ่มที่อาศัยระหว่างหุบเขาที่สร้างวัฒนธรรมอีกแบบหนึ่ง

เช่น ชุมชนริมน้ำมีประเพณีลอขี้แพ ชุมชนระหว่างหุบเขาที่มีประเพณีปักธงชัย โดยอาศัยพื้นฐานความเชื่อเรื่องเดิบกัน คือ การสะเดาะเคราะห์ และเพื่อความเป็นสิริมงคล ชนกลุ่มน้อยที่อาศัยบนพื้นที่สูง ได้แก่ กลุ่มชาวเขาในพื้นที่อำเภอครัวไทร ที่ดำรงชีวิตแบบชนเผ่ามีภาษา และความเป็นอยู่แตกต่างไปจากชาวเมืองในอำเภออื่น ๆ

นอกจากนี้ ยังมีการอพยพโดยขับถินในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ทำให้มีกลุ่มชาวเวียงจันทน์กลุ่มล้าว โizoงอาช้อยู่ในพิษณุโลกด้วย โดยเฉพาะที่อำเภอบางระกำมีกลุ่มล้าวโizoงเรียกว่าไทยทรงคำอาช้อยู่จำนวนมาก และกลุ่มล้าวโizoงนี้ยังดำเนินชีวิตตามความเชื่อของผ้าพันธ์ มีประเพณีความเชื่อและจัดพิธีกรรมตามแบบดั้งเดิมอยู่จนถึงปัจจุบันนี้

กลุ่มวัฒนธรรมอิสานหรือกลุ่มวัฒนธรรมล้านช้างในภาคอีสาน เป็นประชากรกลุ่มใหญ่กลุ่มนึงที่อพยพเข้ามาตามเส้นทางรถไฟและถนนต์ โดยเฉพาะเส้นทางสายพหลโยธิน ในช่วงปี 2493 – 2523 โดยมาด้ingถิ่นฐานจังหวังพื้นที่ปรากรัง ป่าทึ่ดอน และป่าเบดภูเขารา

กลุ่มวัฒนธรรมสยามสำเนียงไทยโบราณ ตั้งถิ่นฐานที่อำเภอวังทอง

กลุ่มวัฒนธรรมจีนมีการอพยพของชาวจีนโพ้นทะเล (พ.ศ. 2461 – 2488) ตั้งถิ่นฐานในย่านการค้า เป็นผู้ประกอบการค้ารายใหญ่ในเขตเมือง

ดังได้กล่าวมาเจงสรุปได้ว่า วัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลกมีลักษณะหลากหลาย ประกอบด้วยกลุ่มวัฒนธรรมแบบอุซชา แบบล้านช้าง แบบชาวเขา แบบอิสาน แบบไทยทรงคำ และแบบจีน โดยประชาชนกลุ่มวัฒนธรรมต่าง ๆ อثرร่วมกันของย่างประสบกลมกลืน ไม่มีปัญหาแม่ข่ายกันผ้าพันธ์ ต่างร่วมสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี ของบรรพบุรุษไว้เสมอมา

บทที่ 3

การศึกษาภาพสะท้อนสังคม

วิภา กงกนันท์ (2533 : 162) กล่าวถึงวรรณกรรมกับสังคมไว้ว่า “วรรณกรรมนี้ย่อมสะท้อนให้เห็นภาพของสังคม เพราะว่าสังคมมีส่วนสร้างจินตนาการและความรู้สึกของนักประพันธ์” สังคมและวัฒนธรรมจึงมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมมาก เพลงพื้นบ้านของหัวดินพิษณุโลกก็เป็นวรรณกรรมที่สะท้อนให้เห็นภาพของสังคมและวัฒนธรรมของชาวจังหวัดพิษณุโลกก่อน พ.ศ. 2500 ที่สามารถบ่งบอกวิชิต ค่านิยม ความเป็นอยู่ เศรษฐกิจ สภาพภูมิศาสตร์ ขนบธรรมเนียมประเพณีและความเชื่อของชาวพิษณุโลกในอดีตเป็นอย่างดี

บทเพลงพื้นบ้านที่ผู้วัยรุ่นนำมาริเริ่งนี้ ข้างเพลงเป็นเพลงเก่าที่เป็นมงคลตอกทอดมาจากบรรพบุรุษโดยวิธีมุขปาระ ถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลัง โดยการจดจำเป็นวรรณกรรมปากเปล่า มิได้ผ่านการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร จึงอาจมีข้อความที่ผิดเพี้ยนไปจากต้นฉบับอัน ฯ ที่มีเนื้อหาเป็นเรื่องเดียวกันอันเนื่องมาจากการถ่ายทอดที่อาจตกหล่นไปบ้าง บางเพลง เป็นงานแต่งขึ้นใหม่ของพ่อพี่แม่พื่น โดยอาศัยคำเดิมของเก่าประกอบกัน

ในการวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมผ่านเนื้อหาของเพลงพื้นบ้านจึงกล่าวได้ว่าเป็นการมองภาพลักษณะจากผู้แต่งเพลง เป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้พื้นบ้าน ซึ่งอาจเป็นตัวแทนความคิดของกลุ่มนักเรียนหรือของสังคมทั้งหมด ผู้วัยรุ่นนำเสนอเป็นภาพกว้างของสังคมทั่วไป ไม่ได้เจาะจงว่าเป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้ใด นำเสนอเฉพาะที่ปรากฏในบทเพลงพื้นบ้านที่ผู้วัยรุ่นรวมไว้จำนวนหนึ่ง ดังจะได้วิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมจังหวัดพิษณุโลกในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การสะท้อนภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ตั้งแวดล้อมและทรัพยากร
2. การสะท้อนภาพเศรษฐกิจ
3. การสะท้อนภาพชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ประเพณี
4. การสะท้อนภาพค่านิยม
5. การสะท้อนภาพการศึกษาเด่าเรียน

ภาพสังคมทั้ง ๕ ด้าน มีรายละเอียดจากการศึกษาวิเคราะห์ตามเนื้อหาของเพลงดังต่อไปนี้

1. การสะท้อนภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ สิ่งแวดล้อมและทรัพยากร

1.1 สภาพภูมิประเทศ และภูมิอากาศ เนื่องจากจังหวัดพิษณุโลก ประกอบด้วยพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำ พื้นที่ภูเขาสูง และพื้นที่ราบลุ่มระหว่างทุบเขา จึงมีสภาพภูมิอากาศแตกต่างกัน คือ บางพื้นที่อากาศค่อนข้างเย็น แต่บางพื้นที่อากาศค่อนข้างร้อน น้ำฝนตกหนักถัง จึงมีพิธีกรรมขอฝนโดยการเล่นแม่ศรี นางแมว นางดึง นางครกนวนสาก นางควาย และนางข้อง ทั้งนี้ เพื่อขอฝนให้ตกลงมาจากฟ้าในฤดูกาลท่ามนา ดังนี้
ส่วนสภาพพื้นที่ประกอบด้วยที่ดินที่ดังนี้

หัวย แม่น้ำ ไปคล้องช้าง ข้ามแต่หัวบึงบาง
น้ำ น้ำ
ภูเขา ข้ามเขานมคร

1.2 สิ่งแวดล้อม และทรัพยากร กล่าวถึงพืชพรรณ ไม้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ทั้งพันธุ์ไม้ธรรมชาติที่เป็นในป่ากับพืชหลักที่เพาะปลูกขึ้นมาเป็นอาหาร และสัตว์ต่างๆ ทั้งสัตว์บก สัตว์น้ำ ดังนี้

1.2.1 ต้นไม้ ดอกไม้ ผัก ผลไม้ ได้แก่

ข้าวโพด	ปลูกข้าวโพดสามี
กล้วย	ไอกาภิกนกล้วง
มะม่วง	นดแดงแหงพวงมะม่วงห้อข
ไჭ	ขนมลูกโคนโขนเข้ากอไจ่
ผักบูชา	ผักบูชาอ่ำงอก
มะพร้าว	มะพร้าวตัดต้มขนมต้มพู
มะขาม	มะขามสามฝักขึ้นบักลง
มะเขือเปร้า	จ้ำจิ้นมะเขือเปร้า

ดันกุ่ม	พายเรือออกแอ่น มาชนดันกุ่ม
ตะไคร้	คอกอเข็คคอกตะไคร้ จะเอาจันไดยังไงละเว
มะแกง *	คอกอเข็คคอกมะแกง ราคน้ำองแพงชิงนะเว (มะแกง หมายถึง มะเขือพวง หรือ มะแ้วง)
ฟรั่ง	แม่สุกฟรั่งข้างร้าว
เครื่องเตาวลัย	เป็นเหมือนเครื่องเตาวลัย พันที่คงไม่มีเอน
ผักกะทุ่ง	พีพบผักกะทุ่งกลางไร่ทุ่งผัก
มะตูม	แม่นะตูมกระทุ่มเออยเกสร
ถัว	รักกันพันพัว เป็นเหมือนบังถัวพันพุ่ม
พิกุล	คอกพิกุลกระไรร่วมกิ่ง
กาฝาก	น้องมาปลูกผูกกระไรกาฝาก
ตาด	เป็นเหมือนปลูกต้นตาลเขี้ยวไว้ที่ไกดอก
หมุน	อิแม่นบุนเนื้อนิ่น ให้พิชอขินสักขวาง
สะเจา	อิพ่อสะเดากระไรรอกสามดง
จำปี	จำปีศรีมาดา เรากีบบามาด้วยกันทั้งวัน
นางแย้ม	โไอดองนาราแย้มแก่นกระถิน
กระถิน	พ่อดอกซ่อนกลืน ทานตะวัน
ซ่อนกลืน	อิแม่สีหองดอกหมาย
ทานตะวัน	ไ้อีพลูกกีกง
หมาก	แม่ดอกหญ้าคาโรขอย
พลู	ถ้าน้ำไม่ท่วมใบบอน
หญ้าคา	อิแม่พัวชะอม เห็นท่าจะลอยตามลง
บอน	นกกาเหว่าร้องก้องอยู่บนยอดเตียงรัง
ชะอม	พีมาปลูกพิกปลูกแพง ปลูกแต่งน้ำเต้า เพื่อ ก
เตึง	มัน มะพร้าว
รัง	
พิก	

๓๙๙.๙
๕๖๖.๑
๑.๑

146148

แฟง	
ແດງ	
ນ້າຕໍ່າ	
ເຜືອກ	
ນັນ	
ນະເພືອງ	ນະເພືອງສອງໄປ
ນະເຂືອ	ພົມາປຸກນະເບີຄູກຫວາ ດຳເຫຼັກໂດ ພິກແພັງ
ແຕງໂນ	ແຕງໂນ
ແຕງໂນ	ອົງແວງຄ້ວ່ະເອາໄວຮະບະເປັນຮ່ອງ
ຄ້ວ່ະຮະ	
ແຕງໄກຍ	ຄ້ຳໄປນໍແຕງໄກຍ
ແຕງຂອງ	ແຕງຕອແຕງຮ້ານຫລາຍພັນຫຼຸງ
ແຕງຮ້ານ	
ຄ້ວເບີຫາ	ຄ້ວເບີຫາ ຄ້ວຫາ ມີກັງທັກຫາວິກສັນ
ຄ້ວຫາວ	
ຄ້ວໜ່າຍົງ	ດັນພັດຈຸນ ຄ້ວຮ້ານ ກົມທັງຄ້ວ່າລາຍ ຄ້ວດຳເປັນຄອງ
ຄ້ວລິສັງ	ຄ້ວລິສັງເປັນສວນ
ຄ້ວຮ້ານ	
ຄ້ວໆດຳ	
ຄ້ວລິສັງ	
ຄ້ວ່າກ່	ຄ້ວ່າກ່ ຄ້ວໜັກ ຄ້ວເນາ ຄ້ວກະເພຣາເປັນແພ
ຄ້ວໜັກ	
ຄ້ວເນາ	
ຄ້ວກະເພຣາ	
ສັນປະປັດ	ສັນປະປັດມີໜົນຄຖກອບ່າງ
ນັນອ່ອນ	ນັນອ່ອນ ນັນນັກ ນັນຈົກ ນັນພຽວ ນັນສັງ
	ນັນແສາ ກົມີນາກນາຍ
ນັນນັກ	
ນັນຈົກ	
ນັນພຽວ	

มันสัง	
มันเสา	
มันกระชาก	มันกระชากเป็นเต่า มันสาเป็นต้น
พะยอม	พี่มาเข้าดงพะยอม
ไทร	อีเม่ดันไทรใบคอก
กระนาក	แม่ช่อกระนาកแแกมใน
ข้าว	พีกินข้าวเปรยบเหมือนกินหนาน
บัว	อีเม่บัวน้ำจืด
พักเสนาดา	น้องไปเก็บพักແสนดา ว่ากันอยู่ในหนอง
สะเดา	ธิดหะสะเดาที่ว่าข้ม
พุตรา	หนานพุตราເຕະหน้าสามท้อ
โพ	ແມ່ໜາເອີຍ ປບບັນດົນໂພ
ແຕ່ງ	ນັ້ນດັນແຕ້ວຄາມຕຸ້ນນີ້ທັງນະດຸນມະຕາດ
ນະຕາດ	ອີກທັງນະຫວາມຂາດໂນ່ນດັນເຕ່າໄຫ
ນະຫວັດ	ເຕ່າໄກພະຫາດໂນ່ນດັນກາດດັນກຸ່ມ
ນະຫາດ	ຫົ່ວໝົກແກນະຮຸນນັ້ນຈື້ອໍລິກຫາງໃຫລ
ເຕ່າໄຫ	ນັ້ນຫາງໄກລແລ້ວເລີ່ມນັ້ນດັນຖຸເຮັນໜາມລອກ
ດັນກາດ	ນັ້ນດັນກຸ່ມມະກອກດັນສະແກກຮ່າງໄກ
ດູມ	ແລ້ວເລີ່ມນັ້ນເກັດແກ້ວພິກຸລ
ແກಡແດ	
ນະຮຸນ	
ຈື້ອໍລິກ	
ຫາງໃຫລ	
ຖຸເຮັນ	
ເກດ	
ແກ້ວ	
ພິກຸລ	
ຍອ	ໂນ້ນດັນຍອດຕ່ອຍອດກິ່ງທອດພາດຫັນ
ເຕິ່ງ	ດັນເຕິ່ງເປົລືອກແຕກຄູນເນື້ອແກກຫັນຫຼຸ້ນ
ສັກ	ສັກສັນສີເສີຍດັ່ງນີ້ບັດກັນໄປ

สน	
สีเสียด	
แก	นั่นแก่กำลังนั่นของคนวน
ชานาง	
คำควบ	โน่นนางคำคำควบกลัดໄค
กลัดໄค	
มะค่า	นั่นเรียงรายมะค่าเพقاพิลูต
เพقا	รักซ้อนยื้อสุนคันธรงต่อไปด้วย
รักซ้อน	ด่อไส้กันทรงไม้ดงไม้แดง
ยิสุ่น	โภคชุมแสงโน่นไม้สักมากหลาย
กันทรง	
ไม้แคร	
Inn	

1.2.2 สัตว์ในท้องถิ่น “ได้แก่”

แมว	แมวเหมียวอย แยกเขี้ยวหิงฟิน
เสือคลา	เสือปลาหน้าสั้น
หมา	นกเหาอย ขันแด่เข้าจันเย็น
ตุ๊กแก	นอนไม่หลับ ตึกแกนอยจะมา กินตับ
ไก	อีเม่ไก่เกยกินข้าววันละเม็ด / นองคลางวัน
เป็ด	ไก่ขันเออกอีเอ็ก
นกกระ tha	อีเม่เป็ดເອຍกินข้าววันละพาย
นกกระจอก	นกกระ tha ปากแหว่ง , นกกระ tha บินบึ้ง
นกกาเหว่า	นกกระจอกอย่ายาไปเพียรหา
กา	แม่กาอยกาเหว่า ตัวหนึ่งเล่าไว้ให้แม่กาฟิก
ค้างคาว	โขนยาวยอย ใจความกินกลัวย
มดแดง	มดแดงแห่งพวงมะม่วงห้ออย
ช้าง	นอนเสียดีดพ่อนอน แม่จะพาไปคล้องช้าง

ชุ่ง	แม่ชุงເອຍແມ່ໄນ້ໄຫ້ໄດ້
ໄຮ	ແນ່ໄຣເອຍແມ່ໄນ້ໄຫ້ຄອນ
รິນ	ແມ່ກລັວຊູງຈະກີນ ແມ່ກລັວຮິນຈະກັດ
ລິງຄນ	ລິງຄນນາອນໜ້າວພອງ
ສຸນ້າ	ໜາຕາຍເຫົ່າຕະບ້ານເກົ່າຕົກອງ
ຫອຍການ	ຫອຍການແກ້ຂອງໃຫ້ຂອງເໜືອ
ເສື່ອ	ເສື່ອກັດຄວາຍຂະໂໂຄກອະເຫດ
ຄວາຍ	ພົມເລື້ນຄວາມຮັນນັ້ນທຳ
ນັກຫຼູງ	ນາງຫຼູງອອຍອໍຍ້າໄປເພີຍຮົນອອກ , ນັກຫຼູງເລັ່ນຫາງ
ນັກຮະຈັນ	ຮອງນັກຮະຈັນໄອເຫຼົວ
ຈະບັບ	ຈະບັບເຂົ້ານີ້ໄໝ
ແມ່ນດູ	ແມ່ນດູເຂົ້ານີ້ປັດ
ປລາຄຽດ	ຕາຄາເປົ່ານີ້ ປລາກຮຽດຂອນໜົມດ
ປັກຄ	ປລາກຕົມແຕງ
ປລາແບ່ງ	ປັດໜ່າຍທຳງລາຍ
ຈີ	ແຜ່ງອີຍ ກິນນ້ຳນ່ອໄຫນ
ນັກຫຸນທອງ	ນັກຫຸນທອງຮົອງແປ້ວ
ດວກ	ໄຊກວາງກີ່ເດີນ ໄພເອຍ
ໜັກສົ່ງທອງ *	ພ່ອງຫສ່ວອງເອຍ (*ນ່າຈະເປັນສັດວິນນິຍາຍ)
ປລາດຸກອຸຍ	ແມ່ດຸກເອັບ ແມ່ດຸກອຸຍ
ປລາດຸກເອັນ	ນັອງຈະກຳຕາຍເປັນປລາດຸກອຸຍຮູ້ອປປລາດຸກເອັນ
ສຸກຮ	ທີ່ກິນໜູນກີ່ບັງໄນ່ອນມູ້ງ
ແຮ່ງ	ແມ່ນະຫານຟິກຄກ ແຮ່ງກາຈິກຕກ
ຫນູ	ດ້ວຍສິສເປັນສາວນ ເຈົ້າຫຼູມນັ້ນໄມ່ກວນ
ຫອຍ	ຕັ້ງເຕ່າຫອຍຈັນຫລັກອູ້ກາງທະເລ
ນັກຕະໄນ	ແມ່ນກະຕະໄນບິນນາຈັນໄມ້ມັນຫ້າວ
ດ້ວງ	ຫ້ວໃນດ້ວງໃນຄົນ
ນູ້	ທັ້ງນູ່ປລາຈະໜີນກັດ , ພາຜັວຂອງມັນໄປນອນ ໃນຮູ້ນູ້
ນັກຮະຈານ	ນັກຮະຈານຈິກກິນ

นกกระสิ้ง	นกกระลิงบินร่อน
ตะเข็บ	อข่าໄປเป็นตะเข็บอยู่ได้บน
แมงกระชอน	อข่าໄປเป็นแมงกระชอนอยู่ได้ไม้
นกเพาเจี๊ยะ	นกเพาเจี๊ยะมาเจี๊ยะลาบ
วัว	วัว ควาย ช้าง ม้า
ม้า	
แมงเม่า	แมงเม่าตามนือ , แมงเม่าตีคลุน
มอด	ให้มอดเจาะเรือน
มดแดง	หมาบักคึ้งໄດสั่นมดแดง
กระต่าย	กระต่ายสอยหก
ปลาหม้อ	ปลาหม้อเสือกตาย
ปลาไก่	ปลาไหหลีเสือกเป็น
น้ำ	ไอ้น้ำงอกเอี้ย
ปลาสิด	โน่นปลาสิด นลนสิด โน้นปลาคอด ปลากา
ปลาสิดหรือปลาหลด	โน้นปลานี้ช้า ไอ้น้ำ ปลาปีกไก่ ปลาเทโพ
ปลาคอด	โน้นปลาช่อนซ่อนนอนวัง
ปลากา	
ปลาหมาด	
ปลาหม้า	
ปลาปีกไก่	
ปลาเทโพ	
ปลาช่อน	
เต่า	เหنمือนนวนดันข้างคุ่มทำเป็นเต่าหมอบตาย

ภาคสะท้อนด้านภูมิปะเทศ ภูมิอากาศ สิ่งแวดล้อม และทรัพยากร ที่กล่าวมา
ข้างต้น จะเห็นความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ซึ่งมีทรัพยากรหั้งพิช สัตว์ นานาพันธุ์ให้ชาวเมือง
ได้พึงพาอาศัยเป็นอาหาร เป็นพาหนะ เป็นแรงงาน และเครื่องมือเครื่องใช้ค่าง ๆ รวมทั้งการ
ก่อสร้างบ้านเรือน วัสดุอาราม ตลอดจนใช้เป็นยา הרักษารักษาโรคอีกด้วย

2. การสะท้อนภาพเศรษฐกิจ

ภาพเศรษฐกิจที่ปรากฏในบทเพลง ได้เห็นภาพกว้างของเศรษฐกิจ และการทำหากินของชาวจังหวัดพิษณุโลก ดังนี้

2.1 อาชีพ

2.1.1 ชาวไร่ ชาวสวน ปลูกผัก ผลไม้ หลายชนิด

วัดเอื้อยวัดโนนส์ ปลูกข้าวโพดสาลี
พื้นมาปลูกฟิกปลูกแฟงปลูกแพร์นำเต้า
เพื่อก้มນมพร้าว มะเพ่องสองป่า

2.1.2 ชาวนา

ใจนโคนชาไปบ้านเก่า
บีเดเดอຍ ชาวบ้านหนอง
นองเป็นคนชาวนา หันตาจากเมืองทั่วบ้านยังค่า

2.1.3 เลี้ยงควาย เลี้ยงไก่ เลี้ยงหมู เลี้ยงช้าง เลี้ยงเป็ด

พื้นมากลับควายบ้านยังค่า แม่ข้าว平原น้ำพึ่งซังไม่ได้กินเลข

อีเม่ ไก่เกะกินข้าวบ้านละเม็ค

อุ่มลูกมาตรฐานสุดขั้น

นอนเสียดินพ่อนอนแม่จะไปคล้องช้าง

อีเม่ เป็ดเอยกินข้าวบ้านละพาย

2.1.4 ລົກ

พี่ Wong เป็นผู้เก็บงานดอน

2.1.5 កំណើយ

ถึงน้องจะขายพี่ก็จะซื้อไม่ให้ตกมือกันเลยนะเวลา
แม่มาเยี่ยมอยู่พี่จะขายลูกข้าวจะถูกลูกไม่จะแพง

2.2 ค่าของเงิน เป็นยุทธิ์ที่เงินมีค่าสูง การซื้อขายลินิก้า หรือการตีราคาทรัพย์สิน หรือค่าตัว อยู่ในเกณฑ์ที่ถูกต้องกับสมัยปัจจุบันจะหนีนวัฒนาต่างกันมาก เพราะในเพลงกล่าวว่าถึง การใช้เงิน ดังนี้

2.2.1 เงินค่าตัวหัวรือค่าสินค้าอุทกษ์หมื่น

ຮາມຊອວແມ

ແຕ່ງສາມສັກຄະນະທ່ານໍ້າລະເວ

รักน้องอะไรมีหัวใจนี่ ยังไม่บันยั้งไปลุกเก

แม่เรียกสินถือครัวอยบatha พี่ไม่ให้ขาดเลยสักແങ

ห้องห่มนี้แปดบาท อีกได้ขาดเลยันนะเว

แม่ร้อยชั่งมาให้พึ่กนเสีย

2.2.2 การแสดงฐานะโดยการใช้เครื่องประดับร่างกาย ได้แก่ เข็มขัด แหวน ต่างหู

น้องคาดเข็มขัดเป็นคอกดง

ແກ່ວນເພີ່ມທີ່ອີ້ນມີອົບປໍ່ກິດຄອດໄຫ້

แม่เดิมพันทองสองชี
พี่จะซื้อผ้าแพรเอามาให้ห่น

อีเม่นุ่งการเงงใส่ดือก (ต่างหู)

gap เศรษฐกิจ การทำมาหากินที่ปราภูถึงแม้จะไม่ลงทะเบียนนัก แต่ก็กล่าวได้ว่ามีชีวิต
ของคนคงอยู่ได้ด้วยการเกยตระ ได้แก่ การเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ การทำประมง และการ
หาอาหารจากป่า ซึ่งชีวิตคงไม่เร็นแก่นัก เพราะในบทเพลงกล่าวถึงพืชพรรณชั้นนำมาหาร และ
สัตว์ที่เป็นอาหารหลักหลายชนิดอุดมสมบูรณ์ มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนบ้าง

ในด้านค่าของเงิน ถ้าพิเคราะห์ตามเพลงทิกถาวร ค่าตัวหรือค่าสินสอดทองหมื่น
กล่าวถึง ตั้งแต่สามสตางค์จนถึงหมื่นบาท และถ้าเป็นทองก็เริ่กทองแปดบาทต่ำค่าเป็นเงินประมาณ
4 หมื่นบาท ซึ่งในการกำหนดค่าตัวแบบพูดหอกหักกันมาน่าจะเป็นการทำให้สูงเข้าไป แต่ถ้า
เป็นเงินไม่สูงมากเมื่อเทียบกับเงินเดินลอดขอบเขตในบุญปัจจุบัน

3. การสะท้อนภาพชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ
และปรัชญากรณีสังคม

3.1 ชีวิตความเป็นอยู่

ชาวบ้านมีความเป็นอยู่เรียบง่ายใกล้ชิดธรรมชาติ ในเนื้อท้องของเพลงกล่าวถึง
พืชพรรณไม้ สัตว์เลี้ยง สัตว์ป่าซึ่งมีอยู่อุดมสมบูรณ์ การประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรที่ใช้ชีวิตอยู่
ตามไร่นา ดฐานผลไม้ และเข้าป่าหาอาหารบ้าง ความใกล้ชิดธรรมชาตินี้ทำให้มีรายละเอียดในการ
พูดคุยหลากหลายสัตว์และพืชอย่างผู้คุ้นเคยจนรู้ถึงลักษณะท่าทาง นิสัย ความเป็นอยู่ของสัตว์ต่างๆ เช่น

นกเอียงเอี้ยไปเลี้ยงความเจ้า ความกินข้าวนกเอียงหัวโต

แมวเหมียวอยแยกเขี้ยวยิงฟัน เสือปลาหน้าสั้นกัดกันน่ากลัว

อบ่าไปเป็นตะเข็บอยู่ใต้ขอน อบ่าไปเป็นแมงกระชอนอยู่ใต้ไม้

น้องเป็นคนชាតานน้องมาตกแ decad ทั้งวันซึ่งค่า ตัวน้องคำเอื้อมีอนาคต

สว่างแจ้งแสงทอง

นกกาเหลวร้องก้องอยู่บนยอดเทียงรัง

ชีวิตความเป็นอยู่ที่อาศัยธรรมชาติ เช่น แสงสว่างจากดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ เมื่อถึงราตรีข้างแรมเดือนมีค จึงต้องอาศัยไม้ขีดไฟจุดให้แสงสว่างส่องทางเดิน

ลงมาเดินทางเดือนมีค

ก็ไม่มีทางจะไป

น้องขอไม้ขีดไฟสักกล่อง

ก็พอได้ส่องทางไป

การพึ่งพาธรรมชาติที่เห็นได้ชัดเจน ก็คือ การขยายตัวของชีวานิเวศ ไว้จะทำให้ไม่สามารถดำเนินชีวิตอยู่กับน้ำฝน เมื่อใดที่ฝนแล้งมีช่วงการเล่นของฝน ได้แก่ การแห่นงเมือง การเล่นน้ำด้วย นางสุ่น นางข้อง นางควาย เป็นต้น

นางเมวะอยขอห้ามฝน

ห้ามหั่งหัวคลอง

หั้งฟักหั้งเพงหั้งแตงน้ำเตา

ห้าวน้ำหั้งปลาในน้ำ

มะกอกเตกหั้งร้อร่าให้หาฝน

3.2 วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ

3.2.1 มีความผูกพันด้วยรัช แหล่งเรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธเจ้า และอดีตชาติ

ของพระพุทธเจ้า

รักษาคนเดียวไปเที่ยวที่วัดสุนทร

สาขเด่นงามเด่นเหมือนพระ霞ล้านคร

แม่ดอกกุหลาบลอน้ำมานำงานที่วัดนคร

3.2.2 ชาบีไทยนิยมนวัชเรียนก่อนแต่งงาน

บกนตรขึ้นกรอง

พ่อนาคถันอวยนะพ่อคุณเอี่ยนาคจ้ำจะคอบยกผ้าขี้นคาดจะขอ

แม่นะคุณกระทุ่มເອຍເກສຣໄທ້ພີໄປນວຫເສີບກ່ອນແລ້ວພີຈະຂົນມາຂອງ

3.2.3 การละเล่นของเด็กและผู้ใหญ่ เด็กในชนบทใช้ช่วงธีวศิลป์เด็กก่อน การละเล่นต่างๆ เช่น รีริข้าวสาร มองซ่อนผ้า ข้าวี่ งกินหาง แก้วงชิชิชา สวนผู้ใหญ่มีการเล่น ชักเย่อ เล่นเพลงชาวบ้าน เช่น เพลงพิน日报道 เพลงฉ้อย เพลงพวงมาลัย รำวง เป็นต้น การละเล่น ดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดความสมัครสมานสามัคคี เพื่อประสานร่วมมือกัน ทำงานในไร่นา อย่างใกล้ชิด

3.2.4 ประเพณีการแต่งงาน มีการเก็บพาราสีกันก่อนแต่งงาน หากนี้มี จึงมีการสู่ขอ หมั้นหมาย และจัดพิธีแต่งงาน ปรากรูรา碌ເອັດໃນการจัดพิธีเริ่มต้นโดยการ หาฤกษ์บานวันดี “วันนี้เป็นวันดี เป็นวันเครญรูคุณคล” มีการไหว้ทองแม่ของท้าวเจ้าบัว เจ้าสาว ไหว้ญาติผู้ใหญ่ ไหว้พืชผักเรือน ผับบรรพบุรุษ “ไหว้ท่านพ่อท่านแม่ ท่านเต่าท่านแก่ ผู้ใหญ่ ญาติ瓜 ... พี่เรือนแม่พ่อ ... ฝีแม่ (น่าจะหมายถึงแม่ชู้) ... ฝีญ่า พิดา พិយាយ ... ฝិកេវិគុង” ขอให้พิทักษ์ลาบ “คุ้มໂທ คุ้มកັບ คุ้มເສີນຍຸດຊໍ້ໄວ คุ້ມສາրພັດຍ່າໃຫ້ນັກດ໌ລັງຄາ คຸ້ມຫຼູ້ນູ້ຝາ ພັດອັນຂ້າວປາຢັ້ງຈາກ ... ໂຮງບານງານ คຸ້ມລູກຄຸ້ມເຕົາ”

ต่อจากนั้นก็เป็นพิธีแสดงสินสมรส ซึ่งมักประกอบด้วย “นาอกคำ (ทองคำ) ขันน้ำ พามรอง... ភູກ អມອນ ເຕີຍ ຕັ້ງ ... ເຫັນນາກ ຕລັບທອນນາກ ພານໜາກພູ້” และเมื่อประกอบพิธีรดน้ำหรือผูกข้อมือแล้ว ในการส่งตัวมักษะมีหิน และฟักทองวางไว้บนเตียง คัวบ เพราะมีความเชื่อเรื่องความหนักของหินจะช่วยให้ทั้งสองฝ่ายมีใจหนักแน่น ส่วนฟักทองก็มี ความหมายถึงทองคำซื้อ เพื่อให้มีเงินทอง และมักจะมีพิธีทำขวัญเจ้าบัวเจ้าสาวคัวบ ถือเป็นการ สอนหน้าที่ของพ่อบ้านและแม่บ้าน คำสอนดังกล่าวกำหนดหน้าที่ที่พึงปฏิบัติของภรรยาและสามี ดังนี้

ภารายการมีหน้าที่

1. ดูแลข้าวของเครื่องใช้ที่จำเป็นในบ้านเตรียมไว้ให้สามี “เจ้างหมั่นปฏิบัติผัวคน จะเกิดมีนงคลแก่ตุนทุกวัน อิกไม้จื้นฟัน ขันนำบัวบาก คูฐูป คูหมาก หังคลับชี้ฟัง”
2. เตรียมอาหารไว้ปรนนิบติสามี “เมื่อเวลาผัวเจ้าจะกิน ขอให้เข้าดูจัดแจงหุงข้าว ต้มแกง ... หุงข้าวต้มผักปลาบ่าย่างแห้ง แกงปลาไหลอย่าใส่ผักให้มากนัก”
3. ก่อนนอนให้ส่วนคนตีไห้วพระ และกราบเท้าสามีก่อนจึงค่อยนอน “เมื่อเวลาเข้าที่นอน เจ้างไห้วพระ ส่วนคนตี ถือศีลห้า ... เมื่อเวลาค่ำเข้าก็หันนอน เจ้างกราบเท้าผัวเห็นดีแก่ตัวมัน”
4. ไม่ตีเดือนบ่นว่าวนินทาสามี “ไม่รู้ หงุดหงิด ให้พูดจาไฟเราะอ่อนหวาน ไม่พูดกระแทกแಡกดัน “เจ้างอย่าตั้งว่าผัว ... อย่าทำร้ายทำหงุดหงิด” ถ้าแม่ผัวผิดอย่าว่าบ่นลับหลังคน เจ้ออย่านั่งประจาน ... ข้างเมียก็ให้การ อย่าเขินมึนเงินเชิง อย่าบ่นแหงใจกันหนู เจ้าอ้าย เจ้ออย่าพูดกระแทกแಡกดัน ทุนหันค่าวะโซ อย่าให้ร้อนถึงหูพ่อและแม่ บู่ บ่า ค่า ตามหนา เจ้าอ้าย เจ้างอดสู้อย่าครุร้าย ... ถ้าเมพูดผิดเจ้างอดออมบั้งชั้ง เอาใจกันเข้าไว้ให้ลุบนาเจ้าอยพูดก็ให้หวานว่าวานก์ให้เพรษะ อย่าปากเปรرمัน ไม่ดี”

สำนสามิคควรปฏิบัติต่อภารยาโดยพูดจากด้วยชื่อชื่อยคำสุภาพกับภารยา “เจ้าอย่าเรียกเมยร้าอี มันไม่ดีแก่ตัวฝ่ายข้างผัว”

3.2.5 ประเพณีการบอกเวลาตามมาศภาค “พี่รักน้องตั้งแต่นาน กีดั้งแต่กุด (ดูย) ลงกรานต์ ตั้งแต่แล้งปีก่อน”

3.2.6 ความเชื่อ และการนับถือศาสนา

3.2.6.1 การสักขาลายของกลุ่มชาติพื้นที่ลาว มีความเชื่อเรื่องความอุทิ扬คงกระพัน แหงฟันไม่เข้า

กีพีเป็นลาวชาดា

กีจะขย้ำละเหี่ยใจ

3.2.6.2 ความเชื่อเรื่องชีวิต ข้อมเป็นไปตามกรรมในอดีต และเชื่ออยู่กับโชคชะตา

ฉันอุดสาห์ไปรอด แต่บุญไม่พอเสียแล้ว เธอจ้า

ดอกรพิคุณร่วมกิจ ถ้าไม่ใช่บุญกันจริงมันก็ไม่ได้

แต่渥านาของพื้นที่นี้ดี

3.2.6.3 ความเชื่อเรื่องขวัญ ชีวิตที่สมบูรณ์เต็มเม็ดขวัญ ขวัญเป็นชีวิตจริจิใจ ดังนั้นถ้าหากต้องการให้ขวัญอยู่กับเนื้อกับตัว ชาวบ้านจะมีพิธีเชิญขวัญ

ขวัญเจ้าเชิญมาเดลมา ขวัญเจ้าอย่าไปอยู่ในนา
ชาวบ้านเข้าข้าไปสู่บ้านป่าอยู่ในหนอง ... ขวัญเจ้าอย่าไป
ตกประหม่าอยู่ในป่าดง

3.2.7 ภาษาท่าทาง เป็นการแสดงออกทางกายที่มีความหมายเป็นที่เข้าใจกันของคนในสังคมเดียวกัน เช่น การยักคิ้ว หมายถึง การหักหายา หยอกล้อ “น้องอย่าดูพี่นักเดียวพี่จะซักกิ้วให้” การแสดงความคิดในใจการตากเห็บลือ “เด็กน้อยตามเหลือกตาโภลง”

3.2.8 ความลัษณะพื้นเมืองวรรณคดี ในเนื้อเพลงมีการกล่าวถึงตัวละครในวรรณคดี 3 ตัว ดังนี้

แม่พิมเมืองสุพรรณ เขาลือกันว่าโสวา

ให้น้อยน้อบนางบาง คล้ายคล้ายนางละเวง

สาวเด่นงามเด่น เหนืออนพระเวสสันดร

3.2.9 การตีแผ่ความประพฤติที่ไม่เหมาะสมของคนบางคน ดังตัวอย่างผู้หญิงคนหนึ่งแห่งหมู่บ้านนาหนองมีชื่อ จึงเกิดข่าวเล่าลือ ซึ่งน่าจะเป็นข่าวที่เล่าลือกันนานจนปรากฏในบทเพลงโอนโคนชา ดังนี้

บีเดเดอเบ	ชาวบ้านนาหนอง
ผู้หันยิงของหง	อยากให้ผัวตาย
ผัวไม่ตาย	บนความนิหนู
ผัวไม่เมื่อย	มันลักษอาชีวไปนอน
บัดท้องแอ๊ดเล	ปานกับตันทับพิน
มึงนานกับไคร	ถูมานกับคน
อินีร้อยกล	แม่เก็บจนใจ

ເພັນ ໂຍ້ນ ໂຍ້ນ ກລາວດຶງກຮຽນມີຫຼັບຜະທີ່ສາມີໄປທຳງານ ທີ່ນີ້

ตัดไม้ประยาน ศิริเมืองท่านเมืองป่าเล่นชู้

4. การสะท้อนภาพค่านิยม

ก่อนนั้น หมายถึง “สิ่งที่ก่อรุนสังคมหนึ่ง ๆ เนื่องจากเป็นสิ่งที่มีค่าควรแก่การกระทำน่าชื่นชม หรือเห็นว่าถูกต้อง” (สุพัตร สุภาพ 2542: 22)

4.1 นิยมคนรู้งานทั้งหญิงและชาย ความสามัคคีของหญิง และความงามของชายในอุดมคติ มีลักษณะดังนี้

4.1.1 คิว ผู้บุกคิว โภกคังวะพระจันทร์ คิวต่อ คิวลา

พ่อคิวโก่งวงพระจันทร์ ละพี่เอ่ยมีดโกนกันหรือว่าโก่งเอง

อนิจจารูปหล่อ คิวต่อยกคิวข้างเดียว

อีแม่คิ้วโก่ง เท่าวงทางไก่

— อีแมคิวโก่ง น้องอย่าเชื่อคำเขาบุ

គុគ្រឹកជោគ

4.1.2 ตา คำเป็นสีนิล ตาม

ดวงเนตรแม่คำเป็นนิล เมื่อยานน้องพินคงพักต์

คุกี้เจ้าลา นั้นด่าเจ้าคน

4.1.3 flu กล่าวถึงฟันศีดា เนื่องจากการกินหมาก ฟันศีดันเป็นภูมิแพ้
ของสตรีรุ่นก่อนพ.ศ. 2500

ลงมา กินปลา เพี้ยงฟันด้า

4.1.4 แก้ม นิยมแก้มอิม แก้มเมือง

กีเมื่อน้องโปรดยิม ส่องแก้มอิมเจ้มเด้ม
เหมือนดอกุหลามเรกเย้ม คุตองแก้มเอินอิน

ให้พี่อยู่ก่อนคุยกัน กลั้งสองฟ่อแก้มแดงก่า

4.1.5 รูปร่าง ชูปีรังทัพนิม กือ งามระหง อื้อนແอื้น เออกลมกึ่ง
เอวเล็กบาง แขนอ่อน

ให้น้อบน้อยนางบาง คล้ายคล้ายนางละเวง

แม่ครีออย แม่ครีระหง

แม่เอวบางร่างรัด คุณองภาคเข็มขัดมีแต่อกควง

สาวเสนสาวย สำราญรูปหล่อ

แขนอ่อนฟ้อนรำ ขอเชิญมาเด่นรำวง

อิแม่เออกลมปานกถึง

แม่ฝ่ากระคนลันครึ่งพี่ไม่ยอมเด่ง

จะรักอีแม่เออกลม

นั่งสินลมอย

4.1.6 ผิวพรรณ ควรเป็นผิวขาว หรือผิวขาวเหลือง ส้มผัสนุ่ม

แม่นุญเหลืองเนื้อเหลือง

ตะถึงจังกีหขดชะงัก

ช่างงานนักหมาเนื่อนนิม

อิแม่นุนเนื่อนนิม

ให้พื้นอุบัติภัย

โดยสรุปแล้ว ค่านิยมรูปส่วนบุคคล คือ นิยมคนรูปงามทั้งหญิงและชาย ซึ่งเป็นค่านิยมสำคัญทั่วไป

จะทำบุญด้วยลิ่งไครหนอ

จะได้รำมหาภับพ่อคนสวย

พี่จะหาเมียสวยสวย

ที่เขารวยสตาภค

แมรูปทรงคำอาจ

พิรักนางกีไม่ใช่น้อย

4.2 ค่านิยมรักนวลด سبحانตัว หลุยงไทยที่ยังไม่แต่งงานนิยมรักนวลด سبحانตัวไม่ให้ขายถูกเนื้อตื้อเหี้ยวไดง่าย สำหรับหนุ่มนสาวที่รักกันหลุยงจะบอกความในใจว่ารักกีไม่ได้ แต่ก็หวังให้มีการสูญและแต่งงานอย่างถูกต้องตามประเพณี

ขึ้นชื่อเกษตรลอยเลื่อนตามลม นาถูกแก้มกับบนนั่งองกีไม่ได้

น้องเกิดมาเป็นหลุยง

กีอุกานอกกับชา

จะว่ารักหรือกีไม่ได้

พ่อแม่เขาเลี้ยงมาก

กีหวังกินขันหมายมากผ้าไป

รักน้องกีม่าขอ

ต่อหน้าแม่พ่อกันนะเว

พี่อยากได้ให้พี่ม่าขอ

อ่อนมั่วเรื่องกันเดบนະเว

4.3 นิยมความมั่งมีทรัพย์สินเงินทอง ซึ่งเป็นความประณานของคนส่วนใหญ่
ที่สะท้อนความต้องการออกมาของชั้ดเจน ทั้งนี้ความประณานดังกล่าวจะบรรลุผลได้ก็ต้องอาศัย
การหาคู่ครองที่มีฐานะร่ำรวย เพื่อให้ความฝันเป็นความจริง ดังนั้นช่วงเวลาที่หนุ่มสาวจะตัดสินใจ
เลือกคู่ครองจึงตัดสินใจด้วยคำนิยมความมั่งมีที่เป็นองค์ประกอบสำคัญ และพ่อแม่ผู้ปกครอง
ที่เลือกคู่ให้หนุ่มสาวแบบคลุมถุงชนก็พิจารณาองค์ประกอบนี้ด้วยเห็นได้ชัด ดังด้วยจาก
บทเพลง

น้องจะหาผัวสาวลุบ
พี่จะหาเมียสาวลุบ

ไอ้ที่เขารวยสถาบัน
ที่เขารวยสถาบัน

ถ้าน้องไม่รักพี่แน่

เพราะติดพ่อแม่พี่จน
ขอให้มีหวานนับพัน

ทรัพย์สมบัติอย่าให้ขาดสาย
มือใช้ขายได้สิ้นสุด

ขอให้ไหลมาเทมาดั่งแม่น้ำพระคงคา

ขอให้เป็นเศรษฐี

มหาเศรษฐี

พี่จะตายไหหนน้องจะตายด้วย
ถ้ามีเงินสักกระถางพ่อทางด้าน

4.4 ค่านิยมความกตัญญูรุ่นบุญคุณ คน เป็นคุณธรรมที่เด่นชัดในสังคมชาวบ้าน โดยผู้ใหญ่จะสั่งสอนและทำตัวอย่างให้เด็กเห็นจนชินช้า และรับไว้เป็นค่านิยม ถึงแม้ว่าการได้รับความช่วยเหลือจากผู้ใดจะเป็นเพียงเรื่องเล็กน้อย ผู้ได้รับมักจะหาทางตอบแทนบุญคุณเสมอ ดังตัวอย่าง

น้องของน้ากินวยพ่อใจบุญ ถ้าห้องไม่ตายไปเสีย จะมาเป็นเมียแทนคุณ

ความกตัญญูรุ่นบุญยังแสดงออกกับสิ่งอื่นนอกเหนือจากคน เช่น มีการทำวัฒนาช้า ด้วยความสำนึกรักในบุญคุณ และปฏิบัติต่อข้าวอย่างยกย่องให้เป็นผู้มีบุญคุณด้วยความอดทนอดกล้ม ความเชื่อว่าเม่โพสพเป็นเทพธิดาแห่งข้าว ในคำทำขวัญข้าวกล่าวไว้ดังนี้

ลูกจะมารับขวัญเม่โพสพ เม่นพานี แม่จันทร์เทว
แม่ครีสุดา ได้เดียงลูกมา

นอกจากนี้ความกตัญญูรุ่นบุญยังแสดงออกต่อ “ผู้” บรรพบุรุษ ศักดิ์สูงขวัญนำร่วมกัน กล่าวไว้ว่า

ผีแม่ซึ่งรักษาที่ได้เลี้ยงได้คุณ ทั้งผีปู่ย่าพ่อตาพี่ชาย

4.5 ค่านิยมรักเดียวไว้เดียว ไม่นิยมเป็นรักกับผู้ที่แต่งงานแล้ว จะอ้างอิงมาปีก่อน ไว้เป็นเคราะห์ซ่องกันตัว ทำให้การประพฤติมิชอบเมียผู้อื่นมีน้อยในสังคมสมัยก่อน พ.ศ. 2500

แม่ทองคำน้ำขุ่น ถ้าไม่ได้แม่คุณพี่ไม่อยู่เป็นคน

หากลับก็จะพาไปเที่ยว รักเธอคนเดียว ไปเที่ยวที่วัดสุนทร

แม่ลูกเขากะไรผัวเขา น้องไม่หลับตาอาภี เพราะเป็นเรื่องชาติน้า
ในเพลงโion โلونชาต์หนินผู้หลงมีชีวีรุนแรง ดังนี้

ผู้หญิงของห้อง	อย่างให้ผ้าตาข
ผ้าไม่ตัด	บนความนิ่ม
ผ้าไม่อุ่น	มันลักษณะเป็นอน
บัดท้องแอ๊ดดี้	ปานกับดันทับทิม
มีงนา กับ กิร	ถูมานกับคน (นานหมายถึงมีกรรม)
อินร้อยกต	แม่ก็จะใจ

4.6 ค่านิยมการนวชาเรียน และปฏิบัติตามศีลห้า

4.6.1 การนวชาเรียน ชาญไทยเมื่อมีอายุ 20 ปี ซึ่งเป็นช่วงพระ ชั้นการนวชาพระ ในสมัยโบราณเป็นเหมือนการเข้าโรงเรียน ได้เรียนหนังสือ และเรียนรู้ธรรม เพื่อนำเข้าธรรม คำสอนต่าง ๆ ไปใช้หลังจากคลาสิกษาแล้ว โดยมากหลังจากคลาสิกษาจะมีพิธีแต่งงาน พ่อแม่ ฝ่ายหญิงจะนิยมผู้ชายที่ผ่านการนวชาเรียนแล้ว เพราะได้รับการศึกษาอบรมความประพฤติ ในขณะนวชาเรียนทำให้เป็นคนโดยส่วนตัว หากเป็นหัวหน้าครอบครัวก็จะเป็นผู้นำที่ดีต่อไป

แม่มะหมุนกระหมุนเมืองกาฬ

ให้พี่ไปบุราเดียก่อนแล้วพี่จะข้อนำขอ

4.6.2 ให้ไว้พระสาวกนตถือศีลห้า

เมื่อเวลาเข้าที่น่องเข้าทาง ให้พระสาวกนตถือศีลห้า

4.7 ค่านิยมเกี่ยวกับโขกกลาง

4.7.1 เรื่องการแข่งค่าเมื่อไม่พอใจ

ขอค่าจ้างที่ข้าหามาแนวมา	แม่ไก่กัดปลาแม่น้ำเกิดข้าว
ไม่ได้กินเหล้า	ขอให้ข้าวตาขยฟอย
ขอให้อื้อยตาขยแมง	ให้แตงกอคอด
ไกรม้วนนอนกอด	ให้มอดเจาะเชื่อน
ไม่นำเป็นเพื่อน	ขอให้เรือนมันพังทลาย

4.7.2 เชื่อเรื่องคู่แต่งงานต้องเกบทำบุญร่วมกันมาก่อน

ดอกพิคุร่วมกิจ

ถ้าไม่ใช่บุญกันจริงมันก็ไม่ได้

4.8 ค่านิยมการแสดงความรักให้อยู่ในขอบเขตของวัฒนธรรมไทย

คนไทยนิยมการประพฤติปฏิบัติเรื่องความรักและการแต่งงานให้คำเมินไปตามกรอบแห่งขนบธรรมเนียมประเพณี กล่าวคือฝ่ายหญิงต้องรักนวลสงวนตัวไม่ให้ฝ่ายชายลวนลามถูกเนื้อต้องตัวโดยง่าย และต้องให้มีการสูซขอพร้อมทั้งจัดพิธีแต่งงานตามประเพณี ต่อมาฝ่ายชายก็ควร兆ชี้เรียนก่อนแต่งงาน และให้เกียรติฝ่ายหญิงโดยสร้างฐานะรวมรวมเงินทองเพื่อไปสู่ขอหญิงที่หมายปอง ดังบางส่วนของเพลงต่อไปนี้

ขึ้นชื่อเกรสรอยเลื่อนตามเดือนมาถูกเก็บกับบันมน้องก็ไม่ได้

ใบหน้าโนนด้อด

สองมือก็พากับขันข้อมือดอย

ใบหน้าโนนด้อด

สองมือก็พากับขันมือดอย

ใบหน้าโนนด้อด

มือขาวก็ฟากแคนดอย

รักน้องก็มาขอต่อหน้าแม่พอกันนะเว

พ่อยกใจให้พี่มาขอบ่ามัวรือกันเลขันนะเว

จะว่ารักหรือก็ไม่ได้พ่อแม่เขาเดี๋ยวมากาก็หวังกินขันหมากผัวไป

ถ้าแม่ไกรเป็นซุนนากบ้าก็ให้มาสั่งนาคเสียบบ่ามัวลงทะเบียนและก็จะเที่ยบ

แม่จะคุณกระหุ่มขอบกราให้พี่ไปบวงเสียก่อนแล้วพี่จะข้อนมาขอ

พี่รักน้องจริงหนอะให้เขามาขอจริงนะเว

5. การสะท้อนภาพการศึกษาเล่าเรียน

ในบทเพลงกล่าวถึงการศึกษาเล่าเรียนเฉพาะของชาห์ที่ได้บวชเรียน ซึ่งเป็นการศึกษาทางธรรมมากกว่าทางโลก แต่ก็ทำให้ผู้ชายได้รับความรู้เพื่อเป็นผู้นำครอบครัวต่อไป ส่วนการศึกษาของผู้หญิงไม่ได้กล่าวถึงว่าศึกษาอย่างไร ดังนี้

ให้พี่ไปป่วยเสียก่อนแล้วพี่จะขอนมาขอ

พ่อคุณเอื้ยนาคขานวชไปนานๆ

ภาพสะท้อนสังคมที่กล่าวมาทั้ง ๕ คัมภีร์ จึงสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของชาวไร่ ชาวนา ที่ทำงาน ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์แบบสัมฤทธิ์สัมฤทธิ์ มีการใช้แรงงานของชาวบ้าน มีระบบการสร้าง ครอบครัวเป็นครอบครัวเดียว ซึ่งมีเหตุการณ์เกี่ยวกับ “แม่ยาย กีพระภูษาสามหนี” “พ่อตา นาแล้วเหวย พ่อตามาแล้ววะ”

ความสัมพันธ์อันใกล้ชิดระหว่างพ่อแม่ลูก จากเมืองนอกของเพลงพื้นบ้าน กล่าวถึงพ่อ แม่ ลูกคู่ของคนเชียงเพลงกล่อมเด็กที่ว่า “แม่อุ้มเจ้าเล่นปล แล้วแม่จะกล่อม” “เจ้าอย่าอ้ออ แม่ลูก” ตอน ในสังคมมีความใกล้ชิดสนิทสนม พึงพาภรณ์ดี และร่วมทุกข์สุขกันตามวิถีของชาวนา ผู้พึงพาธรรมชาติเป็นหลัก เมื่อธรรมชาติแปรปรวนก็ร่วมนือกันสร้างความเชื่อและพิธีกรรมของฝัน จากเทวดา

ชีวิตที่ถูกความเนรเทศไว้ด้วย ๆ กัน ได้แก่ การบวชเรียนของผู้ชาย ซึ่งบังคับความ สำคัญมาจนทุกวันนี้ ผู้ริมคู่กรองให้ถูกต้องตามประเพณีเป็นเรื่องที่สังคมวางกรอบและกฎหมาย ให้เข้มงวดควบคัดและเหมาะสม ปัจจุบันความคิดเรื่องการมีคู่ครองอาจเปลี่ยนแปลงไป แต่ค่านิยม ยังคงอุดมด้วยความค่าอ่อนน้อมในสังคมไทย

บทที่ 4

การวิเคราะห์คุณค่าเชิงวรรณศิลป์

บทเพลงพื้นบ้านมีลักษณะเป็นวรรณคดีร้อยกรองที่กวนิรนามเป็นผู้แต่งขึ้น ใช้ขับร้องเพื่อจุดประสงค์บางประการ เช่น ‘ใช้เพื่อขับกล่อมเด็กให้นอนหลับ ประกอบการละเล่นให้สนุกสนาน ใช้ประกอบพิธีกรรม และขับร้องโดยตอบกันในเชิงเก็บข้าวพาราลี’ หรือเพื่อความเพลิดเพลินในยามว่างจากการงาน

คำร้องที่ขับขานอย่างไฟแรงประสานกันของประกอบต่างๆ ได้แก่ ความรักความผูกพัน ธรรมชาติ และสังคมที่แวดล้อมทำให้บทเพลงพื้นบ้านมีคุณค่าเชิงความงามเป็นศิลปะแขนงหนึ่ง จึงได้รับความนิยมในหมู่ผู้ฟังซึ่งเป็นชาวบ้านในชนบทมาเป็นเวลานานร่วมร้อยปี

การศึกษาวิเคราะห์แบบแยกส่วนเพื่อหาองค์ประกอบต่างๆ ที่ส่งเสริมให้เพลงพื้นบ้านมีความงามทางภาษาพบว่า กลพื้นบ้านได้ใช้กลวิธีสำคัญถึง 6 กลวิธี ได้แก่

1. อุปมา
2. อุปถัมภ์
3. เทียบجا呀
4. การเล่นคำเล่นอักษร
5. การใช้คำเดียนเดียงธรรมชาติ
6. กวีโนหาร

กลวิธีดังกล่าวสอดแทรกในเพลงปฏิพากษ์มากที่สุด ส่วนเพลงกล่อมเด็กนิยมใช้กลวิธีเทียบجا呀หลายคำ ดังจะได้ยกตัวอย่างประกอบต่อไป

1. อุปมา (Simile)

อุปมา แปลว่า สิ่งหรือข้อความที่ยกมาเปรียบเทียบ นักใช้คู่กับอุปปีนย คำอุปมา เป็นการเปรียบเทียบเพื่อให้เห็นภาพชัดเจนตามที่ต้องการอธิบาย และเป็นที่น่าสังเกตว่าอุปมา ในบทเพลงมักเปรียบเทียบกับสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวผู้แต่งเพลง หรือเปรียบกับสิ่งที่เคยได้ยินได้ฟัง มา ก่อนดังตัวอย่าง

น้องรักกันพี่เอ่ยไม่ได้กันเป็นเหมือนเครื่องเข้าวัลย์พันที่คงไม่เสื่อม

น้องมารักกัน ใจไม่คลอดเป็นเหมือนคำขอคิมเด่น

รักกันพันพัวเป็นเหมือนข้อห้ามห้าม

หัวใจเปรียบเหมือนกล่องกรกฎนอญกุษา

มองมาหากಡเดดทั้งวันยังคำศวน้องคำเอ่ยเหมือนกา

มีคู่ซ่าดงบ้านเป็นเหมือนมีกดันตาลเข้าไว้ที่โภคตा

ให้น้อยลงบ้างบ้างค้ายค้ายนางละเวง

สายเด่นงามเด่นเหมือนพระเวสสันดร

พี่มารักน้องเบาหรือเปรียบเหมือนเหวนเพชรที่อยู่ในมือพี่ยังถอดให้

พี่กินข้าวเปรียบเหมือนกินหนาน

พี่กินน้ำกีเปรียบเหมือนกินแป้ง

แต่พี่มากินน้ำແກงเปรียบเหมือนจี๊ด

พี่เป็นลูกกำพร้ากีเปรียบเหมือนไม่กำแพง

พี่มารักน้องไม่ลืมเหมือนน้ำขึ้นป่าบ่อน

ผัวขึ้นเมียเมินเปรีบเนหเมื่อนมีเงินได้ดั้งพัน

การนิลุกนิผัวเปรีบเนหเมื่อนล้อมรัว ໄวที่กันภัย

พี่รักน้องติดตาพี่ถึงได้มاتิดตาม
ไม่ให้ติดสูงติดต่ำและเหมือนหอยหลอดติดตาม
พี่มารักน้องติดต้อบเหมือนลูกน้อยติดคน

กีเมื่อน้องโปรดยืนสองเก็บคิ่มเข้มเหล้ม
เหมือนคงกุหลาบแรกเบี้นดูถ่องแท้ก้มเอินอิม

ถึงพี่รักน้องติดตาไม่ได้มاتิดตาม
มาติดสูงติดต่ำเปรีบเนมื่อนดังแมวติดเต
พี่รักน้องติดต้อบเปรีบเนหเมื่อร้อยโภติดดาว

อิพ่อสะเดาที่ว่าบ่มกีบั้งไม่เท่าลงชาดลง

คงพิชิตหอมแคมกีบั้งกับแก้มน้องหอนกรุ่น
พี่หอนหอกพิชิตเหมือนหอมแก้มน้องอยู่ใกล้ใกล้

แก่ลงร่อแร่รันกีไม่เหมือนกับหนุ่มนเหมือนบ่าวบตั้มข้างคุ่มทำเป็นเต่าหมอบตาย

เปรีบเนหเมื่อนแก้วตาลเฉพาะหมายอย่างดีกีจันเป็นแก้วมีสดใส

ทรัพย์สมบัติขออย่าให้ขาดสายขอให้ไหลงมาเหมาดั้งแม่น้ำประคงคำบ่อไอ

2. อุปลักษณ์ (Metaphor)

อุปลักษณ์ เป็นคำกล่าวเปรียบเทียบเพียงฝ่ายเดียว ไม่บอกสองฝ่ายขึ้นเทียบกัน คำที่กล่าวเปรียบเทียบนั้นเป็นคำที่กวีเลือกสรรค์ดั้นกรองแล้วว่าเหมาะสม และตรงกับสิ่งที่นำไปเปรียบอย่างยิ่ง โดยไม่ต้องมีคำเชื่อม โยงเหมือนอุปมาในเพลงพื้นบ้านจังหวัดพิษณุโลก ใช้อุปลักษณ์หลายคำ ดังตัวอย่าง

มดแดงแห่งพวงมะม่วงห้อบันนี้ กะสะบ้มันก์ไม่สม

แม่ลูกฝรั่งข้างรั้วะน้องจะสุกคาขัวหนอกให้กอยไกร

พ่อเครือถาวลย์พัน ไม่เพื่อนเอื้อข้าให้ชามมาพันพัว

อนิจจะละราบปัวยน้องขอน้ำกินนวยพ่อใจบุญ

เรื่องถือมีดสองคม เอึงการร่มสองคัน

จะเอาแก้วเข้ามาเกยจะเอาลูกเขยเข้ามาฝาก

จะมาเป็นพี่เป็นน้องจะมาเป็นทองแผ่นเดียว

3. เทียนภาษา (Transferred epithet)

เทียนภาษา จaby กือชื่อของบุคคลซึ่งตั้งขึ้นตามลักษณะเด่น หรือพฤติกรรมสำคัญ หรือลักษณะนิสัยของบุคคล กวีพื้นบ้านใช้คำเทียนภาษาหากหาดายอันแสดงถึงความช่างสังเกต ความสามารถในการเทียน ก่อให้เกิดความผันแปรในการใช้ภาษา หลีกเลี่ยงการใช้คำซ้ำๆ กัน และ การเทียนภาษา มีลักษณะเฉพาะที่กล่าวไว้ว่า กวีมิได้รับอิทธิพลจากวรรณคดีเรื่องใด ๆ เลย ดังตัวอย่าง

พ่อคอกซ่อนกินทานตะวัน

พ่อเหวนน้อบคลือยกระเด็นน้องแลหาไม่เห็นก็นึกว่าเหวนพลอยหาย

พ่อปลาไหลเนื้อจิ๊ดพี่จะรักน้องยังไงไปสักกี่วัน

พ่อเรือบินเดินคงน้องลงปี่ด้วยคนเกิดเจ้าของเรือบิน

แม่นุญเหลื่อมะเขือประพี่มายุดินพรวนเพาะว่าจะกินหมู

แม่นะม่วงใบมันพี่จะเอาทองเข้ามานั่นพีกล้วนน้องจ่ายเอามาก

แม่สีทึบคงคอกหมากร อุชาทำให้รักของพีห่มอง

แม่คอกหน้าค่าไร้เยอย

แม่คุกอี้แม่คุกอุยน้องจะกล้ายเป็นปลาคุกอุชหรือว่าปลาคุกอึน

แม่เรือลำน้อมีเมื่อใจจะขอข้ออกจากเมือง

แม่คลึงชันเอบ

แม่ท่องคำน้ำผุนถ้าไม่ได้แม่กุณพี่ไม่อยู่เป็นคน

แม่นำขามฝึกคอกเร็วๆ กิจกติกษาลือกันว่าหวาน

แม่คอกกำดัดน้ำค้างกี้ข้อบหดหยดก์กลองไปตกยอดหญ้า

แม่ข้อกำดัดแม่ควรจะพลัดออกจากรือ

แม่ไก่แจ็กขันแจ้วจวนสว่างแล้วหรือยัง

แม่เครื่อเตาพันไม้อบ่าทำให้สายพัวพัน

แม่ขันมิใส่ได้น้องจะทิ้งเอาไว้ให้ใครกัน

แม่ตันไทรใบคงปี่จะกลายเป็นกนองเข้าไปอาทัย

แม่ลูกเดคงบีนเด่นพือยากจะเป็นคู่ดอง

แม่น้ำบังใบน้องอย่าทำให้พี่เป็นใบเพ็มบุกบั้น

แม่ฝ่ากระดานถันครึ่งปีนขออ Mundang

แม่นกตะใบบินน้ำจับไม้มันห้าวเปลือกนกออกของน้ำในเนาหลินมาตามแขนง

อ้ายผืออย่ากายให้ตรอมตรมนนะแม่นนูบีกากวิม

ไอผีกระสื่นนีเงินกีซื้อเหลืองกินจนหมดสะพาย

จริงแล้วหรือแม่นแล้วหรือพ่อลมพัดกระพือใบไม้

แม่พวงมาลัยกับแม่พวงมาลีมาไปกับพี่แม่พวงมาลัย

แม่กลืนน้ำอ้อยก์ของพี่น้อยเอ่ย

แม่นะคุณกระทุ่มເອຍເກສຣໃຫ້ພີໄປປວຊເສີບກ່ອນແລ້ວພີຈະບ້ອນນາຂອ

แม่บຸນເນື້ອນນິ່ມໃຫ້ພີຂອງຂົມສັກບວງ

พ่อ世家คระไรกลางคง ใจก็งักันทำไม้มัน โคง ไปเห็นอน世家เดากลางเลน

พ่อว่ากระดายไม่มีลมพัดก็ขาดกระเด็น

แม่คอกกุหลาบลอดบนน้ำมาชมนางงามที่วัดนคร

พ่อหงส์ทองอ่อน

แม่รือบชั้งนาให้พึ่กินเสีย

แม่หน่อคละม่อน แม่ละม่อน

พ่อทองตี

พู่ขอดสร้อย

พ่อทูลกระหม่อม

พ่อทองบุญหมาก

พ่อเพี้ยน เนื้อเพี้ยน

พ่อสายหยุด แม่สายใจ

พ่อสมร

เจ้าบุญชู

4. การเล่นคำเล่นอักษร (Pun)

ความไฟเราะของบทเพลงหลายเพลงมีองค์ประกอบสำคัญ เนื่องจากการเล่นคำเล่นอักษร กวีผู้แต่งสามารถเริบเริงไว้อย่างแพร่พระราชทั้งการเล่นเสียงสระ และการเล่นเสียงอักษร ดังตัวอย่าง

นั่นดันแค่ตามตุ่มมีทั้งมาตรฐาน
เด่าไห่มหาดโน่นดันภาคดันกุ่น
นั่นทางไหลแลเลี่ยนนั่นดันทุเรียนหนานลอก

อิกทั้งมะหวดมะหาดโน่นดันเตาไห
นั่นแกเเล่มะรูมนั่นปีเกลักหางไหล
นั่นดันกุ่มมะกยคงสะแกกร่างไกร

ดอกพิกุลหอมแก่นกี้ขังกับแก่นน้อห้อมกรุณ
โน่นดันยอดต่อขอดกิ่งขอติดพาดหาง
ดันเดึงเปลีຍกแมกคูนีอญหกหนังหุ่น
ฉันชุมไม่เหลาหยหมู่เดคูขอบกด
นั่นแก่ก้าลั้นน้ำนาจะคนวน
นั่นเรียงรายมະค่าเพกาพิกุล

พี่หอมดอคพิกุลเหมือนห้อมแก่นน้อห้อมไก้
นั่นดันสะเด่าดันโน่นดันເຫົວນິມຕາຍ
นั่นรอขเจาปองຫາຄູນກັນທີຈະໃຊ້ໄມໄດ້
ສັກດູນເສື່ອຈົ້ນເບີຍດັກນໍໄປ
ໃນນາງຄໍາລຳຄວນສລັດໄດ້
ຮັກຫອນບໍ່ສຸ່ນກັນທຽງດ່ວຍໄສ້

ອີແມ່ນວັນຈຶງໃບນົອງຢ່າທໍາໃຫ້ພື້ນໃນປິ່ນມານຸກນັ້ນ
ໄນ້ໄດ້ຍຸ່ນອຸນອນນັ້ນພໍເຫັນຫຼານ້ອງນ່ອຍນ່ອຍໃຈພື້ນືກໍຄ່ອຍເນີການ

ພົກຂັນອົງຕົດຕາພື້ນື ໄດ້ມາຕົດຕາມ
ໄນ້ໄທຕົດສູງຫວູ້ອົດຕໍ່ມໍແລະເໝີອືອບຫລວດຕົດຕົມ
ພົກນ້ອງຕົດຕ້ອຍເໜືອນລູກນ້ອຍຕົດນົມ

ໂນ່ນປລາສລິດ ປລາສລິດ ໂນ່ນປລາກຄ ປລາກ ໂນ່ນປລາເບີ້ຫ້າ ໄອນ້າ ປລາປຶກໄກ່

ໄອັນແກ່ກາຍເກຳມັນຍັງຫາວ່າເໝີອືອນກ່ອນ
ຜັນແກ່ດີແກ່ເດີນແກ່ງານໄດ້ເຈີນ

ໄມ່ແກ່ງານເກີນຈອນໄນ່ລະຈານເສີຍຈ່າຍຈ່າຍ
ແກ່ເທົ່ວແກ່ເດີນຫາທາງທີ່ຈະໄດ້

ขวัญเจ้าอยามาเดินมา
ขวัญเจ้าอย่าไปป้ออยู่ในนา
ขวัญเจ้าอย่าไปสุ่มปลาอยู่ในหนอง
ขวัญเจ้าทั้งสองจะรีบมานามาเดินหนา
ขวัญเจ้าอย่าไปตกประหม่าอยู่ในป่าคง

5. การใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ (Onomatopoeia)

สืบเนื่องมาจากเพลงพื้นบ้านมีกำเนิดในชนบท
เสียงธรรมชาติมาสอดแทรกไว้ในบทเพลง ดังตัวอย่าง

อ้ายฟันกีตอกสะสะ
กระดังฟ้าดข้าว
อ้ายฟากลั่นเคคง
พือพือพยายาม

ตึกแกะตึกไม้ยอดห้องหัวลงมา
ถูกไฟไม่หลับอยู่ตึกแกกินตับมันเสียดีควร

นอนกลางวัน ไก่ขันເອົກຢືນເອົກ

ไปจับตุนตะไคร้ร่องให้หงิงหงิง

เสือกัดความอะโขกอะเอก

เมืองเมืองมองมอง นกบุนทองร้องเปี๊ยะ

พระตีกlongตะลุ่มต้มโน่น

ย้องบ่ดังนกกระจันໂທ່ເສົ້ວ

6. กวีโวหาร (Figure of Speech)

เป็นที่น่าสังเกตว่าการใช้กวีโวหารในบทเพลงพื้นบ้านพิษณุโลก มีลักษณะตัวเป็นโวหารที่สร้างขึ้นมาจากสังคมและสิ่งแวดล้อมรอบตัวกวีทั้งชีวิตความเป็นอยู่และธรรมชาติที่ใกล้ชิดโดยแสดงออกอย่างตรงไปตรงมา ไม่ซับซ้อนซ่อน藏 ใช้ใจจากความแบบฉบับของเพลงพื้นบ้านที่ผู้เด่นและผู้ฟังสื่อสารแล้วเข้าใจได้ทันที ดังตัวอย่าง

เมื่อรักของเอ็งหนอนมันไม่แน่ทำเป็นน้ำสองแครัวไหลดกระหนาไฟกระหั่ง

เอ็งถือมีดสองคม เอ็งกางร่มสองคัน

มีคู่ชู้ต่างบ้านเป็นเหมือนปลูกต้นตาลห้าไว้ที่ไกลด่า^๑
ไม่ทันเป็นลูกดีขาดอก ไม่ทันเป็นล่อนดีขาดกีผ่า^๒
ทำให้เจ้าจะกะนินล่อน ชะตั้งแต่ก่อนฉันมา^๓

น้อมมาตัดกล้วยทำไม้ไว้หวีแต่น้องมาตัดกิ่วเด็กห้าไม้ไว้ไข

ถ้าพี่มีปีกเหมือนนก พี่จะพาฉันบิน

พิกินข้าวเปรีบเนื้องอกกินหนาม พิกินน้ำกีเปรีบเนื้องอกกินแปঁ
แต่พิกินน้ำแกงเปรีบเนื้องอกขี้ผง พี่มานี้ก็ถึงตัวเจ้ากีเลยกินข้าวไม่ลง
พิรักน้องมาตั้งนานนัก กีตั้งแต่หอยขันหลักอยู่กลางทะเล

การมีลูกนีผัวเปรีบเนื้องอกล้อมรัวไว้ที่กันภัย

พี่มารักน้องติดต้อบเนื้องอกน้อยติดคนม

อิพ่อสะเคที่ว่ามนกียังไม่เท่าลมชาบลวง

แก่ลงร่องแร่มันกีไม่เหมือนกันหนุ่มเหมือนบวนด้มข้างตุ่มทำเป็นเต่าหมอบตาย

ขอให้ได้เป็นมีคือเยี่ยมด้าน
ให้ได้เป็นกำนัลอยเอ่ยร่วมคุณ
ขอให้ได้เป็นผักน้อยเอ่ยร่วมพูน
ขอให้ได้เป็นหวิร่วมกับพูน
ถ้าถึงไม่ได้เป็นข้าวเก็บร่วมน้ำ¹
ขอให้ได้เป็นผ้าห่ออน

ขัวัญแม่เอื้อย่าอาแสงเดือนเป็นต่างได้ แม่ย่าเอกสารมีให้เป็นชabayka
อย่าไปเป็นตะเข็บอยู่ใต้ขอน อาย่าไปเมืองกระชอนอยู่ใต้ไม้

ขัวัญเจ้าอย่าไปอยู่ในนา

ขัวัญเจ้าอย่าไปสุ่มปลาอยู่ในหนอง

กลวิธีสร้างวรรณศิลป์ทั้ง 6 วิธีดังกล่าวเป็นวิธีที่ไม่แคลด์ต่างจากกลวิธีซึ่ง
กวีทั้งหลายใช้กันอยู่ แต่ความแตกต่างอยู่ตรงที่ความเป็นตัวของตัวเอง ไม่ลอกเสียงแบบความคิด
ของกวีผู้มีชื่อเสียงอื่น ๆ จึงทำให้เกิดความงามทางภาษาที่สมบูรณ์ มีลักษณะเฉพาะตน นับว่า
กวีที่นับหนึ่งหัวใจพิษณุ โถกมีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในน้อย เมื่อวากุมิหลังทางการศึกษาเล่าเรียน
ของพ่อเพลง แม่เพลงแต่ละคนจะเล่าเรียนหนังสือเพียงชั้นประถมศึกษา หรือบางคนอ่านไม่ออก
เขียนไม่ได้ด้วยซ้ำไป ดังนั้นอาจถือเป็นจิตวิญญาณพื้นบ้านที่สมควรได้รับการศึกษาถ่ายทอดต่อไป

บทที่ 5

บทสรุป

การศึกษาวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมจังหวัดพิษณุโลก และคุณค่าเชิงวรรณศิลป์จากบทเพลงพื้นบ้าน ซึ่งดำเนินการศึกษาร่วมข้อมูลในช่วง พ.ศ. 2543 และนำงานวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมและคุณค่าเชิงวรรณศิลป์ที่ปรากฏในบทเพลงในปี พ.ศ. 2544 เป็นการวิจัยที่มีชุกมุ่งหมายจะรวบรวมเพลงพื้นบ้านไว้ให้ได้มากที่สุด เพื่อยุรักษาเพลงและศึกษาหาความรู้จากเนื้อหาของเพลง

ผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเพลงพื้นบ้านจำนวน 69 เพลง ได้แก่

1. เพลงกล่อมเด็ก จำนวน 19 เพลง
2. เพลงประกอบการตระเตรียมเด็ก จำนวน 10 เพลง
3. เพลงปลูกพืช จำนวน 26 เพลง
4. เพลงประกอบพิธีกรรม จำนวน 14 เพลง

ผลการศึกษาวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ภาพสะท้อนสังคมจังหวัดพิษณุโลก

เพลงพื้นบ้านสะท้อนภาพสังคมในด้านภูมิประเทศ ภูมิอากาศ สิ่งแวดล้อมและทรัพยากร แสดงถึงค่านิยมที่มีภูมิประเทศภูมิอากาศเหมาะสมส่วน ซึ่งมีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์สู่แหล่งให้ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านชาวเมืองมีปัจจัยในการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง มีความสุขตามอัตลักษณ์ เป็นวิถีชีวิตของเกษตรกรทั่วไปที่อาศัยน้ำฝนธรรมชาติในการเพาะปลูก เมื่อขานว่างจากการงานในไร่นา กีดขั้นกัน เล่นเพลงพื้นบ้าน เพื่อพักผ่อนหย่อนใจและร่วมสังสรรค์ ทำให้คุณในท้องถิ่นมีความสมัครสมานสามัคคี เนื่องจากต้องร่วมทุกชีวิตุกสุขกัน เวลาฟันแล้งก็เดือดร้อนเหมือนกัน เมื่อามน้ำท่าบริบูรณ์ทุกคนก็ได้เพาะปลูกพร้อมกัน ชาวบ้าน มีความศรัทธานับถือศาสนาพุทธและบีดถือคำสอน เช่น ศีลห้ามเป็นแนวปฏิบัติดน ประกอบกับสังคมมีขนบธรรมเนียมประเพณี และความเชื่อประจำถิ่นเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ และเป็นเอกลักษณ์ประจำสังคม เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีการบวชพระ ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต และมีการละเล่นพื้นบ้านหลายประเภทที่มีพื้นฐานมาจากความเชื่อ

ในด้านค่านิยมของชาวจังหวัดพิษณุโลกพบว่า นิยมคนรู้ปางาน คือ ผู้มีกิจ ก่อ
ต่ำแหน่ง ฟันสีดำ แก้มอิ่ม รูปร่างอ่อนแ่อน เอวเล็ก ผิวขาวนุ่ม นิยมความมั่งมี กตัญญูรักคุณ
ส่วนในด้านความรักของหญิงชาย นิยมหญิงที่รักนวลสงวนด้วย ส่วนชายควรผ่านการบวชเรียน
ก่อนแต่งงาน และนิยมผู้ที่รักเดียวใจเดียว ซึ่งสัดย์ต่อคู่รองของตน ไม่นิยมคนที่คบชี้ช่องหญิง
และชาย

2. คุณค่าเชิงวรรณศิลป์

เพลงพื้นบ้านจังหวัดพิษณุโลก มีความงามในการใช้ภาษา เช่น จากรากคำไทย ฯ
ได้แก่ การอุปมา อุปลักษณ์ เทียบเทียบ การเตือนคำน้ออักษร การใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ และ^๑
การใช้กิริยา ซึ่งเป็นแบบฉบับของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาของผู้วิจัยได้ใช้เวลาเพื่อร่วนรวมข้อมูลเป็นเวลาหลายเดือน ได้ข้อมูล
เพลงพื้นบ้านที่นำเสนอในจำนวนหนึ่ง แต่เพลงพื้นบ้านอีกจำนวนหนึ่งซึ่งน่าจะเป็นข้อมูลจำนวนมาก
มาก ไม่ได้รับการรวบรวมเก็บข้อมูลไว้ จึงได้มีการเสนอแนะให้ผู้สนใจข้อมูลวรรณกรรมพื้นบ้าน
ประเภทเพลงพื้นบ้าน และวรรณกรรมพื้นบ้านประเภทอื่น ๆ ได้ช่วยกันเก็บรวบรวมไว้ และนำมา
เผยแพร่ในวงวิชาการก็จะช่วยให้การศึกษาวัฒนธรรมพื้นบ้านได้เติบโต และมีผู้สนใจอย่างจริงจัง^๒
ต่อไป เพื่อจะให้การที่คนในสังคมหนึ่งมีค่านิยมและแบบแผนการดำเนินชีวิตเป็นเช่นไร ก็ย่อมศึกษา
วิเคราะห์คนในสังคมนั้นจากการอบรมธรรม ซึ่งเป็นเสมือนสื่อแทนความรู้สึกนึกคิดของเจ้าของสังคม
นั้นนั่นเอง และผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการเข้าใจคนในสังคมก็ย่อมทำให้การสื่อสารระหว่าง
คนต่างสังคมได้เข้าใจกันมากขึ้น จนเกิดสันติภาพและสันติสุขในที่สุด

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิษณุโลก
Pibulsongkram Rajabhat University

บรรณานุกรม

พิพิธสุค นัยทรัพย์ และ เสน่หा บุณยรักษ์. บันทึกเรื่องเมืองพิษณุโลก. พิษณุโลก : อักษรไทย การพิมพ์, 2538.

ผลงาน ไปรษณีย์. เพลงกล่อมเด็กและเพลงประกอบการเล่นของเด็กภาคกลาง 16 จังหวัด.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2511.

พูนพงษ์ งามเกยม. เพลงกล่อมเด็กของหมู่บ้านจุงนาง. พิษณุโลก : ภาควิชาภาษาไทยและ
ภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสตินทร์วิโรฒ พิษณุโลก,
2521.

เยาวราช ศิริเกียรติ. เพลงกล่อมเด็กของไทย. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
คริสตินทร์วิโรฒประถมมิตร, 2521.

วิภา วงศ์สันติ. บรรณาดคีกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2533.

สุนัขวนธรรมจังหวัดพิษณุโลก วิทยาลัยคริสตินทร์สังคม. เพลงพื้นบ้านและดนตรีพื้นบ้าน
จังหวัดพิษณุโลก. พิษณุโลก, 2536.

สุกัญญา ภัทราขับ. Iad.: การละเล่น และการแสดงพื้นบ้านของไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, 2532.

. เพลงปฏิพักษ์ : บทเพลงแห่งปฏิภัติของชาวบ้านไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
อุพัลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

สุพัตรา สุภาพ. สังคมและวัฒนธรรมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2542.

สุนามาลย์ เรืองเดช. เพลงกล่อมเด็กของไทย. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยครุประนค, 2520.

เสน่หา บุณบรักษ์. คติชนวิทยา. พิมพ์โดย : ภาควิชาภาษาไทย คณะวิชานุยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ วิทยาลัยครุพัฒน์สงเคราะห์, 2535.

อรชร เรื่องคำ. การศึกษาภาษาท้องถิ่นสังคมล้านนาและคุณค่าเชิงวรรณคดีปี จากนบทเพลงของ
จรัล โนนเป็ชร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. พิมพ์โดย : มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2537.

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูล侈ogr
Pibulsongkram Rajabhat University

วิทยากร เพลงกถ่อมเด็ก

1,2,3,4,5,6 เพื่อน อ่องอัน	บ้านเลขที่ 1 ม.6 ต.สมอแข อ.เมือง จ.พิษณุโลก
8 ยอน โพธิ์ปลัด	บ้านเลขที่ 11 ม.11 ต.นครไทย อ.นครไทย จ.พิษณุโลก
9 นุ ปราโมทย์	บ้านเลขที่ 144 ม.1 ต.นครไทย อ.นครไทย จ.พิษณุโลก
10 แท้ว คุ้นนิน	ม.4 ต.นครไทย อ.นครไทย จ.พิษณุโลก
11 เทียน ยศศรี	บ้านโนนนาอ่วม ต.หนองกระหัว อ.นครไทย จ.พิษณุโลก
12,13,14 ขึ้น เกยร	บ้านจุงนาง ต.ท่าทอง อ.เมือง จ.พิษณุโลก
15 เม็น นุ่มเพื่อง	บ้านจุงนาง ต.ท่าทอง อ.เมือง จ.พิษณุโลก
16,17,18 นำหวาน พิกคง	บ้านใหม่ ต.ท่าจาม อ.วัดโบสถ์ จ.พิษณุโลก
19 ทองหล่อ กลิ่นขาวนา	บ้านเลขที่ 26 ม.2 ต.นครป่าหมาก อ.บางกระฐุ่ม จ.พิษณุโลก

เพลงประกอบการละเล่น

1 สงวน กันเพื่อง	บ้านเลขที่ 78 ม.1 ต.นครไทย อ.นครไทย จ.พิษณุโลก
2 เพียง แก้ววงศิริ	บ้านเลขที่ 35 ม.1 ต.นครไทย อ.นครไทย จ.พิษณุโลก
3,4,5 สงวน ชั้วนะทุ่ม	บ้านหนองกระหัว ต.หนองกระหัว อ.นครไทย จ.พิษณุโลก
5,6 สงวน สุวรรณเกิด	ม.4 ต.นครไทย อ.นครไทย จ.พิษณุโลก
7,8,9 ขึ้น เกยร	บ้านจุงนาง ต.ท่าทอง อ.เมือง จ.พิษณุโลก
10 นำหวาน พิกคง	บ้านใหม่ ต.ท่าจาม อ.วัดโบสถ์ จ.พิษณุโลก

เพลงปฏิพักษ์

๑ บ้านหัวก

บ้านเลขที่ 51 ม.6 ต.ชาติธรรมการ อ.ชาติธรรมการ จ.พิษณุโลก

๒ ชั้น เดชะ

บ้านเลขที่ 83 ม.6 ต.ชาติธรรมการ อ.ชาติธรรมการ จ.พิษณุโลก

แคว ค่านทิน

บ้านเลขที่ 30 ม.6 ต.ชาติธรรมการ อ.ชาติธรรมการ จ.พิษณุโลก

เพบ บ้านหัวก

บ้านเลขที่ 74 ม.6 ต.ชาติธรรมการ อ.ชาติธรรมการ จ.พิษณุโลก

นา คีปอง

บ้านเลขที่ 49 ม.6 ต.ชาติธรรมการ อ.ชาติธรรมการ จ.พิษณุโลก

๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐

ขอน โพธิปัลลัง แคละคนะ บ้านเลขที่ 11 ม.1 ต.น้ำตก อ.นครไทย

จ.พิษณุโลก

๑๑ สุนทร ใจงาม

บ้านเลขที่ 57 ม.6 ต.ปานเคang อ.ชาติธรรมการ จ.พิษณุโลก

๑๒, ๑๓, ๑๔ กาง ศรีอื้อค

บ้านเลขที่ 48 ต.ปานเคang อ.ชาติธรรมการ จ.พิษณุโลก

๑๕ ไม้ จันทร์ปาน และ นก อุ่นจันทร์ บ้านหนองกระท้าว ต.หนองกระท้าว อ.นครไทย

จ.พิษณุโลก

๑๖ อุ่น จันทร์ปาน ไม้ จันทร์ปาน ตึ้ง บัวประชุม และ นก อุ่นจันทร์ บ้านหนองกระท้าว

ต.หนองกระท้าว อ.นครไทย จ.พิษณุโลก

๑๗ แห้ว ตุนนิม , เหลิน บิกรอด , สะอาด น้ำยา และ ณัค ค่อนเจ็ก ม.4 ต.น้ำตก อ.นครไทย

จ.พิษณุโลก

๑๘ วิทยาการหมู่บ้านวังวน

ต.ท่าโพธิ์ อ.เมือง จ.พิษณุโลก

๑๙, ๒๐, ๒๑, ๒๒, ๒๓, ๒๔ บ้านหวาน พอกคง

บ้านใหม่ ต.ท่าajan อ.วัดโบสถ์ จ.พิษณุโลก

๒๕ หมอย สินไหม

บ้านเลขที่ 28 / 1 ม.2 ต.น้ำตก อ.น้ำตก

จ.พิษณุโลก

๒๖ บันทอง อี้งกุล

บ้านเลขที่ 32 ม.2 ต.น้ำตก อ.น้ำตก

เพลงประกอบพิธีกรรม

¹ ตลาด เกิดคำ	บ้านจุงนาง ต.ท่าทอง อ.เมือง จ.พิษณุโลก
² พหล ศรีอี้ด	บ้านเลขที่ 9 น.6 ต.ชาติธรรมการ อ.ชาติธรรมการ จ.พิษณุโลก
^{3, 9, 10, 11} สงวน สุทธาภรณ์	ต.นครไทย อ.นครไทย จ.พิษณุโลก
^{4, 7, 8} แท้ว คุ่นนิม	น.4 ต.นครไทย อ.นครไทย จ.พิษณุโลก
^{5, 6} กิ่ง บุญเหลื่อน	บ้านหัวร้อง ต.นครไทย อ.นครไทย จ.พิษณุโลก
¹³ น้ำหวาน พอกคง	บ้านใหม่ ต.ท่างาน อ.วัดโภสต์ จ.พิษณุโลก
¹⁴ เส่งยม สอนท่าโก	อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูล侈ogr
ภาคผนวก ก.
เพลงกล่อมเด็ก

Pibulsongkram Rajabhat University

ເພັນກລ່ອມເດັກ

ວັດ ໂບສດ¹

ວັດເອົ້າວັດ ໂບສດ
ເມື່ອຍານເຮາດກຍາກ
ອູ້ທາງນີ້ຂ້າວໂພດສາລືກໍໂຮຍຮາ
ປຸກຂ້າວໂພດສາລື

ແມ່ຍາມພຣາກເຫຼຸກສາວໜີ

ກາເໜວ²

ແມ່ກາເອົາກາເໜວ
ແມ່ກາກີ່ຫລັງຮັກ
ການຂ້າວມາເຫື່ອ
ປຶກທາງຂັງອ່ອນ
ພາຊຸກຄົງກິນ
ຕື່ນຄື່ຫຍຸບຄົດ
ເຮັນແລ້ວກັບນາເຫົ້າຮັນອນ
ຕົວໜີ້ແລ້ວໃຫ້ແມ່ກາຝຶກ
ນີ້ກ່ຽວຂ້ອງໃນອຸທະ
ການເຈົ້າເຫັ້ມມາປິ່ອນ
ສອນໃຫ້ຊຸກພານິນ
ຟ່າກນໍ້າຄົມຄາ
ປາກກີ່ໃຫ້ຫາປາ

ົ້ມຄາງກິນກຳລົງ³

ໂບນຍາວເອຍ

ໄວ້ຄາງກິນກຳລົງ

ຮັບໄວ້ຫຼູ້ໄປດ້ວຍ

ຊ່ວຍກັນໂບນຍາວເອຍ

ນົດແຄງແໜ່ງພວງມະນ່ວງ⁴

ນົດແຄງແໜ່ງພວງມະນ່ວງທ້ອຍ
ເອີງ ເອອ ເລື ເອີງ ເເຟ
ຈັນນີກຈະສອບມັນກີ່ໄມ່ສົມ
(ຈັນນີກຈະສອຍມັນກີ່ໄມ່ສົມ)
ລົມນາແລ້ວຈະປຶນຕົນທີ່ກີ່ຍາກ

ດຳນາກກາຍກີ່ຫຼູນກາຍນອນ
ພ່ອນມົດແຄງເອຍ

ອຸດຫຼູນຕາຍນອນອຸດ ເອີງ ເອອ ເລື

ชุดบ่อต่อปลา⁵

จะชุดบ่อต่อน้ำ	ทำให้ปลาลง ลง
ปลาคลาดไม่อาจจะลง	ปลาคลาดไม่อาจจะลง
เอิง เอօ เ挨ง เอี้ย	มันกัดวัวตายอย

คล้องช้าง⁶

นอนเสียเดินลูกนอน	แม่จะกล่อมเนื้อแน่น
นอนเดิน นอนเสียเดินพ่อนอน	แม่จะไปคล้องช้าง
ข้ามแด่หัวบึงบาง	ข้ามเขานมธาร
กล้องได้อามาใส่กระพวนทอง	เก็บข้าวหล้ามากองให้ช้างน้อยมันกิน
ช้างน้อยมันไม่กิน	มันอาจงฟ่าดง
ชลนาภิไทริน	ช้างน้อยมันไม่กิน
มันคิดถึงถิ่นพระราชา	

คล้องช้าง⁷

คล้องช้างนำมาได้เลย	เอมาผูกไว้ ผูกไว้ที่กันครก
ช้างเลื่อนมันไม่เคย	มันกีเหลยเอาหัวไปเกยกับช้างบก
กันกรรมมันกีเหลกนัค	มันจะหักลงใหม่เอย

กล่อมลูก⁸

นอนเสียเดินขอบะแม่จะกล่อม	แม่หน่อละม่อเมอย แม่จะไกว อือ อือ
นอนเสียเดย พ่อทองดี	แม่จะปฏิบัติพัคไว้ให้เจ้านอน
นอนเสียเดยพ่อของสร้อย	แม่จะกล่อมลูกน้อยให้เจ้านอน
นอนเสียเดยพ่อ พ่อทูลกระหม่อม	แม่บุ่งเอยแม่ไม่ให้ได้
แม่ไร่เดย แม่ไม่ให้ต้อม	

กล่อมลูก⁹

พ่อโอละชาເອຍ พ่อໂລະເທິ່ນເອຍ
ນອນເອນນອນໄປເຄີດເອຍ
ແມ່ຈະໄກວນອນ ນອນໄປເຄີດເອຍ ພ່ອນນອນ
ເຈົ້າທຳໄນ ໄມ່ນອນສັກທີ່ເລ່າ
ເຈົ້າຈະເບຍຕົວເອຍແມ່ດຸນອມເລື່ອງເຈົ້າ
ຕັ້ງແຕ່ຄລອດອກມາຈານເປັນຄນ
ໃຈແມ່ກັງວລອບູ້ກັບລູກຖຸກເວລາ
ເຈົ້າກີ່ວອງແມ່ກີ່ຕ້ອງວາງເຫົ້າໄປໜາ
ແມ່ອຸ້ນເຈົ້າສີ່ຕັກແມ່ກີ່ພັດວິເອຍ
ແມ່ກິນຂ້າວຄາປາກ
ນອນເສີຍເຄີດເອຍ
ເຈົ້າຈະມວາດັ່ງຕົວອູ້ໄປທຳໄນ
ພ່ອທອງນຸ້າຫຼັກ
ເຈົ້າກັດືບແມ່ນັກແລ້ວເຈົ້າຈະກິນນມໃກຣ

ແມ່ອຸ້ນເຈົ້າສີ່ເປົລແລ້ວແມ່ຈະກລ່ອມ
ແມ່ຈະກລ່ອມໃຫ້ເຈົ້ານອນລະມ່ອນ
ພ່ອຄຸມຈະອ້ອນເອົ່າໄປທຳໄນ
ພ່ອລູກຮັກໃຫ້ແມ່ອຸ້ນເຈົ້ານັກ
ແມ່ເຜົາຮັກຢາ
ຈະລຳນາກຍາກກາຍເອົ່າໝັ່ງກີ່ໄນຄຸຍຈະບ່ນ
ແມ່ຈະກິນແມ່ຂະນອນ
ແມ່ຄລັງຫຼັງຈະກິມ ແມ່ກລັວຮິນຈະກັດ
ແມ່ເລື່ອງເຈົ້າແສນຈະລຳນາກ
ເຈົ້າຮື່ອງແມ່ກີ່ວາງຕາມເອຍ
ພ່ອຄຸມເອຍ ພ່ອຫຼຸນຫົວ
ເຈົ້າທຳໄນ ໄມ່ນອນສັກທີ່ເລ່າ
ເຈົ້າກຸດືບແມ່ນັກ

ພ່ອມື້ເຫັນ¹⁰

ພ່ອເນື້ອເຍື່ນອໍານວຍນັ້ນອນ
ເຈົ້າອ່າຍ້ອັນແນ່ເລຍ
ເມື່ອເກົາຕື່ນຂຶ້ນມາເອຍ
ເຈົ້າກັນເສີຍເຄີດຈົນເຫັນ
ອື້ອ ມາຮົ່ອງໄກ້ອ້ອັນ
ເຈົ້ານອນເສີຍເຄີດເອຍເຄີດຫາພ່ອນອນ
ຮ້ອຍຊ້່ງທຽມເຊຍຂອງແມ່ນອນ
ແມ່ຈະອຸ້ນລູກຍາເອຍຫຼູ້ເສີດ ໃຫ້ເຈົ້າ
ໄອ້ພ່ອສາຍສຸດໃຈເອຍ
ໄອ້ພ່ອສນຣອຍ ຂອງແມ່ນອນ

ຕຶກແກກິນຕັບ¹¹

ນອນເສີບເຄີດເອຍແມ່ລະນ່ອນ
ນອນນອນໄມ່ຫລັບ
ເຈົ້າເບຍຕຶກແກຕຶກໂກ້ງເອຍ
ລູກໃກຣ ໄມ່ຫລັນເອຍ

ແມ່ຈະກລ່ອມເອຍລູກນອນເອຍ
ຕຶກແກນ່ອຍຈະມາກິນຕັບເອຍ
ຫຼືບຫຼວງນາ
ຕຶກແກກິນຕັບນັນເສີຍເຄີດວາ

แมวเหมียว¹²

แมวเหมียวเอย
เสือปลาหน้าสั้น

แยกเขี้ยวยิงฟัน
กัดกันน่ากลัว

นกเขา¹³

นกเขาเอย
แม่จะฟังเสียงเล่นเอย

ขันແດ່ເຂົ້າຈົນເຫັນ
ເສີບງເຈົ້າຊ່າງເບື້ນເສີຍອວຍ

โขน ໂຢັນ ໂຢັນ¹⁴

ໂຢັນ ໂຢັນ ໂຢັນ
ທັງເຕັກທັງໃຫຍ່
ຜ້າໄປກໍາຈານເມື່ອໄປເລີ່ມ
ຮັງເປັດເງົ້າມາຮອ່ງໄກ
ອີເມ່ເປົ້າຫຼັກຫົນຂ້າວັນລະພາຍ
ຂະບອກກັ້ນເມື່ວ່າຈະໄປເມືອງພັນ
ພ່ອດ້ານາແລ້ວເຫວຍ
ຫຸແນຂ້າວດິນແກງ
ຢູ່ນຈຸກໄປຄູສະຄຸດຂຶ້ນມູນ
ແດກແລ້ວທຳມາ
ພັກນຸ່ງອໝາງອົກ
ນອນຄຳງວັນ

ອຸນນອຸກໂຄນ ໂຢັນເຫັກອ່າໄຟ
ຕັດໄມ້ພະຍາພານ
ຕັດໄມ້ສັກກະຫຸ້າເຂົາມາຮອງ
ອີແນ່ໄກ່ເກົບກົນນັ້ນວັນລະເມັດ
ລົມຄຸນມາພັກພາຫຼັ້າແຊ່
ສູກເຊແລຍດັ່ນໄປຮັບພ່ອດາ
ພອດ້ານາແລ້ວວາ
ນກກະທາປາກແວ່ງ
ສະຄຸດຂຶ້ນມາຫກດິນປາກແຕກ
ອີເການກະຮອຈອກ
ົດກັນຫານມອງ
ໄກ່ຂັນເອັກອີເອັກ

แม่นີ້ເຫັນ¹⁵

แม่นີ້ເຫັນເອຍ
ແດດເອັນມັນຮ້ອນ
ແມ່ສາຍໃຈເອັຍແມ່ຄຸມ

ແມ່ໄນໃຫ້ເຈ້າໄປເລີ່ມທີ່ຫາດທຽບ
ເຈົ້າຈະນອນເປັນໄຂ້ເອຍ
ເອ ເອີ ເອ

แม่ก้าแม่เหี้ยว¹⁶

โอละเห่ ออย

โอละเห่เอยมีนาลิเกต้นเดียว

ทั้งแม่ก้าแม่เหี้ยวนี่บวกันจะทำรัง

แม่ก้าบินมาก่อน

แม่เหี้ยวก็ร่อนมาทีหลัง

ไกรจะเป็นเจ้าของรัง

ร้อยชั้งพ่อคุณเดียวอย

ช้าง¹⁷

โอละเห่เอย

ช้างเข้าเพนียบด

แม่ไม่ให้เล้าไปคู่

ช้างมันร้าย

มันจะน่าอยหน้าสู้

เจ้าบุญชูเจ้าจงนอนเอย

แมวรา瓦¹⁸

โอละเมห์ออย

แมวรา瓦(คราว) เอย

หางขาวคลากิน

มูนีบัวด้วนอ้อบ

ห้องหัวลงคิน

มันจับตัวได้

หัวใจลงคิน

มันจะกินแมวเอย

นกเอี้ยง¹⁹

นกเอี้ยงเอย

ไปเลี้ยงควายเผ่า

ควายกินข้าว

นกเอี้ยงหัวโต

ไปปั้นต้นโพ

เข้าหลงนา

ไปปั้นต้นบ่า

เขากีด่าแม่ให้

ไปปั้นต้นตะไคร้

ร้องไห้หงิงหงิง

ไปปั้นต้นชิง

เขากีบึงลงนา

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูล侈คราณ
ภาคผนวก ข.
เพลงประกอบการสอน

Pibulsongkram Rajabhat University

เพลงประกอบการละเล่น

ลิงลม¹

ลิงลมมา omn ข้าวพอง	เด็กน้อยทั้งสองมาทัดดอกจิก
เหงหัวเหงหาง ไ้อีค้างคูกดิก	มะพร้าวตอกคัมภีร์นมต้มพู
อีแก้วหน้าหนูเล่นชักกลางวัน	อีเด้อเด่นเด

อีกานิน²

โอน โلونชา ไปนาบ้านเก่า	หมาตามหาตะบ้มนกกำตีก้อง
ตีก้องตามสารตีก้องหายแย่	หมอกากามาก็ซองได้อ่องเหนือ
เสือกัดควายของ ໂຍກอะເຊັກ	ໄກມ້ນອອກຄາສອກຄາວາ
อີກາເອຍຖຸນໍ້າຫົນຫຼັນນຶ່ງຫອນ	ຫອນກິນປົກເໜືອ ຫອນກິນຕາໄກເຈັ້ນ
ຫອນກິນເຢັນກອງ	ນັກຢູ່ແອບຍ່າໄປເພີ່ມນອກ
ນັກຮະວອດຍ້າໄປເພີ່ມຫາ	ຂ້ອງນ່ຳດັ່ງນັກຈະສັນໄຫ້ເຂົ້າ

โอน โلونชา³

โอน โلونชา ไปนาป่าໄຟ	ຈະເຫັນໃຈ່ ແມ່ງຄາເຂັ້ນປັກ
ມະຫານສາມີກັບຂົ້ນຫັກດົນ	ຕາຄົງເປົ່າປີ່ ປລາກຮະຕື່ອນໝາດ
ປລາກຄາແດງປລາແນຍງໜ້າງລາຍ	ຊົ້ນລູກມາດູ ສະຄຸດເຈົ້າໜູ ສະຄຸດເຈົ້າໜາ
ລັ້ນປາກແຕກຕູດເນັກຄາວ້າ	ນັກຮະຫານີນັ້ນ

โอน โلونชา⁴

ບີເລີເລີເອບ	ชาວນ້ານນາຫນອງ
ຜູ້ໜູ້ງຈອງຫອງ	ອົບາກໃຫ້ຜັວຕາຍ
ຜ້ວໄມ່ຕາຍ	ບນຄວາຍບນ້ານໜູ
ຜ້ວໄມ່ອູ່	ນັນລັກເອາຊູໄປນອນ
ບັດທ້ອງແອ້ແಡ້	ປານກັບຕົ້ນທັບທິນ
ນຶ່ງມານກັນໄກ	ດຸມານກັບຄນ
ອື່ນ໌ຮ້ອຍກລ	ແມ່ກົງໃຈ
ອື່ນ໌ຮ້ອຍກລ	ແມ່ກົງໃຈເອບ

รีรีข้าวสาร⁵

รีรีข้าวสาร	สองทะนานข้าวเปลือก
เด็กน้อยตาเหลือกตาโหลน	ปีบถูกโยนหัวชั้น
ป่าจันแล่นลงวัง	ตลิ่งพังหลุดลอย
เด็กน้อยน้อยตาเหลือกตาโหลน	

มอญซ่อนผ้า⁶

มอญซ่อนผ้า	ดึกดาวบู๊ข้างเตียง
วางแผนวางนี่	ระหว่างให้เดินมาเช้อ (ช้ำ)

กินทาง⁷

แม่สูเอี่ย	กินน้ำบ่อไหน
กินน้ำเมืองโคก	ໄยกไปเก็บใบกลมา
กินน้ำเมืองราช	บ้ายไปเก็บขามา
กินน้ำบ่อหิน	นิมนไปเก็บนมา
กินหัวกินทาง	กินกลางตลาดด้วยตัว

เข้ารี⁸

เข้ามีนรทือเปราะ	กระเทาหน้าแวง
พ่ายเรืออกแอน	นาชนตื้นคุ่ม
สาวสาวหุ่นหนุ่ม	อาบน้ำทำไหน
อาบน้ำทำวัด	เอาเปี๊ยะให้นพัด
เอกสารจะไหนส่อง	เมียงเมียงมองมอง
นกบุนทองร้องเปี๊ยะ	

ไอเปี๊ยะ⁹

ไอเปี๊ยะ	นาเลียใบตอง
พระศีกลอง	ตะลุ่มดุ่มโน่น

ชักเปลี่ยน¹⁰

โนเนนโนนาคເອຍ (ชาบ)	ສອງນື້ອກົກຝາດຈັບຂໍ້ມື້ອເອຍ (ດຶງ 1 ທີ)
โนเนนโนนาคເອຍ (ชาບ)	ສອງນື້ອກົກຝາດຈັບນມເອຍ (ດຶງເລຍ)
โนเนนโนนาคເອຍ (ຫຄິງ)	ນື້ອຂວາກົກຝາດແກ້ມເອຍ

ພ.ມ.ກ.ວ.ຖ.ຍ.ໄ.ລ.ຍ.ຮ.ກ.ກ.ກ.ພ.ປ.ນ.ດ.ນ.ກ.ຮ.ນ
Pibulsongkram Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิษณุโลก
ภาคเหนือ ก.ค.
พองปฏิหารย์

Pibulsongkram Rajabhat University

เพลงปฏิพากย์

ขันเลเล¹

(สร้อย) ขัน เลเล เลเล กะ เล เล
เชิญเดิด เชิญรำ พ่ออย่าไปทำรุนเร

(สร้อย)
พรักน้องชิงหนอ จะให้เขามาขอชิงนาเว

(สร้อย)
รักชิงอาจริง ละพี่ไม่ทิ้งหรองนะเว

(สร้อย)
ดอกเอี้ยดอกตะไคร้ จะเอางานได้ยังไงนะเว

(สร้อย)
รักน้องอะไรซุ่มชื่น ฉันอาจมีบ่มีนั่ง ไงละเว

(สร้อย)
รักชิงอาจริง เป็นไงไม่ทิ้ง ขังไงละเว

(สร้อย)
คอกเอี้ยดอกมะเก็ง ราคำน้องแพงชิงนาเว

(สร้อย)
ราคำเออแพง มัดตามสุดางค์แดงเท่านั้นนะเว

เพลงพวงมาลัย²

(สร้อย) พวงมาลัย ควรหรือจะไปจากห้อง ไม่อยากจะถอย ไม่อยากจะถ่อง
ไม่อยากรื้าห้องใครออย เออ อื้อ อิง ออย อื้อ อิง ออย
ชาบ บานจันยากกว่าคณ ละฉันมากกว่าเขา ถึงใจจะรักกันเรา
หนองกลัวจะเสียเหลี่ยม หนองบุญฉันน้อยตัว ตาลละวาสนาไม่เที่ยม

(สร้อย)
หญิง too อื้อ อิง ออย แม่ ก อื้อ ก ไก่ ฉันจะยกไก่ ละคืนมาการ

ให้พื่อญูก่อนคุยกัน ละสองพ่อແກ່ເມເຕັງກໍາ ຈະຝາກຮັກສັກກົກ ກົກລັວ
ຄັນຕຽກຮ່າກໍາ

(ສຽບ)

ชาຍ ດຳພີຣັກນັອງຕິດຕາ ພຶຈຶງໄດ້ມາຕິດຕາມ ພຶຕິດສູງຕິດຕໍ່າ
ໄປເໝເອນຍາງລ້ອດຕິດຕາມ ນີ້ອງຮັກພື້ນເຕີບວາ ພຶຕາມແກ້ວຫລາຍວາງ

(ສຽບ)

ຫຼູງ ເຂົ້າ ເອີງ ເອີຍ ແມ່ລູກຝັ້ງຂ້າງຮ້ວ້າ ລະນັອງຈະສຸກຄາຂັ້າ ມາກໃກ້ໂຄຍໄກຮ
ດຳມັນໄມ່ສຸກຄາດັ່ນ ແຕ່ນັ້ອງໄມ່ຫລັນໄທ້ໄກຮ

(ສຽບ)

ชาຍ ນີ້ແມ່ຝັ້ງຂ້າງຮ້ວ້າ ເອງຈະສຸກຄາຂັ້າ ມາກເອາໄວ້ໂຄຍໄກຮ ດົງຂ້າງຈະສຸກຄາດັ່ນ
ຫນອນນັ້ນໄມ່ພັນມື້ອໜາຍ

(ສຽບ)

ชาຍ ເຂົ້າ ເຂົ້ອ ເອີງ ເອີຍ ນີ້ອີ້ງຮັກຄົນ ພຶເວີ້ມໄດ້ກັນ ເປັນເໝເອນເຄືອບເຂວ້າລົບ
ພັນທຶດ ໄນເອັນ ມ້ອງມາຮັກຄົນ ໂອກໄໝ່ຄລອດ ເປັນເໝເອນດໍວຍຄອດດັນດັນ

(ສຽບ)

ຫຼູງ ຮັກກັນ ໂອກໄໝໄດ້ກັນ ມາກເປົ້າຍັນເໝເອນເຄືອບເຂວ້າລົບ ມາກພັນພຸ່ນໄມ່ເອັນ
ໄວ້ຄົນໄຫຼູ່ເຂາແກລັ້ງ ມາກເຮົາເຕີບຍັງແຮງເຢີຮັກຄົນ

(ສຽບ)

ชาຍ ພຶພັບຜັກກະທຸງກາງໄວ້ຖຸງຜັກ ດຳນັ້ອງໄມ່ເຕີມໃຈຮັກ ກີ່ພຶຈ່ານ່ຳຈິນ
ໄວ້ເຂວ້າອັນເໝີນຕູ້ ດົງນັ້ອງໄມ່ເຕີມໄຈເຕີນ

(ສຽບ)

ກ ບ ພມນະຫຼຸມກະທຸມເອຍເກສຣ ໄກສີໄປບວຊເສີບກ່ອນ ແລ້ວພຶຈ່າຈະບັນນາຂອ
ໄວ້ນັ້ອງອູ້ໆຂ້າງໜັງ ນັ້ອງຈະຕັ້ງໃຈຮອ

(ສຽບ)

ຫຼູງ 100 ເຂົ້າ ເອີງ ເອີຍ ຈົນຄືນນັ້ອງຈ່າວັນ ແຕ່ນັ້ອງຈະເຄົາຄວາມຈນ
ຈາກຫນອໄຫຼືພົງ ມີເຮືອນກີ່ໄມ້ມີຝາ ມີຫລັງຄາກີ່ຈະພັງ ມີຂ້າວກີ່ໄມ້ມີໜ້ອ
ຈະຫຼຸງ ດຳນັ້ອງມີມູ້ກີ່ໄມ້ມີສາບຈະກາງ ນັ້ອງຈະຫາຜ້ວສາຍສາຍ ໄກສີ່
ເຂາວຍສຕາງກໍ

(สร้อย)

หญิง รักกันพันพัว เป็นเหมือนบังคลับพันพุ่ม พอแตกตัวไม่พุ่ม
ฉันไม่รักเขานาเป็นพัว พ่อเครือเตาวลัยพันไม้ เพื่อนเอื้อช่วยใช้ชัย
มาพันพัว

(สร้อย)

หญิง โ้อ อนิจชา ยาใจ น้องขอผ้าสาไน ไอหันอขาไวสักคืน
จะเอาไว้เช็ดน้ำตา เมื่อเวลากลางคืน

(สร้อย)

หญิง เออ อ้อ อิง ออย กือนิจชา กระaruปสวย น้องขอแม่กินบะบูดหอยบูบู
ถ้าน้องไม่ตายไปเสีย จะมาเป็นเมียแทนคุณ

(สร้อย)

ชาย เมื่อรักของເຈັ້ງຫນອມນັ້ນແນ່້ວ ທ່ານີ້ນຳດອງເກວ
ໄວ້ໄຫລກຮະທານໄຫລກຮະທັນ ເຈັ້ງຈື້ອມັດສອງຄົມ ເຈັ້ງກາງຮ່ວມສອງດັນ

(สร้อย)

หญิง ແອ ເຊື່ອ ເອງ ເອຍ ແມ່ອນິຈາ ယາຝຶດແຕ່ນໍ້າ ຄຸນມາເຄີມການເຄື່ອນມືດ
ຂົມພົກທາງຈະໄປ ນ້ອງຂອມີ້ຈົດສັກຄູລ່ອງ ຕື່ພອ ໄດ້ສ່າງກາງໄປ

(สร้อย)

หญิง ເຊື່ອ ເອງ ເອຍ ມາຫຼວກ ແຮບບໍ່ເມື່ອນກລິ້ງຄຣກ ມາຫຼວກ
ຈະພອໃຫ້ຄຣກລິ້ງກອັນ ມັນຈະມາທັບຫນອກເຮາ

(สร้อย)

ชาย ເວກຄນ ເວກຄົງ ເອປາກດ້ານບາງຮ່ວງພື້ ພິຈະບອນແຮ່ງ
ແມ່ເຈົຍຄົມສອງຄຽບນາທ ພື້ນໄໃຫ້າຄເລຍສັກແດງ

(สร้อย)

หญิง ເຊື່ອ ເຊື່ອ ເອງ ເອຍ ດອກພຶກຄຣະໄຣຮ່ວມກົງ ກລວ່າເຕີ່ມື່ໄມ່ຈິງເໜືອນັ້ງໃຈ
ໄວ້ຮ່ວມກຳນັກ ກລວ່າພື້ຈະບານກ່ອນໃນ

(สร้อย)

หญิง ເຊື່ອ ເຊື່ອ ເອງ ເອຍ ແມ່ຊູກເຫາ ກະໄຮຜັວເຫາ ນ້ອງໄມ່ຫລັບຕາເອາ
ກີເພຣະເປັນເວຣາຕິຫັນ້າ ອີ່ພ່ອຫຼຸ່ມນ້ອຍຕາມມັນ ຈະມາດື່ມຄົນກົ່າ

(สร้อย)

ชาญ ถ้ารักจริง เอาจริง ให้เป็นดายไม่ทิ้ง ไม่ให้แม่หล่อนเป็นหน้าย
จะรักอีเม่อกวลดน นั่งสื้นลมอข หายใจ

(สร้อย)

หญิง เอ้อ เอ้อ เอิง เอย พ้อบ้ำรัก กระไรน้องโวย มาตกระกำนำโดย
ลະนองเป็นคนชavanaugh น้องมาหากแผลทั้งวันยังค่า ตัวนองคำเอีย
เหมือนกา

(สร้อย)

ชาญ เอ้อ เอ้อ เอิง เอย น้องมาผูกซึ้กระไรบ้านไกล น้องน้ำไว้ให้เขากา
น้องมาปลูกผูกกระไรกาฝาก กล้ายเป็นพุฟอย
พี่มารักแล้วไม่นัน เรนาจากกันไปเดียดอยลอน

(สร้อย)

ชาญ มีคู่ซึ้งบ้าน เป็นหนอนปูกดันคาดเข้าไว้ที่ไกลด่า
ไม่ทันเป็นคุกเดียวตอน ไม่ทันเป็นตอนเดียวท่า
ทำให้เหล่ากินคลอน ชะดังแต่ก่อนฉันมา

(สร้อย)

หญิง เอ้อ เอ้อ เอิง เอย น้องมาผูกซึ้กระไรต่างน้ำ ไม่ทันเป็นตอนคุกเข้าท่า
ให้เขานาจะกินคลอน ตั้งเพลอกอนน้องบู

(สร้อย)

ชาญ พีเดินทางบวชทุกชั้น ไม่ได้เดือดแน่นกุด ไอ้แลดูงามสะเนอ
พื่นศรษษายากจะสุกสนัคร กึกดัวคู่รักของเอ็งมาเจอ

(สร้อย)

หญิง เอ้อ เอ้อ เอิง เอย พ่อคิวโภ่งวงพระจันทร์ ละพีเอ้มีดโคนกันหรือว่า
ไก่สองให้น้อยน้อบ นางบาง คล้ายคล้ายนางตะวงศ์

(สร้อย)

ชาญ แม่เอวบางร่างรั้ค คุณ้องคาดเข็มขัดมีแต่คอกดวง
อีแม่ขุนเนื่องนั่น ให้พีขอซิมสักวะ

(สร้อย)

หลุยส์ เอ้อ เอ็อ เอิง เกย อิฟ่อสะเดากระไรงคางค โธกิ่งก้านทำไม้มันโกง
ไปเมืองสะเดากางลง เลน ไออีพ่อว่าวกระดาย ไม่ทันลมพัดกีขาด
กระเด็น

แห่นาค³

พ่อนาคนะกีฉันเยย ช้าไช นะพ่อคุณเอื้นากขาบัวชไปปนาฯ
จะได้ฝากหวานหน่อบ้อยจะได้ตามกัน นะทึกข์ล้อยอี้เกิดเอี้ย
(จะได้ตามกันนะกีทุกข์ล้อยอี้เกิดเอี้ย)
จะได้ตามกันนะกีทุกข์ล้อยอี้เกิดเอี้ย พ่อนาคนะกีฉันเยย ช้าไช
นะพ่อคุณเอื้นากขาบัวชหน่องชั่งหักกัน
ไม่ให้ถูกแสงตะวันเอี้ยเกิดเอี้ย (ไม่ให้ถูกแสงตะวันเอี้ยเกิดเอี้ย)
ถ้านองมีนูบันทองจะช่วยป้องช่วยกัน ไม่ให้ถูกแสงและกีตะวันเอี้ยเกิดเอี้ย
พ่อนาคนะกีฉันเยย ช้าไช นะพ่อคุณเอื้นากจ่า
ถ้าแม่ไครเป็นชู้นาคน้ำเงก้าให้มาสั่งนาคเสีย อย่ามัวกะห้อยแตะกีตะหேยเอี่ยใจเออย
(อย่ามัวกะห้อยแตะกีตะหேยเอี่ยใจเออย)

สอนนาค⁴

พ่อนาคฉันเยนากจ่าแต่พอย่างเท้าเข้าวัด ยินเสียงระนาดฟ้องมอญ
พ่อนาคตั้งใจเข้าไว้ให้กงเอี้ยเกิดเอຍ
พ่อนาคฉันเยนากจะพ่อคุณเอย
เข้าไม่ได้เดียวจน พ่อนาคตั้งใจเข้าไว้ให้กงเอี้ยเกิดเอຍ
แกนคุณหานไม่นอนเอี้ยไปอย อย่าพะว้าพะวงศีด้วยสีกงสีกา
เข้าไม่ได้อมเข้าป้อมให้บัว

ເກື້ອນາຄ⁵

ພ່ອນາຄລັນເອຍນະພ່ອຄຸນເຂົ້ານາຄຈໍາ
ນ້ອງຈະສົມກໍອບໃຫ້ພ່ອນາຄ
ພ່ອນາຄລັນເອຍນະພ່ອຄຸນເຂົ້ານາຄຈໍາ
ຈະບອຍກາຕຣີ່ນ່ອງ
(ຈະບອຍກາຕຣີ່ນ່ອງ ນ້ຳຕາຂອງນ້ອງນັ້ນກໍໄທລູນອອງ ເຊິ່ງວິນເອຍ)

ນະວ່າແຫວນເພຣເັດພລອຍ

ອໜ້ານ້ອຍທ້າຍເອີ່ມເດີດເອຍ

ຈະໂຍບຍກຜ້າໜຶ່ນຄາດ

ນ້ຳຕາຂອງນ້ອງນັ້ນກໍໄທລູນອອງ ເຊິ່ງວິນເອຍ

ເພລງວໍາວ

ຫັກຫວັນຫາຍາງນາມ⁶

ຫັກຫວັນຫາຍາງນາມ
ອນິຈາຽຸປະລ່ອ
ຈະເອຮັດເຫຼາໄປຮັນ
ຮັກເຮອຄນເດີຍວ

ໄປໄຫມເຄົ້າເຂົ້າ
ໄປໄຫມເຕົ້າຫລອນ

ເຂົ້າຕັ້ງຕະລົ້ງຕັ້ງຕັ້ງ
ສາຍເດັ່ນຮາມເກັນ
ເມືອງຄອກຄຸ້ມລາບລອບນໍາ
ເຂົ້າຕັ້ງຕະລົ້ງຕັ້ງຕັ້ງ

ພ້ອນຮໍາຄວາມເກົງພອ
ຄົວຄົວ ຍັກຄົວໜ້າງເດີຍວ
ທາກລັນກືຈົກໄປເຖິວ
ໄປເຖິວທີ່ວັດສູນທຣ
(ໄປໄປເຖິວທີ່ວັດສູນທຣ)
ສ້າງຢາໄວ້ແນ່ນອ່ານ
ໄປວັດຖຸນກຣທ໌ເຮັດເຄີຍໄປ
(ວັດຖຸນກຣທ໌ເຮັດເຄີຍໄປ)

ບໍ່ນນປັງອູ້ໃນປອນ
ເຫັນອັນພຣະວະສັນຄຣ
ນາໝານນາງຈານທີ່ວັດນກຣ

ຕັ້ງຕະລົ້ງຕັ້ງຕັ້ງ⁷

ເກື້ອນາຄ⁵

ພ່ອນາຄລັນເອຍນະພ່ອຄຸນເຂົ້ານາຄຈໍາ

ນ້ອງຈະສົມກໍອບໃຫ້ພ່ອນາຄ

ຈະໂຍບຍກຜ້າໜຶ່ນຄາດ

ນ້ຳຕາຂອງນ້ອງນັ້ນກໍໄທລູນອອງ ເຊິ່ງວິນເອຍ

ເພລງວໍາວ

ຫັກຫວັນຫາຍາງນາມ⁶

ຫັກຫວັນຫາຍາງນາມ
ອນິຈາຽຸປະລ່ອ
ຈະເອຮັດເຫຼາໄປຮັນ
ຮັກເຮອຄນເດີຍວ

ໄປໄຫມເຄົ້າເຂົ້າ

ໄປໄຫມເຕົ້າຫລອນ

ເຂົ້າຕັ້ງຕະລົ້ງຕັ້ງຕັ້ງ
ສາຍເດັ່ນຮາມເກັນ
ເມືອງຄອກຄຸ້ມລາບລອບນໍາ
ເຂົ້າຕັ້ງຕະລົ້ງຕັ້ງຕັ້ງ

ຕັ້ງຕະລົ້ງຕັ້ງ⁷

ບໍ່ນນປັງອູ້ໃນປອນ
ເຫັນອັນພຣະວະສັນຄຣ
ນາໝານນາງຈານທີ່ວັດນກຣ

สายนำ้⁸

สายนำ้ตัดไม่ขาด	สายสวางท์ดัดขาดอย่างไร
ตัดบัวบังเหลือเยื่อไช	จะมาตัดน้ำใจให้มีเมตตา
ถือยที่ถือยาศักดิ์	เอาไว้พบกันเมื่อวันข้างหน้า
ตื่นเดินเก็บตา	ร่วงดีกว่าเบิกบานถทัย
สาวแสวงสวาย	สำราญเอวนางสำราญรูปหล่อ
ฉันอุดส่าห์ไปรอ	แต่บุญไม่พอเสียแล้วเชอจ้า
หากว่าวบุญนั้นลอย	เดือนลายไปเติบไกลตา
ไม่เวทนากาลกับแม่สาวออย	(ขอลากันแม่สาวออย)
เชิญรำชี	คนใหม่รำพึงเชิญมารำ
แขนอ่อนฟ้อนรำ	ขอเชิญมาเล่นรำวง
ผู้หญิงเยื้องย้าย	เชิญให้เขามาโกรัง
การเด่นรำวงจะต้องโกรังให้แก่สตรี	(จะด้องโกรังให้แก่สตรี)

จำปี⁹

เข็มศรีมาดา	เราเก็บมาค้าขายทั้งวัน
ไอ้คอกนางเยี้ยมแก่นกระถิน	พอกอคอกนกคืนท่านตะวัน (ช้า)
เอ้า เ谢 เท เท่ เ谢 เ谢	ไม่รู้จะเข้าไปหาใคร
ตอกนาเมืองไทยไม่มีใครจะตกร	ตอกนาเมืองนอญดูตีช่องกระเดื่องดัง
ตีว่อง ตีไว ตีได้จังหวะ ตีเดี้ยวจะเพลงข่าว	

รำวง¹⁰

(หญิง)	จะเข้าเจ้าทางส์โดย	แดดอ่อนร่อนลง เข้าไปในคงป่ากสีบ
	จะทำบุญด้วยสิ่งใดหนอ	จะได้ร่วมหอภักพ่องตนสาวຍ
	พวงเจ้าอี้ยนาดา พวงเจ้ามาลัยເອຍ	ไครເອຍ นູ້ນ ... ແນະ ຄູໃຄຣເຫມາເອຍ
(ชาย)	เจ้าพวงมาลัยເອຍ	เจ้าอย่าໂສກືໄປເລຍວ່າພີ່ໄນ່ຮັກ
	ลັ້ມຄົງກັນໜອນນອນຕັກ	ບນເວືອເພື່ອນຮັກ ນານອນດ້ວຍກັນເອຍ
	พวงเจ้าເອຍນາລັຍ	ນູ້ນ ... ແນະ ຄູໃຄຣເຫມາເອຍ

(ชาญ)	บ่ำเกิด เกอะนะแม่บ่ำ	นกழงเล่นหาง
	ไอกวังกีเดินไฟรออย	ไอกวังกีเดินไฟรออย
(หญิง)	บ่ำเกดอะเกิดนะพ่อบ่ำ	นาขึ้นปีคอช้าง พ่อหงส์ทองอย
	พิน เล เด ชะ ชะ พิน เล เด พิน เล เด ชะ ชะ พิน เล เด	จะรำสีเนอะก็ร่า อย่ามัวแต่ทำสีเนอะวนเร ปรบมือสีเนอะจนช้า ไม่มีใครรำไปเลยหนออย

เพลงพวงมาลัย ¹¹

(สร้อย) พวงมาลัย เอ๊ะจะไปจากห้อง แม่หน่อละน้อบลอบล่องไปอยู่ในห้องร้านอย

พ่อเหวนน้อบคล้อยกกระเด็น น้องแಡหานไม่มีเห็นวีนีกว่าเหวนพลอบหاش

คูรักอยู่ในอก ไม่รู้จะตกใจรออย เอ้อ เอิง เอย

รักน้องติดตา กีนันได้มัติดตาม ให้ติดธูบติดต่ำ กีนเมื่อนให้มัติดคง

รักน้องไม่จาก กือย่าพะวะพะวะ (สร้อย)

พ่อปต้าไหลงเนื้อจีด พึจฉรักน้องยีดไปลักกิ่วัน

พอดีลุบໄลักษณอกเดี่ยว กันอกໃกัน เอ้อ เอิง เอย

พ่อเรือนบินดินดง น้องลองเข้าด้วยคนเดียว เจ้าของรือบิน

ไม่ให้เข้าเปล่า จะให้ค่าช่าเรือบิน เอ้อ เอิง เอย

คอกพิกุลร่วมกิง ถ้าไม่ใช่บุญกันจริงมันกีไม่ได้

คอกพิกุลจ่วงก้านกลัวจะบานก่อนใบ เอ้อ เอิง เอย

พี่จะตายไห้นนองจะตายด้วย น้องจะไปเป็นคู่ม้ายร่วมกองฟ่อน

ถ้ามีเงินลักกระถางพ่อหางตามชน

เพลงพวงมาลัย ¹²

เอ้อ ... พี่เองเป็นยีเกบ้านดอน เท่าเดียกันสะท้อนไปลึงท่าเสา

พวงมาลัยไทยไม่ชัด พี่มาดันนักทางลาว

(สร้อย) พวงมาลัยขวัญเอี้ยจะไปจากห้อง ชะ อ พวงมาลัยขวัญเอี้ยจะไปจากห้อง
สาวน้อบลอบล่อง ไปอยู่ในห้องไหนอย เอ้อ too เอ้อ เอิง เอย

เอ้อ เอิง เอย พี่นารักษาริงเจาะริง กีเต้สัญญาเป็นมายิงพีกียอมตาย ให้หลังบ้าน
น้อจยา เป็นป้าช้าพี่ชาย (สร้อย)

เอ้อ เอิง เอย ฝนตกที่บ้านน้อง ฝ่าทำไม่นาร้องอยู่บ้านพี แทนฝนตกทีไร น้ำตา
พี่ไหลงทุกที (สร้อย)

ເລື້ອ ເອີງ ເອຍ ອື່ແມ່ຄົ້ວໂກ່ ເທົ່ວງທາງໄກ່ ທີ່ເຮົາພູດຈາກນໍໄວ້ທຳໄມ້ເອາໄປເປີດເພຍ ເຮາ
ມາພູດກັນຍາກ ກົບຢ່າພຶ່ງຈາກນັ້ນແລຍ (ສຕ້ອຍ)

ແມ່ນຸ້ມູ່ຫົລືອນີ້ເຫັນວິດ ແຕ່ສ່ວນສາວກົ່ງຢູ່ໃນເມືອງ ກົ່ນັ້ນໄໝເຖິງທີ່ມີກັນທັນ ຄ້າພື້ໄດ້
ເສີຍເງິນສິນສອດ ຈະນອນກອດໃຫ້ທຸກວັນ ໂອນຈັບ ແມ່ຕາຫລັນອີເກອ ຮັກໃຫ້ເສັນອໃຈເອຍ

ອື່ແມ່ນຸ້ມູ່ຫົລືອນະເຂົ້າປະເປົ້າ ພິມາຊຸດຕິນພຽວນພາວະຈະກິນຜລ ແມ່ສ່ວນນົ້ມຍົກພື້
ອຍຕ່າວິນມີຫຼອງຈນ ໂອນຈັບ ອື່ແມ່ຕາຫລັນອີເກອ ຮັກໃຫ້ເສັນອໃຈເອຍ

ອື່ແມ່ນະມ່ວງໃນມັນ ພິຈະເອາທອງເຂົ້າມາໜັ້ນ ພິກລັນອົງຈະເອາມາກ ອື່ແມ່ສີທອງ
ດອກນາກ ອົກ ອ່ານ ອ່ານ ອົກ ອ່ານ ອົກ ອ່ານ ອົກ ອ່ານ ອົກ ອ່ານ ອົກ ອ່ານ ອົກ
ໄນ່ແນ່ງຂອງຂ້າ ແມ່ດອກຫຼັກໂຮຍເອຍ

ແມ່ຄຸກເອົ້າແມ່ຄຸກອູບ ນັ້ນຈະກລາຍເປັນປລາຄຸກອູບທີ່ວ່າປລາຄຸກເອັນ ດ້ານອົງຈະກລາຍ
ເປັນປລາຄຸກອູບ ທຳໄນ້ລຶ່ງອາຈານນຸ່ມຈະກະເດັ່ນ ໂອນຈັບ ແມ່ຕາຫລັນທອງດໍາ ໄນຮັບເກີດມາໃຈເອຍ

ພິມາຮັກນ້ອງພັນພັວ ເປົ້າປົ້າພັນພັວ ໂອນແມ່ໄໝວໂນນທ້າຍໂນນ ຈັນຮັກຍຸ່ຄຸນເຄີຍວອຍ
ແມ່ລາແລ້ວກໍໄລາກ່ອນ ດ້ານໃໝ່ໃນກວມໃນບັນຫຼຸມ ພິມາແຫ່ງຕັນແມ່ພຸ່ນ ແມ່ນ້ອງເອົາໄປ
ເປັນຜົວ ອື່ແມ່ຈະເຂົ້າພັນໄນ້ ອົກ ອ່ານ ອ່ານ ອົກ ອ່ານ ອົກ ອ່ານ ອົກ
ພິມີແຮງຈະນາ ໂອນຈັບ ເກົ່າມີກູ່ຫວັງໄປເສີຍກ່ອນເຮາເອຍ

ພິເກດູ້ນ້ຳ ທ້າກໍຕູ້ຫວ່າງຂາວ ພິແດງດາວ ດາວກໍ່ຫົລືອງທີ່ອື່ອງ ແມ່ເຮືອດຳນັ້ນອຍ ເນື່ອໄຈະ
ລອຍອອກຈາກເມືອງ ໂອນທີ່ອື່ມຕົ້ນລົ່ງຂັ້ນເອຍ

ພິມາຮັກນ້ອງເບາຮືອ ເປົ້າປົ້າພັນພັວພ່ອຍທ້ອງໃນມື້ອ ພິກັ້ນັ້ນຄອດໃຫ້ອົງນ້ອງ
ນ້ອຍນິດ ນ້ອງຍັງຄິດເສີຍຕາຍ ໂອນແມ່ນໍ້າວັງໄຫວລວມ ໄນເຫັນຄົນຮັກກັນເອຍ

ອື່ແມ່ທອງກຳນົດໜຸ່ນ ດ້ານໄກ້ແມ່ຄຸກ ພິມ່ອງຢູ່ເປັນຄົນ ພິຈະໄປໂຄດນໍ້າຕາຍ ໄອທີ່ຫາດ
ກຮາຍໄຫລວນ

ພິກັນຫຼັງກັ້ນໄມ້ນ້ອນນຸ່ງ ກໍເຂາມເສີນຄຸງກັ້ນັ້ນໄມ້ເທົ່າເຈິນເບີ້ຍ ແມ່ສອງນູ້ທອດເງິນ ກົ່ຈັງ
ໄນ່ເພີ້ນເໝີນເມື່ອຍ ພິວຍຸດນົ້ມເຄີຍວະເນັນແສນຍາກ ເມື່ອເວລາຕາກທຸກໆໄດ້ຍາກ ກໍໄນ້ມີໄຄຣະແລ້ດີວ
ກໍເມື່ອວັດຕາຕາກທຸກໆໄດ້ຍາກ ກົນອນແຕ່ຝາກແຜ່ນເດີຍ

ອື່ແມ່ນະຂານຝັກດັກ ແຮງກາຈິກດັກ ເບີ້ກັນວ່າຫວານ ໃຫ້ພື້ນຂົມສັກນ້ອງ ແຕ່ພອ
ຫວານຄອໃຫ້ໄດ້ນານນານ

ອື່ແມ່ຄົ້ວໂກ່ ນ້ອງອ່າເຊື້ອກໍາເຫົາຍ ໃຫ້ຝັກຄົ່ງກ່ອນ ດ້ານອົງເຊື້ອກໍາເຫົາວັນ ໄອປາກ
ມັນຄັນຍິ່ງກວ່າວອນ

ອື່ແມ່ດອກກຳດັດ ນໍ້າດ້ານກໍ່ຍ້ອຍຫຍດທັດ ກໍລອງໄປຕກຍອດຫຼັກ ພິມາຫານາວເຍືອກເຢືນ
ເຂົ້າໄປທຸກເສັ້ນໂລມາ

อีแม่ผัวจะ omn เห็นท่าจะล้อขตามลมจะแล้วหรืออนองหรือ อีแม่ข้อกำดัด แม่ควรจะพัสดุออกจากนือ สาวงแจ้งแสงทอง นกกาเหว่าร้องก้องอยู่บนยอดเตึงรัง แม่ไก่แจ้ขันแจ้ว จวนสาวงแล้วหรือยัง พิรักนองมาตั้งนาน ไมรู้จะให้จะวนไกรเข้ามาเช่น พิกลัวปากมาจ่อจด แต่พอน้ำหนึบก็ให้หายด กึกลายเป็นตัวหนังสือ พี่นา ก้มหน้าเขียนสาร เอางานชาวบ้านเขาเลือ นกกับไม้ยังอาศัยกันนอน แต่คงคำสาคร อีกบั้งอยู่อาศัยไป นองมาตัดกลวยทำไม้ไม่ไว้หรี แต่นองมาตัดหัวปลีทำไม้ไม่ไว้ไข มาตัดความรักของพี่ขอย เดียวพระท่านปล่อยตามลาย

นองเกิดมาเป็นหลัง อย่ามาประมาทชาญ นองเกิดมาเป็นม่าย อย่ามาประมาท มิตร แต่ปรอทบั้งนีกุทธิบั้งแพ็ปัญญาฟรั่ง แม่นกร่อนอยู่บนเคหบั้งร่อนลงมาติดตั้ง นองรักพี่กู้รู้ ไม่รักกู้รู้ แต่ลมพระพายมาพัดเข้าอยู่ตั้งหลายหน ถ้าน้องไม่รักพี่เน่ เพราะติดพ่อมเมพิง

เพลงแห่ง¹³

พี่นาปลูกพิกปลูกแพง ปลูกแตงน้ำเต้า เพื่อกันน้ำมะพร้าว มะเพื่องสองไฟ พี่นาปลูกมะเขือปลูกขาว น้ำเต้าปลูกโถ พิกแพงแตงโน คืมีนา กามา ถัวแรร์ะถัวเรา ไว้ระยะเป็นร่อง ชั่ค ไปโน่นพิกทอง ชัคไปนีแตงไทย แตงตอแตงรัตน์หลายพันธุ์ ทิกินหวานกินจีคกีเดือกินหาม สนาย ถัวเขียวถัวขาวมีห้องฝึกขาวฟักสัน ถัวเหลืองถัวร้าน ก็มีห้องถัวหลาย ถัวดำเนินคง ถัวลิสง เป็นสวน เจ้าหมูมันไม่กวน ลัวแคลถัวหันกั่วเบา ถัวกระเพราเป็นแพ ไม้แพเข้าวากองในเมืองไทย สับปะรดมีหมุดทุกอย่าง จนกระทั้งฟรังกีมีตั้งกรึงค่อนไร นันอ้อนมันนกมันฉันพร้าว มันลงนันเสากีมีนา กามา นันกระชาบเป็นเตา นันเตาเมี่น เส้น พวกเด็กบุคเด่นวันละหลายหลาย ไครอยากกินนันก์ให้ไปตามนันติน้อง บุดไวเป็นกงกงหัวโตเท่าหัวไก่ ไอหัวเล็กกีหลา ไอหัวใหญ่กีมาก หัวจิ่มนกีสา กินแล้วหวานແสนบได

นองจะรักพี่ก์รักเตยก ถ้าพี่ไม่มีเมียเห็นท่าจะไม่มีผล ไอพวกสาวสาวมาว่า เอาไว้ตั้งห้าหกคน อีเม่ฟรังห้างรั่ว นองจะสุกค้าขัวหรืออนองจะเอาไว้คอยไคร สมควรหล่นกีหล่น เพราะพี่เป็นคนบ้านใจ กะเเม่จิตเอย์มาหนอใจเอย อาย่าทางลงรักษาเลย มาห้ามจิตไม่ได้ อย่ามาห้ามใจไม่ฟัง แต่เราลงรักตัวเขาไม่ได้ ตัวเขาคีไม้อันง

พี่มารักนองพันพัว เหมือนกับถัวพันพุ่ม นองใจพี่เป็นถัวใบพุ่ม นองก์ไม่เอาพี่มา เป็นผัว อีเม่เครื่องเดาพันไม้ อย่าทำให้สายพัวพัน อีเม่ขนนใส่ไส นองจะทึ้งเอาไว้ให้ไครกัน แม่ร้อยชั่งนาให้พีกินเสีย เถิดนะแม่ประเสริฐเตึงรัง อีเม่อาบวงร่างรัด พีแลดูนองคาดเงินขัดเป็น គอกดวง แม่บุนเนื้อนนิม ให้พีลองซิมคุสักยัง

พี่ได้นองเข้ามาเป็นคู่
ถ้าพี่ไม่ครวักขึ้นมา
พี่มาเข้าป่าระหง
นาเจอนะม่วงสุกงอน
ไอ้ที่ตกหล่นได้กอก
อิแมต้นไทรใบดอก
พี่จะฝากรใบบุญ
พี่มารักแท้เจ้าแท้
กีดเด็ดผ้าแพรพี่ขาด
พี่มาพุดจริงเจ้าจริง
พี่มารักจริงไม่จาก
แมร์อันแดดกีบั้งนีลุมพัด
แต่พี่นาน้อยใจนัก
พี่มาเดี๋ยงความวันยังค่ำ
เห็นเขาคืนข้าวตามกัน
แม่ขายชีซชาวด์
แม่เดือนพันทองสองซี่
นกกัน ไม่กีบั้งอาศัยกันนอน
น้องมาดัดกลัวยทำไม่ไว้
พี่เป็นความเมื่อยหนาๆ
กีฟี่เป็นความหาดๆ
นกเงินเงินงอน
มันถูก้าพัวของมันไปเที่ยว
เวลาซื้อพื้นดินไม่จันสุดยอด
ถ้าพี่มีปิกเหมือนกา
พิกินข้าวเปรีบเนื้อนกินหนาน
แต่พี่มากินน้ำเงงเปรีบเนื้อนกินขี้ผง
พีรักน้องมาดั้งนานนัก
พี่จะเอาใส่สู้ดงไปฝังคิน
กลัวแรงห่านนังจะกิน
พี่มาเข้าคงพะยอม
จะเก็บมาฝากถูกหาน
จะเป็นเหี้ื่อของนกคีตาน
พี่จะกล้ายเป็นนกน้องเจ้าไปอาชัย
ไว้กันแม่คุณในบ้านไกล
พี่จะซื้อผ้าแพรเอามาให้ห่ม^{ห่ม}
ก็กลัวจะขาดหัวน
แต่สัญญาเป็นยิ่งพี่กี้ยอมตาย
แม่ช่วยกระบากแกนใน
แต่เรามารักอ่อนเชื่อมรัก กีเด่นเอ่าใจไม่ดี
จะหาครั้กกีบั้งไม่มี
แม่ช้ารปานาน้ำพีกีบั้งไม่ให้กินเลข
ไม่เอ็นให้ฉันกินบ้างเลย
แม่เห็นคุ้รักขอจันมาง ใหม่
นั่นแหลก ไม่มีช่องให้
ก็ตั้งแต่ต่ำครั้ง ภากีบั้งอาชัย ใจ
แต่น้องมาดัดหัวปลี ทำไม่ไว้ไป
พี่จะเอาเมียเมืองได้
กีจะข้ำละเหียใจ
พาผัวของมันไปนอนในรูป
มันเอเดินเห็นชวยราฐ
กีพี่ไม่มีกิ่งกอดกีพี่กี้ยอมตกคิน
พี่จะพาన้องบิน

พิกินข้าวเปรีบเนื้อนกินหนาน
พิกินน้ำกีเปรีบเนื้อนกินแปঁ
แต่พี่มากินน้ำเงงเปรีบเนื้อนกินขี้ผง
พี่มาনีกถึงตัวเจ้ากีเลยกินข้าวไม่ลง
พีรักน้องมาดั้งนานนัก
กีตั้งแต่หอยจับหลักอยู่กลางทะเล

เพลงลิเก¹⁴

พี่เป็นลิเกไม่ใช้อีเก็ง	จะมาร้องเด่นตามสมัยใหม่
น้องอบ่าดูพี่นัก	เดี๋ยวพี่จะยกคิวให้
พี่มาหอกหอกหอกหลอกเล่น	ขัคคิวให้เป็นมาลีบ
พี่เป็นลูกกำพร้า	กีเปรีบเนมื่อนไม่กำเพง
ไกรหนอนจะมาริดแบง	เขากีไม่อันง
เขามาตัดเต็คอ	กีไม่กินหน่อ กีตาม
จนเอื้อนจน	พี่จะเด่าความจนให้น้องพัง
มีเรือนกีไม่มีฝ่า	มีหลังคา กีผู้พัง
มีขาไว้ไม่มีหน้อจะหุง	มีมุ้งกีไม่มีสายจะอย่าง
พี่จะหาเมียสวยสวย	ที่เขายาจสุดครองก
พี่รักน้องตั้งแต่นาน	กีต้มต่ำดู (ครุย) ส่องกรานต์ตั้งแต่แล้วปีก่อน
พี่มารักน้องไม่ลืม	หนอนน้ำเข็นป่านอน
พี่มารักน้องเบาหรือ	กีตั้งแต่เพชรของพี่นาอยู่ในมือพิกัดยกให้
ของอีน้อมน้อยนิด	น้องบังคิดเสียดาย
พี่มาแลดูฟ้า	ฟ้ากีขาวขาว
พี่มาแลดูดาว	ดาวกีเหลืองเหลือง
เมเร่อนน้อยน้อย	เมื่อไรจะถอยขอจากเมือง
ดาวบนฟ้ากีบังไม่แจ่น	เดือนเดือนกีบัง ไม่เหมือนผัวเมียรักกัน
ผัวยืนเมียเมิน	เปรีบเนมื่อนมีเงิน ได้ตั้งพัน
แม่บุญเหลือเน้อเหลือง	ตั้งแต่สาวสาวกีอยู่ในเมืองกีบัง ไม่เทบันเทียนทัน
ถ้าพี่ได้เดินนินเดินกอด	จะนอนกอดมันให้ทุกวัน
แม่ลูกแคงยืนเด่น	พี่หากจะเป็นคู่คง
แต่瓦สถานของพี่น้อย	กีมาแต่เดินตั้ง
อิแม่นุ่งกางเกงใส่ดีอก	จะเป็นสองคอกไปเสียกระมัง
พี่บอกให้น้องเอาผ้ากันอก	ความรักให้น้องไปในมาลีบ
การมีลูกมีผ้า	เปรีบเนมื่อนถ้อมรั้วไว้ที่กันภัย
น้องจะพึงคำของพี่นี้เด็ด	แม่ประเสริฐกวนใจ
อิแม่นัวบังใบ	น้องจะทำให้พี่เป็นใบพี่นาบุกบั่น
ไม่ได้อุบั่นนอนนอนบ้าน	พี่เห็นหน้าน้องบอยบอย ใจพี่กีคือบินบาน

พีรักน้องติดตา	พีถึงได้มาติดตาม
ไม่ให้ติดสูงติดต่ำ	แล้วเหมือนหอยหลอดติดตาม
พีมารักน้องติดต้อย	เหมือนลูกน้อยติดตาม
อีเม่อวอกลมปานกลึง	แม่ฝ่ากระดานลันตรึง พีไม่ยอมแต่ง
เงินสินสองคร้อยบาท	พีไม่ให้ขาดสักแดง
พีมาขึ้นต้นไม้มแรมมอง	พีมาขึ้นต้นทองเหลา
แม่คู่รักร่วมใจ	สักเมื่อไรจะนา
แม่นกตะไบบินมาจับไม้มันห้าว	เปลือกนกของมันไม่เน่า หล่นมาตามทาง
หัวในด้วงในคินโด่ง	วิ่งเข้าไฟร่องไม้แดง

เพลงลิเก¹⁵

(ช) แม่รูปทรงสำอาง	พีรักน้องคุ้มไว้ชั่น้อย
งพินหน้ามารักสักหน่อย	พ้อยกเห็นรอยลักษณ์
กีเมื่อน้องโปรดยืน	สองแก้มอ่อนเช้มเด้ม
เหมือนดอกกุหลาบแรกเมิน	ครุส่องแก้มอิบอิน
ดวงเนตรแม่คำเรียนนิต	เมื่อยามน้องผุดดวงทัพตร์
ตะลึงจังกี๊หยุดชะงัก	ชั่งจามนักแม่นอนนิ่ม
แม่พนพ์เมืองธุพรณ	ฟ้าลิ้งกันว่าโสดา
น้ำเปรีบบแม่ยอดกัลยา	แม่บังสวยงามพิมพ์
งรับรักพื้อย่าสลด	เจ้าอย่าตั้ครักพี่
แม่จำเด็ดเพชรบุรี	คุ้สักเป็นสีทับทิม
อย่าพิวอย่างกาซให้ตราลงเอย	นะแม่บนบปลากริม (ลูกคู่)

น้อย น้อย หน่อย น้อย น้อย หนักห น้อย น้อย น้อย

(ญ) เอ้อ เอ้อ เอิง เอย ตัวน้องไปเก็บผักบุ้ง	กันอยู่กลางทุ่งนา
น้องไปเก็บผักแส้นตา	ว่ากันอยู่ในหนอง
ว่าใครจะเป็นคู่หันน	ก้มมาหมั่นมากอ้อนแอน (ลูกคู่)
(ช) ถึงพีรักน้องติดตา	จึงได้มาติดตาม
มาติดสูงติดต่ำ	เปรีบบเสริมอ่อนดังแม่ติดเต
พีรักน้องติดต่อ	เปรีบบเหมือนร้อยโทติดดาว (ลูกคู่)

- (ญ) เอ้อ เอօ อิง เอຍ
น้องเกิดมาเป็นหญิง
จะว่ารักหรือกี่ไม่ได้
กีห่วงกินขันหมากผัวไป (ลูกคู่)
- (ช) แม่สawayนักงานนัก
กีนกร ไทยกับหนองกระท้าว
- (ญ) เอ้อ เอօ อิง เอຍ
แต่พ่อนางถึงที่จะมาพึ่งพัก
อีพ่อสะเดาที่ว่าบน
โยน โยนແย່ກັນແນ້ເລ້ວເອຍ
- กົງຍາກບອກກັນຫາຍ
ພ່ອແມ່ເຂາເລື້ອງມາຍາກ
- ກູ້ທີ່ໃຫນຈາກຮັກກີ່ເສີຍວະນຸ່ອງເອຍ
ສາຍໄຟປານເຈົ້າໄປເສີຍເລຍ (ลูกคู่)
- ພິຈານາຝາກຮັກຈະທຳໄຫ້ນຸ່ອງນຶ່ນຫວາ
ກີ່ຍັງໄຟເຫຼັມຫາຍດວນ (ลูกคู่)

ພິນເລເດ

¹⁶

(ສຽວຍ) ພິນ ເລ ເຕ ພິນ ເລ ເວ

(ช) ແມ່ຄົນນີ້ສາຍເກີນ

ຢື່ງດູບິ່ງເພີ້ນຢັ້ງໄວະວ

(ສຽວຍ)

(ญ) ຜອນອຸຍ້ມ້ວ້ອໂດເສາະ

ເຈົ້າຍານາຍາະ ໄຫ້ນຸ່ອງເລຍນະວ

(ສຽວຍ)

(ญ) ຮັກຈົງເອາງຣິງ

ໄດ້ແກ້ວໄມ້ທີ່ຈົງຮົງຫອວ

(ສຽວຍ)

(ญ) ດອກເອີຍສົມາເກີຍ

ກິນັ້ນໄມ້ເຂົ້ອພື້ແລ້ວນະວ

(ສຽວຍ)

(ญ) ຮັກຈົງຂະພານັ້ນ້ອງໜີ້ງ

ໄປວັນນີ້ໄດ້ໄຫວ

(ສຽວຍ)

(ญ) ໂຮ່ເຂົ້ອທີ່ຈະນາຕາມຫາຍ

ກີ່ສັນ (ສັນ) ໄນໄປຄອກນະວ

(ສຽວຍ)

ຮັກນ້ອງກົມາຂອ

ຕ່ອຫັນ້າແມ່ພ່ອກັນນະວ

(ສຽວຍ)

ຮັກຈົງກີ່ຫອນເອາງຣິງ

ໄດ້ແລ້ວອຍ່າທີ່ເສີຍວະວ

(ສຽວຍ)

(ช)	รักจริงอาจริง	พี่ไม่ทิ้งคอกันนะเจ
(สร้อย)	รักน้องจะไม่มาแต่ง	กลัวสินสอดจะแพงยังไงละเจ
(สร้อย)	ทองหมื่นแปคนบาท	อย่าได้ขาดเลยนะเจ
(สร้อย)	มาแต่งเงินไม่มี	ไม่สู้พาหนีคอกันนะเจ
(สร้อย)	พือยก้าได้ให้พึ่มขาด	อย่างวัวรือกันเลขนำโชค
(สร้อย)	เดี๋ยวันนี้รักกันอุตสุด	เข้าหากันสุด (สุด) แล้วนะเจ
(สร้อย)	สุด (สุด) ไปแล้วเพื่อยันเสียใจ	ถ้าน (ฉัน) จะขายอาบานะเจ
(สร้อย)	ถึงน้องจะขายพี่ก็จะซื้อ	ไม่ให้ตกมือกันเลยนะเจ
(สร้อย)	เพลงพวงมาลัย ¹⁷	
(ญ)	เอ่อ 100 เอิง เอย เอ้อ เอิง เอย แต่พอมาถึงที่จะมาพัก พรอบรักกับพี่เดินหน้า	หรือมาฝ่ากรักก์เลยฝากไม่ตรี พ่อคุณพ่อขาพ่อคนดี
(ญ)	เอ่อ เออ เอิง เอย เอ้อ เอิง เอย พวงมาลัยควรหรือจะไปจากห้อง	สาวน้อยลอยล่องอยู่ในห้องไหนเยย
(สร้อย)	เอ่อ เออ เอิง เอย เอ้อ เอิง เอย เอ่อ เออ เอิง เอย เอ้อ เอิง เอย	
(ช)	แม่น้ำบังใบ พี่รักน้องสุดจะเอ่ย	น้องหรือจะพراكไปเลย พี่ต้องเฉลยความในใจ
(สร้อย)		

(ญ)	พือย่ามารักน้องเลย อยู่ที่นี่มารักฉัน	ชาวบ้านเข้าจะเยี้ยงเขาก็ค่อนแคร พอกลับไปบ้านรักเมีย
(สร้อย)		
(ช)	พีรักครกีอेบรักษา (ช้ำ) มีรักกับฉันก็หมายใจปอง จะให้พีรักคนอื่น	ก้มันไม่เท่ารักน้อง ให้แล้วดูสวยงามพีได ก้มันไม่รื่นหัวใจเลย

ໄທຍ່າງ¹⁸

(ญ)	ໄທຍ່າງເຄີດເຄອະນະພ່ອໄທຍ່າງ (ເຫືຍະລະ) ນັ້ນເປັນອ່າງໄຣລະສາຍໃຈໂຄນຍາ (ເອບ ເຢອ ເວຼ້ອ ເວຼ້ອ ພັກເອົ້ມ ນັ້ນເປັນອ່າງໄຣລະສາຍໃຈໂຄນຍາ ຖ້າ ກົງໃຈໝີໄທຍ່າງ	ໄທຍ່າງເຄີດເຄອະນະພ່ອໄທຍ່າງ ຈຶ່ງໄວ່ຮ່ອງພດຊາກບໍາເຫຼີຫິ່ນເຄີດເອຍ (ເອບ ເຢອ 163 ເຂັ້ມ ພັກເອົ້ມ ນັ້ນໄມ້ເປັນອ່າງໄຣລະສາຍໃຈໂຄນຍາ ຖ້າ ກົງໃຈໝີໄທຍ່າງ
(สร้อย)		
(ช)	ໄທຍ່າງເຄີດເຄອະນະແມ່ໄທຍ່າງ (ເຫືຍະລະ) ນັ້ນໄມ້ເປັນອ່າງໄຣຫຮອກສາຍໃຈໂຄນຍາ (ເອບ ເຢອ 163 ເຂັ້ມ ພັກເອົ້ມ ນັ້ນໄມ້ເປັນອ່າງໄຣຫຮອກສາຍໃຈໂຄນຍາ ຖ້າ ກົງໃຈໝີໄທຍ່າງ	ໄທຍ່າງເຄີດເຄອະນະແມ່ໄທຍ່າງ ໄປໜ້າມາຮ້ອງເພດງໄທຍ່າງເສີຍທີ່ເຄີດເອຍ (ເອບ ເຢອ 163 ເຂັ້ມ ພັກເອົ້ມ ພວກຜູ້ໜ້ານັ້ນໄມ້ໄດ້ໄປໄຫນຫຮອກ ແມ່ທອງໂຄນຍາ ຖ້າ ກົງໃຈໝີໄທຍ່າງ)
ໄທຍ່າງພາງເອຍ		
(ญ)	ໄທຍ່າງເຄີດເຄອະນະພ່ອໄທຍ່າງ (ເຫືຍະລະ) ພວກຜູ້ໜ້າໄປເກີນກ້າງອູ້ທີ່ຫ້າງກະຕະທັງ (ເອບ ເຢອ ເວຼ້ອ ເວຼ້ອ ພັກເອົ້ມ ໄກສ້ພວກຜູ້ໜ້ານັ້ນໄປເກີນກ້າງອູ້ທີ່ຫ້າງກະຕະທັງ ຈຶ່ງໃນໆ ນາໄທຍ່າງພາງເອຍ)	ໄທຍ່າງເຄີດເຄອະນະພ່ອໄທຍ່າງ ໄປໜ້າມາຮ້ອງເພດງໄທຍ່າງ (ເອບ ເຢອ ເວຼ້ອ ເວຼ້ອ ພັກເອົ້ມ ໄກສ້ພວກຜູ້ໜ້ານັ້ນໄປເກີນກ້າງອູ້ທີ່ຫ້າງກະຕະທັງ ຈຶ່ງໃນໆ ນາໄທຍ່າງພາງເອຍ)
(ช)	ໄທຍ່າງເຄີດເຄອະນະແມ່ໄທຍ່າງ (ເຫືຍະລະ) ພວກຜູ້ໜ້ານັ້ນໄມ້ໄດ້ໄປໄຫນຫຮອກແມ່ທອງໂຄນຍາ (ເອບ ເຢອ 163 ເຂັ້ມ ພັກເອົ້ມ ພວກຜູ້ໜ້ານັ້ນໄມ້ໄດ້ໄປໄຫນຫຮອກ ແມ່ທອງໂຄນຍາ ຖ້າ ກົງໃຈໝີໄທຍ່າງ)	ໄທຍ່າງເຄີດເຄອະນະແມ່ໄທຍ່າງ ນາເຄີດນະມາໄທຍ່າງພາງເອຍ (ເອບ ເຢອ 163 ເຂັ້ມ ພັກເອົ້ມ ພວກຜູ້ໜ້ານັ້ນໄມ້ໄດ້ໄປໄຫນຫຮອກ ແມ່ທອງໂຄນຍາ ຖ້າ ກົງໃຈໝີໄທຍ່າງ)

ชมปลา¹⁹ (เพลงฉ่อย)

ตามธรรมเนียมวิสัยเราระไปเที่ยวในคงคาน
โน่นปลาสดลิต ปลาสด โน้นปลาดด ปลากรา โน้นปลาเบี้ยว่า ไอ้บ้า ปลาปีกไก่ ปลาเทโพ
มันผุดโผล่ออยู่กลางน้ำ นั้นไี้ตัวคำๆ เท่ารียกว่าปลา ก็จะไร

โน้นปลาช่อนชอบนอนวัง	จะว่าหัวเวียนหางกืออยู่ในสายน้ำไหล
มันไไดเที่ยวแล่นไถล ก็เที่ยวได้ว่ายเสือก	มันเอาหัวเข้าไปปชุก มันทำขบุกกึ่งย่อนกี
ทำให้หัวมันกร่อน ก็ทำให้เกล็ดหาย	พอชักหัวออกจากรหอย ก็น้ำกีซ้อมปลายหาง
ตลาดวิ่งลงวัง หมดแรงที่จะว่าย ...	เอ่าชา ... ชะ ... ชะ ... ชา

ชมป่า²⁰ (เพลงฉ่อย)

ตามธรรมเนียมวิสัยเข้าป่าเราเก็บต้องชมนก เข้าราก Hera ไข่มีน้ำ
นั้นต้นเดียวตามตุ่นมีทั้งมะตูมมะดาด
เต่าไหเมะหาดโน่นต้นการดันกุ่น
น้ำหางไหลแลเลี่ยนนั้นต้นทุเรียนหนานอก
แลเลี่ยนนั้นเกดแก้วพิกุล
คอคพิกุลหอมแแกมกับบังกับแก้มน้องหอมกรุ่น

โน่นต้นยอดต่อยอดคั่งทอกพาดทับ
ต้นตึงเปรี้ยกแตกคุณอแหกหนังหุ่ม
ลั่นชนไม้หลายหมู่แลดูขอบกล
นั้นแก่กำลังนั้นนานางอนวน
นั้นเรียงรายมะค่าเพกาพิกุล
ต่อไส้คันทรงไนดงไม้แคด
จะชมนกไปมานกปัววยการตรึกตรอง
เห็นเดดเดดูกันนะจี๊ดแม่ฟันเลี่ยมทอง
ถ้ามีงับกันเข้าเดี่ยวมันจะเอาไม่ออยู่
อัปรีบสีไฟแทงปลาไหลแต่ต่อเรือ
(ลูกคู่) แทงปลาไหลเลย ถ่อเรือ เอี้ย ต้องเหื่อหล่น

อิกหั้งมะหวดมะหาดโน่นต้นเต่าไห
นั้นแกนกุณะรุมนั้นบี้เหล็กหางไหล
นั้นต้นกุณะกอกดันสะแกกร่างไกร
ช่างส่งกลิ่นหอมกรุ่นกืออยู่แต่ไกลไปกุด
พีหอมดอยพิกุลเหมือนหอยแแก้มน้องออยไกลีกี้
นั้นต้นสามคาดหัวต้มโน่นต้นเดียวไม่ตาย
นั้นร้อยมาป่องอาคุมเห็นทีจะใช้ไม่ได้
สักสันตีเสียดขึ้นเบียกันไป
โน่นนางคำดำควนสลัดไค²¹
รักช้อนยี่สุนคันทรงต่อไส้
ไส้กุழแสงโน่นไม่สักมากหลาย
วันนี้ต้องลากันเสียละน้องแม่แก้วเจียระไน
ส่วนกระโดดกับกระดองอย่าให้ไปพบกันได้
เดี่ยวมันจะวิงลงรูอึงจะต้องปิดผ้าลาย
วันนี้เห็นจะต้องเสียเงื่อ เสียไคล

ถ้าแม่นว่าคนแทงคน ไม่ต้องเสียอะไร เออ เอิง เอิง เอย

เพลงนะ²¹ (เพลงฉ่ำอย)

(หญิง) แก่ลงร่อแร่ มันกีไม่เหมือนกับหนุ่ม
จะไปยืนหน้าจ่วงเที่ยวแก่วงวงชูง่อง
ไอเขากวางอย่างมาวางคอกคน
เม่าเชอะบัดสีชาดิไอพีกระสือ
ระวังสาวๆ เขาจะปอกให้เข็งเหลือแต่เปลือก
(ชาย) ไอคุณแก่กายเก่ามันยังขาวเหมือนก่อน
ฉันแก่ดีแก่เดินแก่งานได้เงิน
แก่เหล้าหาวลงไม่ใช่แก่ลมแก่ใจ
ถึงแก่กอกตกกันพีคนแก่กายเก่า
มะเขือขื่นผิวแข็งข้านั่นเด็บวน่าขัน
อย่าดูถูกไออ้แก่ลูกความยาน

เหมือนบวนดื้นข้างตุ่นทำเป็นเต่าหมอนตาบ
จะแหงะดุกระดองเขาหรือกีไม่ได้
แก่เลือกซุกชนมาสาวตาใส
มีเงินกีซื้อเหล้ากินจนหมดสะพาย
จะนั่งจ่วงมองเหงือกชาติไอแก่จัญไร
ไม่แก่งานเกินอน ไม่ละงานเสียจ่ายจ่าย
แก่เที่ยวแก่เดินทางที่จะได้
นาพุดกวน โน'โน้มีแต่เรื่องเดียวนาย
ไม่ต้องกลิ้งโครงคดข้าวตัวของเราขอันน้ำบาย
บุญบุญตามบันเคี้ยวจันเด่นสถาบายน
ทั้งเข้ามือรับงานกียังได้

พวงมาลัย²²

พวงมาลัยรักแล้วไม่ไปจากห้อง

ลอดคลอดลงเข้าไปในห้อง ไก่นกอย ... รอ ...

เอิง ... เอย

(ชาย) พีรักน้องจริงๆ พีไม่ทิ้งน้องหรอ
พีไม่ชิงหลอกเล่นอยากให้น้องเห็นในหัวใจ

พีไม่ลวงไม่หลอกพีรักน้องจริง

(หญิง) เออ ... เอ้อ ... เอิง ... เออ

จริงแล้วหรือแม่นแล้วหรือ
จะหลอกลวงเล่นให้เป็นเจ่นผู้ชาย
ให้หลังคุ้าหลัง

พีไม่นดอกรักไม่ลวงแม่พวงมาลัย
พ่อลมพัดกระพือใบไม้
พวงมาลีห้อยหน้าพวงมาลาห้อยหลัง
คิดถึงแม่พวงมาลัย

เออ ... แม่พวงมาลัยกับแม่พวงมาลี roo ... ไป

แม่พวงมาลัยกับแม่ ... พวงมาลี

มาไปกับพีแม่พวงมาลัย

เกี้ยวสาว²³

เอิง ... เอิง ... เอย เอ่อ ... เคิง ... เอย
 ขอให้ได้เป็นนิคเอียร์วนด้าน
 ให้ได้เป็นกำน้อยเอียร์วนคุณ
 ขอให้ได้เป็นผักน้อยเอียร์วนพุ่น
 ขอให้ได้เป็นหวีร์วนกับหมู
 ถ้าถึงไม่ได้เป็นข้าวกรร่วนนา
 ขอให้ได้เป็นผ้าห่อนน ปิดนน ... เอ่อ ... เอย ... ไว

เกี้ยวสาว²⁴

เอษ ... เมื่อแต่แรกทำไม้พาน ก็เมื่อแต่นานทำไม้พบ
 นาแม่กลินน้ำอ้อบ กหอนแต่น้ำอบ
 ไอแม่กลินน้ำอ้อบคือพื้นน้อยอุบ
 พวกแม่สาว ๆ ก็เนื้อตัน ๆ ทำไม้ไม่หันก็เนี้ยตัว
 ออกน้ำเป็นข้างรั้ว ให้พี่เห็นน้ำงเดย เอ่อ ... เอย ... เอี้ยได้

เพลาก่อуб²⁵

เอ่อ เออ เออ เอย ...
 เกิดมาเป็นศตรีชันไม้มีความชัว
 เมื่อจะข้างตามเนินเมื่อจะเดินฯ ก้าว
 ทำด้วไส้ไปคราพนูกก็ต้องตัด
 เปรีบินเหมือนแก้วตาดเฉพาะหมายเหมะอย่างดี
 ถ้าแม้นแล้วนลอยถอยราดา ทาก่าบังไม่ได้
 เอ่ ชา เอ้ ฉา ชา ฉะ ฉ่า ชา นอยแม่

เพลงน้อย²⁶

จะขาดีต้องประนีประนอม
ขึ้นชื่อเกษตรโดยเลื่อนตามลม
เอ่ ชา เอี้ ฉา ชา ฉะ ฉ่า ชา นอยแม่
ดอกไม้จะหอมหอมเกินดอกไม้
มาถูกแก้มกับน้ำมน้ำองก์ไม่ได้

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลศึกษา
Pibulsongkram Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิษณุโลก

ภาคพิเศษ ป.

เพลย์ประกอบพิธีกรรม

Pibulsongkram Rajabhat University

เพลงประกอบพิธีกรรม

ทำขวัญข้าว^๑

ศรีครีวันนีวันลาภวันดี	ศรีวันพญาวัน
สุกจะมารับขวัญแม่โพสพ	แม่นพนารี
แม่จันทร์เทวี	แม่ครีสุดา
ได้เดียงลูกมา	รำฟ้านท่าทาง
แรกเริ่มเดิมการ	หัวนไนเป็นก้า
ขาวให้ญี่ปุ่นมา	ชวนกันตอนฟัด
หมวดมดตัดใบ	เข้าไปดำเนิร์
ในเทือกในนา	ทั้งบูบลาจะหนีบัก
สารพัดและนานา	ลมพะระพายเข้าเยย
ช่างมาพัดเอา่อนอน	นกเขาเบียวนามาเฉียบดาน
นกกระจาบจิกกิน	นกกะลิงบินร่อง
นกเขานินกัด	ลูกร้องไม่เกรงกลัว
พระเจ้าอยู่หัว	สุดีอนคาย
vac sin kin kon	สูกจะมาเก็บเกี่ยวเกี่ยวสัมมัคฟ้อน
กลบกลึงลากเข้าทึ่งในลาน	รากรวงเวียนมาใส่ล้าน
นิมนต์พระสงฆ์มาใส่บาตร	นิมนต์พระมาดาสาวคนนตี้เย็น
แต่พอฤกษ์ดีแล้วชวนกันนวดฟัด	ชักสาคลากเข้ายุ้งฉาง
ทึ่งขวัญแม่จะเดิกริ่งไว้กลางเดือน	ไปปนมดาวมดดื่องหมู่พฤกษชาติ
ทุกนา ไม่เคลบอนน	ขวัญแม่อร่อยอย่าเออแสงเดือนเป็นต่างไถ
แม่อร่าอารัม ไม่เป็นชายคา	อย่าไปเป็นตะเปื้บอยู่ใต้ขอน
อย่าไปเป็นแมงกระชอนอยู่ใต้ไม้	นาอยู่เดียงลูกเต้านเจ่านเม่าจนแก่
ทำน้อยให้ได้มาก	ทำมากให้ได้หลาย
ให้ให้หมูนพูนมา	

สุ่งวััญคู่ป่าวสาร²

โนม ศรีอุยศรี วันนี้เป็นวันดี เป็นวันเศรษฐีศุภมงคล ข้าพเจ้าจะขออวยพรชัยชนะ
จึ้นทันใด จะขอกราบอ่านนายพระยกขึ้นไหว ท่านพ่อท่านแม่ ท่านเพื่อท่านแก่ ผู้ใหญ่ญาติศา ผู้ผี
ไม่ว่าฝั่งเดียวไ ผีเรือนแม่พ่อ ที่หอปลูกใหม่ ขอเชิญลงมาให้พรรอมกันในวันนี้ วันนี้เป็นวันดี
เศรษฐีผู้ใหญ่จะเอาก้าวเข้ามาเกย จะเอาลูกเบยเข้ามาฝาก จะเอาขันหมากมาให้ จัดแจง แต่งไว้ทั้ง
ส้มสูกลูกไม้ ขนมหาภกค่องเกียว ขนมหาพรพลอยทองส้วนแต่สำเนียง อันอาเกียรรณ์ผลไม้นานา
ส้มซ่า ส้มยำ ทับทิมจีน ลูกอินทนิลลัม ล้าน กล้วยลูกใหญ่ กล้วยไช กล้วยน้ำ มะพร้าวอ่อนหวาน
ลำล้าน ข้าวหมูหัน ห่อหมก หอดมัน สารพัดจะมี อกไก่สองครึ่งหั้งลายผีแม่ ชั่งรักษาที่ได้
เลี้ยงได้คุณา หั้งผีปูย่าผีตาผียาย ตามบรรดาพื้นเมืองผีเกี่ยวผีคองหั้งสองพรรอมกัน อย่าพึงเกลียด
เดียดฉันท์ขอฟันเกียว จะมาเป็นพี่เป็นน้องจะมาเป็นทองแห่นเดียว อย่าพิโธนไกรธกันช่วยอุปถัมภ์
คำชู ผัวเมียหั้งคุ่งขอให้เจ้าอยู่สบายน

เชิญเดี๋จเข้ามาคุ่มครองรักษากุ้มไทยคุ้มกับ คุ้มสนนีบด้วย ขออย่าได้มีมา คุ้มสารพัด
อย่าให้หนูกดหลังคา คุ้มชนูหมู่ฝาพรรอมข้าวปลาชี้งลาง ข้าวของส่องหล้าโรคงาบาง คุ้มลูก
คุ้มเตาคุ้มเขตญาติการผีสาม ...

จากอันที่ทำชั่วอย่าได้มาเกิดในครรภ์ เชิญเทวคาจุติลงมาแต่สรรษ เพื่อจะมาเป็นลูก
เป็นเต้าเมื่อเจ้าจะนีครรภ์ ข้าพเจ้าจะขอรับพันหั้งจั่วหั้งไฟ จือ หลังคา รอดเมือง ผีประตู หน้าต่าง
เสาห้อง เสากลาง พี่สามนางไม่ที่ได้ปลูกเรือนอยู่สองพรรอมกัน ขอให้เข้าอยู่สบายน คุ้มไทยคุ้มกับ
คุ้มเสนียดจังษะ ขออชาได้มีมา ขอให้สวัสดีมีมงคล ขอให้เกิดคนรรคเกิดผลแก่ตนเจ้าหั้งสอง
บกน์นาหั้งพิมหนักฟิกทอง เครื่องสินสมรส ยกขึ้นมาหมาดตั้งไว้ในห้องเห็นนากคำ ขันน้ำ
พานรอง หวี กระจา กันฉ่อง กระโจน นาเปี๊ง น้ำมนต์ ขี้ภู ปูน ฟูก หมอน ม่านกัน เดียงดั่ง
อัฒจันทร์ กระโจน ขัน เรียนหมาก ตัดบวงนาก พานหมากพู เครื่องกินเครื่องอยู่
ขันนำจอกlob แทนใบหยู ไม้ศอย สารน้อยหาໄว

เมื่อเจ้าจะออกเรือนไปเจ้าอย่าข้องกัน เจ้างค่อยผ่อนค่อยผัน เจ้างหมั่นปฏิบัติผัวตน
จะเกิดมีมงคลแลกตนทุกวัน อิกไม้จิ้มฟัน ขันน้ำบัวบาก ดูดูป ดูหมาก หั้งตับชี้ฟัง เจ้าอย่าดังว่า
ผัว อย่าทำตัวชั่วถึงผู้ใหญ่ หากจะสอนเจ้าไว้ เจ้างเร่งดงามเข้าไว้ให้ดีหนาเจ้าอย

เมื่อเวลาค่ำ เจ้าอย่าเที่ยวแต่งอะไรให้รวนเรสเสียนหนาเจ้าอ่อน การเหย้าการเรือน ข้าจะเดือนเจ้าไว้ทุกสิ่งอันนະหนู เจ้างดูให้ชิน เมื่อเวลาผ้าเจ้าจะกินขอให้เจ้าดูบั้งແลง หุงข้าวต้ม แกงแต่งไว้ให้คืนจะเข้าออบ หุงข้าวต้มผักหญ้าปลາบ่าย่างแห้ง แกงปลາไหลออย่าใส่ผักให้มากนัก มันไม่สู้จะดี อบยาจู๊ทำหุคหจิด ถ้าแม้มผัดผิดอย่าบ่าวบ่นลับหลังคน เจ้าอย่านั่งประชาน คำข้าที่สอนเจ้าไว้จะเร่งจะจำเข้าไว้ให้คืนนาเจ้าอ่อนคำข้าให้พรเจ้าเกียวยาข้องหั้งสองข้าง ถ้าแม้นผิดพลาดลูกเบยใหม่คำโน้นรวมท่านว่าไว้ แม่ผัวกับลูกสะใจอย่างนี้คงเดียดเดียดจนันท์ ส่องข้างกันขอให้เป็นจันผัวเมียเจ้าอย่าเรียกเมียว่าอี มันไม่ดีแก่ตัวฝ่ายข้างผัว ข้างเมียก็ให้เกรง อย่าขึ้นมีขึ้นเอืองอย่าข่มทางใจกันหนาเจ้าอ่อน เจ้าอย่าพุดกระแทกเดกคันหุนหันค่าทอ อย่าให้ร้อนถึงทุพอและแม่ ปู่ ย่า ตา ยายหนาเจ้าอ่อน เช้าจะงดศูดอย่าครุร้ายหญิงชายอย่าเบยา ถ้าแม่นพุดผิดเจ้าจะงดค้อมบันชี้ อาใจกันเข้าไว้ให้ดีหนาเจ้าอ่อน พุดก็ให้หวานว่างานก็ให้ เพราะ อย่าปากประમันโนดีหนาเจ้าอ่อน เจ้าจะทำความดี จงหมั่นปฏิบัติผัวตน

เมื่อเวลาเข้าที่นอนเจ้าจะไปวิพรพระสวัสดิ์ ฉือศีลห้าเป็นสันหนาเจ้าอ่อน ขอให้สรัสดี มีมงคล เมื่อเวลาค่ำเจ้าเข้าที่นอน เจ้างกราบที่ผัวเพื่อนดีเก่ต้มน ไม่มีความสุขสักเพลา ฝ่ายข้างผัวก็อย่าอยู่ช้า เจ้างรับผันผ่อนกันเมีย ที่สูงบันตึกจะได้เพิ่มพูนมาถึงค่วนจะเจ้อบ ถึงจะมีบุตรก็จะได้สืบสายถึง ถ้ามีลูกหญิงขอให้เดียงจ่าฯ ถ้าแม่นมีบุตรชายขอให้มั่นคง รา trovare ดุลถึงมาแต่สรรค์ มาจุติสอนคนที่ช่วยไม่岡มาสอน ให้เจ้าดีกว่าเงินกว่าทอง จงหมั่นด้วยไฟไว้ ทรัพย์สมบัติขออย่าให้ขาดสาย ขอให้ให้ลมมาเทมาดั่งแม่น้ำพระคงคุณขอให้ขออย่าได้สิ้นสุด ถึงแม่วะมีบุตรหญิง ขอให้เลี้ยงสำาย จะมีบุตรชายขอให้มั่นคงหนาเข้า微妙 ขอให้อาญืนยัง ห้ามถอยกรายกันขอให้รังนักโกรกภัยขออย่าได้มีนา ขอให้เป็นเศรษฐี มหาเศรษฐี

ขอให้เจ้าถือทอง ข้าหนูบันธิษฐา ข้าชายเรืองรอง พระแสงมีผ่านบ้าน วัว ควาย ห้าม้า เรือ แพ นาวา จอดดื่นท่าลิ้นกรรณรัตน

ขอให้มีเงินนับแสน ขอให้มีแหวานนับพัน ขันเสบดสายสร้อยสารพัด ขอให้ตัน กัลปพฤกษ์เกดบืนหัวนอน ผ้าผ่อนแพรพรณ เจ้าจะนึกสิ่งใดขอให้ได้สิ่งนั้น สมความปรารถนา ทุกสิ่ง ขอเจ้ามีโรงช้าง ขอเจ้ามีฉางข้าวสาร ขอเจ้ามีเตือผ้าอาภรณ์ เคจะพระพรแก่เจ้าหั้งสอง

คล ขวัญเจ้าอยามาเดินมา ขวัญเจ้าอย่าไปอยู่ในนา ขวัญเจ้าอย่าไปสุ่มปลາอยู่ในหนอง ขวัญเจ้าหั้งสองจะรีบมา นาเดิดหนาขวัญเจ้าอย่าไปตกประหน่าอยู่ในป่าดง นาเดิดมา ขวัญเจ้าอ่อน วันนี้วันดี เชิญมาชนนาขศรีสามชั้น วันนี้เป็นวันสำคัญ นาอยู่ร่วมเรียงเคียงกันให้เป็นจันท์ ผัวเมียหนาเจ้าอ่อน

แม่ครี³

เชิญเอี่ยมเชิญลง	เชิญพระองค์เทวตา
องค์ไพรสักดิสิทธิ์	ให้เนรมิตลงมา
เข้าตัวน้องเข้า	เจ้าคนทรงอย (ช้ำ)
แม่ครีอย	แม่ครีสร้อยชะ
ยกมือไหว้พระ	เจาก้มคืนชน
คุ้วิจัยลา	นัยน์ตาเจ้าคน
ซักผ้าปีกนน	ชมแม่ครีอย (ช้ำ)
แม่ครีอย	แม่ครีระหง
เชิญเข้ามาลง	อีนางยอดทอง
เชิญปีเชิญกลอง	เชิญเมทองครีอย (ช้ำ)
แม่ครีอย	แม่ครีกันกรก
นมขึ้นเดือนอก	เจากีเดียงเจ้าไว้
เก้าปีสิบปี	ไม่มีผ้าได
เงินเนื้อเงินใจ	อีယายยอดทอง
เชิญปีเชิญกลอง	เชิญแม่ทองครีอย (ช้ำ)
แม่ครีอย	แม่ครีรัมแพ
นมขึ้นสองเด้า	กระหิบสายบัว
แม่ผัวอย	ทำตัวกระด้าง
ไปเกี่ยวหญ้าช้าง	ไี้บ้าง ชอกເໝີ (ช้ำ)

นางควาย⁴

นางควายเออย	นางควายทางดอก
ขยอกเป็นปาน	เป็นปานตามเขา
แมงเม่าตามมือ	กะพือสายเย'
ยิ่งແຍ່สายໂຫຍກ	น้ำท่วมโโคก
ฝนก็ตกสะสะ	พาก්ลั่นແຄງແຄງ
ແຄງແຄງເດືອນເກົ້າ	ສະຫວັນຈຳສະຫວັນໄວ
ควายนักลงເສມອພື້ອນເລີ່ມ	ควາຍບັງຄວາຍເຍອເສມອຄວາຍເອງ
นางควายเออย	นางควายทางดอก

ขอกเป็นปาน	เป็นปานทางข้างขวา
แมงม่าดีคุณ	พระพรหมดีคุตา
นังหมายก็ว	เด้านมสาวหิว
หยักก็วสาวหยก	น้ำท่วมโโคก
อ้ายฟันกีตกระษะ	อ้ายฟ้ากีลั่นแคงแคง
แคงแคงอยแยกแคงเดือนเก้า	สะหัวมเข้าสะหัวความย่อง
ความนักเลงเสนอเพื่อนเล่น	ความยั่งความอยเสนอความอง

นางเมว⁵

นางเมวอยขอฟ้าขอฝน	ขอหน้ามนตร์ดูหมาเนามเมวบ้าง
ขอค่าจ้างที่ข้าหามแมวมา	เมวไก่กับปลาแม่นหูเก็ดข้าว
ไม่ได้กินเหล้า	ขอให้ช้ารุ่งผอย
ขอให้อ้อยตามแมง	ให้แตงคอคอด
ไกรม้วนอนกอด	ให้มุดเจาะเชื่อน
ไม่มาเป็นพ่อแม	ขอให้เรือนมันพังพลาญ
แม่นายอยขอปั่นขายลูก	ข้าวจะถูกลูกไม้จะแพง
สิวรรคแคงแคงฟันกีเทลงนาเทนกเทหนา	นางเมยวถูกงนาให้ขัดแขง
เส็นใจผ่นแล้งน้ำ	น้ำแห้งหัวยกลอง
ทั้งฟักทั้งแฟงทั้งแตงน้ำเต้า	ข้าวในนาทั้งปลาในน้ำ
มะกอกแตกซ้ำร่อง ให้หาผัน	สาวน้อยหน้ามนลงปลาหนองของ
วิ่งเข้าวิ่งออกฝันกีเทลงนา	เหนกเทหนาหัวล้านโคนกัน

นางดึง⁶

นางดึงอย	เข้าป่าระหง
เข้าดงไม้มาก	เข้าสากไม้แดง
ข้าวແಡງແມงเม่า	กระดึงฟ่าดข้าว
พือพือพายพาย	นาขันคินทรราย
มาให้นางดึง	
นางดึงอย	ลงมาถีตรา
ลงมากินปลา	เข้าบ่าฟินคำ

ลงมาเล่นน้ำ	เข้าปูดังເອຍ
เข้าเย่าดังເອຍ	
ลงมาແລ້ວເຫຼວຍ	ลงมาແລ້ວວາ
ลงมาໄມ້ໄດ້	ໄດ້ໄມ້ลงมา
ลงมาໄມ້ຮົດ	ກອດໄນ້ลงมา
ຫານູ້ຈາເດີຕະຫາສາຍທອງ	ໄອ້ໜາກກືກອງ
ໄອ້ພຽງກືກອງ	ເອາຟ້າເຂັ້ມທອງ
ນາຮອງເຊື້ອເທົາ	ພ່ອເຂົ້າເສີ່ງລົງມາ
ກືເສີ່ງພຣະອອກເທົາເທົາ	ອັກິດສັກດີສິທີ
ໃຫ້ເນົມຕົກລົງມາ	ສູ່ຕັ້ນນັ້ນຂ້າພະຈາດໜອຍ
ສູ່ຕັ້ນນັ້ນຂ້າພະຍາດັ່ງເອຍ	

นางข้อง

นางข้องເອຍ	นางข้องຈານນັກ
ໄມ້ໃຫ້ເຈົ້າຕົ້ນເດີນ	ນາເລື້ບງແມ່ນ້ອງ
ແມ່ນາງຂອງນົບ	ຈົນເລື້ບນ້ຳ
ແມ່ນາງຂອງຫອຍ	
ลงมาແລ້ວເອີ້ນ	ลงມາແລ້ວວາ
ลงมาໄມ້ໄດ້	ໄດ້ໄມ້ลงมา
ลงมาໄມ້ຮົດ	ກອດໄນ້ลงมา
ນາພູດຈາເຄອະ	ນະແມ່ສາຍທອງ
ໄອ້ໜາກກືກອງ	ໄອ້ພຽງກືກອງ

แม่ครี⁸

แม่ครีอยเพื่อนยาก	แม่สาวน้อยคำเดง
คำเดงเอยอ่ายาขัดอยาข้อง	ถือไม้ล่อนกระห้อนเอามือ
ผ้าดอกคำพาดไว้บนหอ	ลมพัดใบกลงมาแล้วโวย
ลงมาแล้วว่า	
ลงมาไม่ได้	ใต้ไม้ลงมา
ลงมาไม่ลอด	กอดไม้ลงมา
มาเดินมา	แม่ลงมาเดินมา

นางครกนางสาก⁹

นางสากเอย	ไม่มีฟ้อนป่า
สาวน้อยคำเดง	คำเดงเอยอယายาขัดอยาข้อง
กิงไม้ล่อนกระห้อนเอามือ	ผ้าดอกคำพาดไว้บนหอ
ลมพัดตลอดมาเร็วไว	พลุสองมัดตalaปัตรสองลาย
ลงมาแล้วไว้ยังลงมาเร็วว่า	ลงมาไม่ได้ใต้ไม้ลงมา
ลงมาไม่รอดกอดไม้ลงมา	หนานพุทราตองหน้าสายทอง
ไอ้หมาก็กองไอ้พลูก็กอง	ผ้าเก็บนหองรองน้ำเข็คหน้า
ผ้าดอกคำพาดไว้บนหอ	ลมพัดตลอดมาเร็วไว
พลุสองมัดตalaปัตรสองลาย	วันทองເອາທອງຍ້ອນໄປขาข

นางช่อง¹⁰

เชิญเอี่ยเชิญลง	เชิญพระองค์เทวตา
องค์ไรศักดิ์สิทธิ	ให้เนรมิตลงมา
เข้าตัวน้องเข้าเจ้าคนทรงเอย	
เชิญมาเบ้ออี้แม่นางข้อง	นานนักไม่ให้เข้าต้อง
เชิญมาเดี๊ยงน้องแม่นางปลาเอย	

แท่นงานหมา¹¹

แม่หมาอย	แม่หมากะรนุงษา
แม่หมามานั่งกระบุงแกลง	ใบออบแอบแสงลงแม่หมา
แม่หมาเอี้ย	ปบจื๊นตันโพ
พิโภเอี้ย	ปบจื๊นตันจิ้ว
หมาบักคิ้วใส่ส้มมดแดง	หมาແย়েງເງາໄສ່ສົມຫນ້ອໄມ້
กระต่ายคลอยໂຄ	ปลาหมອເສືອກຕາຍ
ปลาไหลເສືອກເປັນ	ພີເຄຣປລ່ອຍວ່າວ
ໄອ້ເຜ່າຄວຍໂຕ	

นางสุน ¹²

นาເອັນນາຮີ	ແຮກເຮີ່ມເດີມທຶນນາຮີເປັນໄຟໄຟ
ນີ້ໜ່ອສຳ້າງມີຕາຮອນຊ້າງ	ເຫຼາເອນາສານໄຊ
ເຫຼາເຂັ້ມແຂດແດ້ວ	ໄອ້ແກ້ວລຸນໄຟ
ເຮົວຈູາໄວ້ ແມ່ນງາງສຸ່ມເອຍ	
ສິລະຄະເຫວຍ	ພຶດງຕະອາ
ພຶດງໄໝໄດ້	ໄຕ້ໄວ້ສັງນາ
ພຶດງໄໝເປັນ	ທັກະເມນລົງນາ
หมາກົໍ່ອອງ ພຸລູກົໍ່ອອງ ບັນພຳພານຮອງນາຮອງເຈີດຫັ້ນ	
ເຊີ້ມເອັບ ເຊີ້ມລົງ ນາວນິ້ນ້າວໜີຍາ ຈຶ່ງຈາເດີຍວຳກຳກື່ນວັນນີ້	ໆ

เรียกชวัญ¹³

ขวัญເອຍ ... ขวัญหัวให້າມາຫວ່າ ขวัญหัวให້າມາຫວ່າ ขวัญຕົວໃຫ້ມາໃຈ ອູ້ທີ່
ໄຫນກີ່ໃຫ້ມາເອຍ ອູ້ກັນລູກຊ້າໄວໄວ ສຸມຖຸມພຸ່ມໄນ້ເອຍນາໄວໄວ ขວัญເອຍຕົກຫວ່າແໜ້ງແກວ່າຫວັດນາ
ຂວຸນມາເຂົ້າລູກຊ້າໄວ ມາເຄີດມາພ່ອມາ ອ່າຍ່ານັກເລຍ ລູກຫລັບເອັນໄວໄວ

ຂວຸນຫວ່າໃຫ້ມາຫວ່າເອຍ ... ຂວຸນຕົວໃຫ້ເຫົາໃຈ ອູ້ສຸມຖຸມພຸ່ມໄນ້ທີ່ໄຫນ ກີ່ໃຫ້
ນາໄວ ມາເຄີດມາພ່ອມາອ່າຍ່ານັກເລຍ ເຂົ້າລູກຮັກມາໄວໄວ ຕົກຫວ່າແໜ້ງແກວ່າຫວັດນາ ຕົກທຶກອໝັງເຮືອ
ກອໄຟ ສຸມຖຸມພຸ່ມໄນ້ໃຫຍ່ ໄທ້ຂວຸນໃຫ້ມາໄວໄວ ມາເຄີດມາພ່ອມາອ່າຍ່ານັກເລຍ ມາລູກຮັກເອັນໄວໄວ ອູ້
ທີ່ດັນໄກໃບຕົກ ອູ້ທຶກກີ່ໄມ້ແດງເອຍ ອູ້ທີ່ໄຫນກີ່ໃຫ້ມາເອຍ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูล侈ครา
Pibulsongkram Rajabhat University

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ สกุล : นางเสน่หา บุณยรักษ์

เกิดเมื่อ : 3 กันยายน 2491

สถานที่เกิด : 79 หมู่บ้านถานดอง ตำบลห้วยหาราย อำเภอสันกำแพง
จังหวัดเชียงใหม่

สถานที่อยู่ปัจจุบัน : 900 / 76 ถนนบรมไตร โลกนาถ ซอย 41 ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ตำแหน่งหน้าที่ : อธิศิลป์ประจำมหาวิทยาลัย
รองหัวหน้าภาควิชาภาษาไทย
หัวหน้าคณาจารย์และสังคมศาสตร์
หัวหน้าศูนย์ศึกษาวัฒนธรรม
รองอธิการบดี
ปัจจุบัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระดับ 8
คณบดีมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2506 : ม.ศ. 3 โรงเรียนมัธยมสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ. 2510 : ป.กศ.สูง วิทยาลัยครุศาสตร์เชียงใหม่

พ.ศ. 2512 : กศ.บ. (ศิริรัตน์) วิทยาลัยวิชาการศึกษาพิษณุโลก
จังหวัดพิษณุโลก

พ.ศ. 2516 : ค.ม. (การสอนภาษาไทย) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ